

SVOBODA JE SVOBODA TISTEGA,
KI MISLI DRUGAČE

TRABUNJA

ŠTUDENTSKI LIST · ŠT. 7-8 · LETNIK XXI

LJUBLJANA, 11. DECEMBRA 1971

CENA 2 dinarja

I

Uredništvo Tribune razpisuje
NATEČAJ za najboljše pisanje o subkulturi.

Kaj je to? Zakaj zraste? Kako se pokaže?
Kakšen je njen odnos do Kulture? Do Tradicije?
Kako se širi? Kako se umika?
Ali je je kaj tudi pri nas? Koliko?
Povezanost med subkulturo in revolucionarnostjo!

Uredništvo bo najboljše spise objavilo, tri od njih pa nagradilo z denarjem: 300.—, 250.— in 200.— din. Vsi objavljeni spisi bodo honorirani b olje kot sicer.

Spisi naj bodo napisani na največ 5 straneh razumnega razmaka.
Dostavljeni naj bodo na uredništvo Tribune do 10. januarja 1972.

Izid natečaja bo znan do konca februarja.

Uredništvo oziroma komisija, ki jo bo uredništvo imenovalo, si dovolj uje ne podeliti nagrad, če spisi ne bi zadovoljevali kriterijem.

Vročje vabljeni k prispevanju.

NATEČAJ TRIBUNINE ZALOŽBE

za leto 1972 razpisuje študentska Tribuna založba v založniškem programu tri prosta mesta izvime slovenske literature.

Založba se zavezuje objaviti tri najboljša dela sprejeta do prvega marca. Natančnejše informacije so na razpolago na Tribuni, Trg revolucije 1/II (Boris Cizej).

Tribuna - Izdaja IO SS LVZ - Uredništvo in uprava:
61000 Ljubljana, Trg revolucije 1/II - Telefon 21-280.
Tekoči račun: 501-8-78-1. - Rokopisov ne vračamo -
Tiska DDU, Ljubljana, Parmova 39 - Poština plačana v gotovini.
Letna naročnina 25 Ndin.
Tribuna urejajo: Mladen Dolar (glavni urednik), Jaša Zlobec
(odgovorni urednik), Dragica Zlobec (sekretar redakcije in lektor),
Franko Adam, Boris Cizej, Milan Jesih, Vladimir Simič, Darko
Štrajn, Mladen Svarc.
Tehnični urednik: Tomo Podgornik
Fotografije: Drev Franc
Stalni sodelavci: Milan Dekleva, Jure Detela, Jože Konc,
Pavel Kristan, Andrej Medved, Jure Mikuž, Jernej NOVAK,
Lado Planko, Marjan Pungartnik, Janez Stergar, Tomaž Salamun,
Cvetka Tot, Milenko Vakanjac, Peter Vodopivec, Tomaž Wraber,
Vinko Zalar, Pavle Zgaga, Aleksander Zorn.

CENA dvojne številke 2 dinarja

Program informativnega centra filma I.C.F. 0001 1 ZA LETO 1971/72

I.C.F. deluje na principu delovnega centra. To pomeni, da njegovi člani sami delamo filme, organiziramo projekcije filmov, sodelujemo v razgovorih po projekcijah in skrbimo za povezavo med klubi in drugimi I.C.F. centri.

Po tem konceptu so ustanovljeni I.C.F. Zagreb, I.C.F. Beograd in I.C.F. Sarajevo. S tem ko so se ustanovili tudi drugi I.C.F., se odpirajo nove možnosti filmskega dela, ki ne bo več vezan na institucije, ampak direktno prek I.C.F. z avtorji, ki bodo pošiljali svoje filme in bodo udleženi tako v razgovorih po projekcijah kot v ostalih projektih, ki omogočajo vključevanje in stimuliranje mixed-media aktivnosti, ki spajajo film z nekaterimi drugimi mediji masovne komunikacije.

Program:

1. Projekcije amaterskih filmov

Predvajan bo izbor slovenskih filmov, filmi I.C.F. Zagreb, I.C.F. Beograd, in I.C.F. Sarajevo, filmi KK Novi Sad, nemški, avstrijski, češki in italijanski amaterski filmi.

2. Projekcije profesionalnih filmov

Filmi GEF festivala, Neoplante (Novi Sad), kratki filmi FAS Zagreb, filmi D. Makavejeva in J. Jovanovića ter ameriški underground filmi. Projekcije bodo dvakrat mesečno, z začetkom decembra. Projekcije 8 in 16 mm filmov bodo na filozofski fakulteti, predvajanja 35 mm filmov pa klubom poslancev. Program bo neposredno izvajal destrukcijo konvencionalnega programa distributerjev, ki so novi gospodarji filmske in umetnosti in katerih program se v zanimivosti in prizadevanju prikazuje ovanja različnih modelov in možnosti filmskega medija z leti v ničemer ne menja.

V sedanji situaciji je to morda edini način, da s filmi nenehno informiramo gledalca o novih možnostih filmskega izražanja.

O IDEJI MARKSISTIČNEGA CENTRA NA SLOVENSKEM

Osupnilo me je, da je tovariš Majer v nastopu prek tiska (potem pa še aktiv komunistov na FSPN) spregledal pri prizadevanjih za marksistični center možnost, ki se ponuja na dlani: zakaj bi ga ne oblikovali na slovenski akademiji znanosti in umetnosti? Zakaj pa ne, če bi s tem na pravili radikalen korak v slovenski znanstveni in kulturni politiki! Tako bi najvišji usklajevalni organ kulture vrnil življenju, vrnil bi si pravico, da o sodobnosti ne sodijo tisti, ki jo čutijo kot grožnjo pridobljenim privilegijem.

Pri oblikovanju socialistične akademije znanosti in umetnosti nisem sodeloval, zato me zabavajo njeni rezultati. Še večje veselje pa čutim, ko vidim, da se avtoritarnosti, ki se je v njej razpasla, tako malo upiramo, še več, izogibamo se ji z ustanavljanjem instituta zunaj nje.

Problem marksistične kritike povežem z našo politično prakso. Ni i zadosti samo ugotavljati malomarnost, ki jo kažemo do organiziranega razvoja marksistične kritike, če se le-ta giblje v akademskih krogih. Včasih je mogoče opaziti tudi pobožno željo, da bi se stvarnost podredila znanosti, posebej družbeni. Najbolj odpoje za vedno - vsakdanjost takrat, ko je treba definirati in kritizirati čisto politične pojme - ko se mora politična praksa opredeliti glede delavskega razreda (recimo). Najpristnejše vulgarizacije marksizma sem slišal ravno pri tem pojmu: nekateri ga enačijo s statusnimi, kvalifikacijskimi kategorijami (delavski razred so danes kvalificirani delavci, delavski razred so tisti, ki nimajo funkcij!), skuša se zabrisati razrednost socialne diferenciacije, govori se z vso znanstveno resnostjo o nekaki „avtentičnosti“ študentskega gibanja. Privzete so številne sociometrijske metode, efekt pa so številni neupoštevani predlogi socialnih sprememb. Marksistični institut bo zgrešil jedro stvarnosti, če ob svojem nastanku ne bo obračunal s tendencami, ki stalno znova obnavljamo znanost kot neupoštevano sfero elitistične osamljenosti. Na drugi strani pa je težko verjeti, da bo v prihodnje osrednje gibalno razvoja predvsem znanost (in tehnika); s tako mistifikacijo znanosti se moramo že dolgo spoprijemati. Zadosten je primer, da so v SZ ugotovili komaj 50 odstotno izkoriščenost znanstvenih kapacitet, s čimer se pojasnjuje posledice izključevanja politične prakse iz znanstvenikovega dela. Enosmeren razvoj znanosti bi nas kmalu pripeljal v podobno konfliktno situacijo, če ne bomo odločneje gradili objektivizirani sistem razreševanja in iniciranja konfrontacij, kar se v preprostih besedah imenuje demokracija. Namesto tega se vedno bolj uveljavlja ideološka subjektivnost, kar se najbolje vidi v upadanju vpliva „baze“ na politične odločitve. Vsaka drugačnost je tako označena kot odtujitev od te ideologije. To najzgovorneje dokazuje Vidmar in njegova akademija. Eliminacije drugačnega so potem samo ročno opravilo, pri čemer morate imeti samo še moč. Z njo se moraš biti, biti za vsako ceno, izhajati moraš samo iz tega, da jo že imaš in da te ogrožajo. Vzpostavlja se ideološka zadostnost ideologije, ki hoče odstreliti vsako nasprotje. Tudi iz Vidmarjevih zapisov v Delu ni mogoče razbrati nič drugega, kot to, da moraš imeti za vsako ceno prav, če ne drugače pa s tem, „da počiš žabo v sredo trebuha“. Taka nasprotja pa dosti dlje kot do rok (v smeri proti možganom) ne sežejo.

Tako ugotavljamo, da razvoj znanosti zavirajo na eni strani neposredni interesi ljudi, ki prejemajo nekako statusno rento, da jo zavirajo ekonoomske razmere, ko je ročna pamet veliko bolj cenjena kot tista v močeh, na drugi pa, da ga zavirajo tisti, ki so postavili znanost kot osnovni problem razvoja, pri čemer pa jih v bistvu ovira politika. In slovenskim tehnokratom (birokratom tudi) hodi vsaka politična konfrontacija močno v napoto. Raje bodo zagotovili deset zamozadovoljnih institutov kot pa eno samo politično dejanje. To jim še olajšuje prodor pozitivizma v našo znanost. Politično popolnoma ustrezno pojem nekakšnega „samoupravljalca“ ali občana“, ki ga lahko hitro spravijo v osrčje nekakšnih relevantnih variabel, prek katerih je mogoče doseči, da bodo ljudje danes glasovali za ta samoprисpevek, jutri pa za tega poslanca, če je potrebno. V analizi javnega mnenja je mogoče ugotoviti prevladujoče kanale informacij, da bi potem prek njih obračali samoupravljalca na poljubne načine. Tak „sklop variabel“ zamegli razredno bistvo delovne sile, političnih konfliktov. Briše se socialni vir študentskih protestov. Vidmarjanska vsevidnost in ostrina kakšnega štrajka se spreminjata v abolutni nasprotji, ki druga drugo ogrožata. Samo z uporabo metode marksistične analize se pri tem da ugotoviti, kaj je izraz hotenj delavskega razreda in kaj ne. Elitizem in privilegiji govorijo niso, od česar ni daleč do povsem konkretnega političnega sklepa: enkrat za vselej ukinito (in to barbarsko in brez poslušanja za estetsko in etično tenkočutnost pr edvojne inteligence srednjega razreda) našo častljivo SAZU, dajmo Vidmarju kakšen socialističen posel, da se ne bomo stalno spotikali ob derage investicije v reprezentanco - ker, končno, kakšen je efekt sedanje SAZU v primerjavi z zahtevami, ki jih imamo do nje! Zakaj ne bi nam esto nje obstajal kakšen institut, ki bi tudi družbeno kritiko (in kulturno) postavil na materialistične noge, zakaj bi ne imeli namesto nje zdr uženje institutov, raziskovalnih enot, zakaj bi ne tudi znanstvenemu delu priznali človeško (socialistično) vrednost, ne pa, da jo zakrivamo za neoriginalnim sijajem akademij, kot se v zbornični dvorani univerze sk riva pod lažnim marmorjem čisto navaden omet. Zakaj bi si oteževali delo z mistifikacijami! Zame bi bila taka „orientacija“ čisto socialistič na!

MARJAN PUNGARTNIK

BENGALIJA in še kaj

Intervju predsednika Tita za ameriško televizijsko družbo CBS (Delo, 27. oktobra 1971)

Tragedija skoraj desetih milijonov beguncev iz Vzhodnega Pakistana polni časopisne stolpce. Kljub temu pa ostajajo ti nesrečni ljudje osamljeni nekje tam daleč, brez zadostne hrane, brez zdravil, brez strehe nad glavo. In tudi brez upanja. Kajti pomoč, ki bi njihovo trpljenje lahko ublažila, prihaja počasi in za tisoče, ki so že pomrli od lakote in bolezni, je še tisto malo pomoči, kar jo je prišlo, prispelo prepozno.

Željko Maznar piše v „Delu“ z dne 20. novembra, da oblasti sodijo, da bo o taboriških pomrlo več kot dve tretjini otrok. Naprej pa: „Operacija Lifeline . . . pomeni obupen poskus, da bi v tekmi s časom zmagali ter rešili dva milijona neposredno ogroženih otrok. Program zajema samo tiste, ki so mlajši od osmih let, ker za vse pač ni denarja.“ Da o starejših otrocih in odraslih ne govorimo . . .

Cinizem in lažna humanitarnost brezčutnega sveta se še toliko bolj kaže v političnem molku, ki je Bengalijo zavil v meglo oddaljenosti in navidezne nepomembnosti. Pozivi za zbiranje pomoči so samo obkladek, so odpustek, ki si ga morda celo kupimo za nekaj dolarjev, rublje v, dinarjev, zato da bi zatem lahko udobno sedli v fotelj in po televizorju poslušali poročila o čudodelni mani, ki da smo jo poslali našim nesrečnim bratom.

Že to bi bil korak. Zelo majhen seveda.

Toda nobena, še tako obsežna in dragocena pomoč ne more nadomestiti tega, kar bi se bilo dalo storiti za preprečitev tistega, kar je vse skupaj pravzaprav povzročilo.

Gre torej za možno politično akcijo, za tisto dejanje, ki ga ni bilo. Ne včeraj, ko je šlo za genocid v Biafri, ne danes, ko se podobna zgodba ponavlja v Vzhodnem Pakistanu.

Predno začneš kritizirati druge (pa naj so to grdi imperialisti, stalini sti, pristaši blokavske politike ali še kdo drug) — se moraš vprašati o samem sebi. Žal v časopisih nisem zasledil nikakega uradnega stališča na šega državnega vodstva. Zato je intervju predsednika SFRJ tovariša Josipa Broza — Tita, ki ga je dal komentatorju ameriške TV mreže CBS Walterju Cronkiteu, toliko bolj pomemben. Izraža namreč stališče, ki se tudi sicer jasno kaže v vseh potezah naše diplomacije, ki ni bilo demantirano, in mu zato lahko damo ustrezno težo in pomen.

Predsednik Tito se je nekaj dni pred tem intervjujem pogovarjal z predsednikom Jahjo Kanom („V Persepoli sem govoril z mnogimi šefi držav. O tem vprašanju (op. p.: možnosti spopada med Indijo in Pakistanom zaradi Bengalije sem se pogovarjal takrat tudi s predsednikom Jahja Kanom.“) in nato je bil še na uradnem obisku v Indiji.

Čeprav ni šlo za posredovanje (predsednik Tito: „NOčem biti posrednik. Morda bi to moral opraviti kdo drug. . .“), je očitno, da je Bengalija bila ena najpomembnejših tem, o katerih so se pogovarjali.

Jugoslavija ostaja torej nevtralna, saj „nas vežejo prijateljski stiki z obema državama, s Pakistanom in Indijo. Postavlja se nova teza, namreč da „pri tem ne gre . . . za problem med Indijo in Pakistanom, temveč za notranje pakistansko vprašanje.“ Žal je to točno samo toliko časa, dokler ne prizadene še soseda, v našem primeru torej Indije. Dvomim, da 9,5 milijonov bosih, lačnih in bolnih beguncev, ki se v neko deželo zatečejo, da bi si rešili golo življenje, ne postane hkrati tudi notranji problem te dežele. In ker je ta stvar hkratni notranji problem dveh držav, sklepam, da postane tudi njun medsebojni problem, skratka meddržavni spor. Problem dobi torej nove dimenzije in tega se tovariš Tito dobro zaveda, saj pravi, da je „odtlej to postalo mednarodno vprašanje in ne le problem Indije in Pakistana. To je torej bolj mednarodno vprašanje. . .“ Žal v intervjuju ni sicer nujne povezave, ki pove, kako se vprašanje razraste, tako da ti dve izjavi izzvenita protislovno. Pravzaprav pa sploh ne gre za raziskavo geneze tega problema, kot ga danes poznamo, ampak za ukrepanje, ki iz take razlage sledi. Medsebojna protislovnost prejšnjih tez, če jih jemljemo nepovezано in načelno, nujno poraža protislovne sklepe in ukrepe.

Ob tezi o nevmešavanju v notranje zadeve je pohvala Jahji Kanu:

„Mnenja sem, da je to (op. p.: izogniti se oboroženemu spopadu) mogoče. Tudi iranski šah mi je dejal, da je bil po njegovem vtisu naposled tudi Jahja Kan dokaj umirjen. . .“

Rešitev po mirni poti postane fetiš, Jahja Kan umirjen človek, v vmesnem času pošljimo vsi, cela svetovna skupnost, še malo pomoči — in problem bo rešen. Kajti „Jahja Kan mi je dejal, da je razglasil amnestijo“.

Kdo pa naj bo amnestiran, komu naj bo odpuščeno?

Očitno je to bengalsko ljudstvo, ki je na volitvah podprlo Avami ligo in Mudžiburja Rahmana in neodvisnost Bangla Deša . . .

Boj za osvoboditev Bengalije se nadaljuje, radikalizira se . . . Medtem pa se lahko sprašujemo, ne da bi si odgovorili, kot se vpraša predsednik Tito:

„V Indiji so mi pozneje povedali, da je po tej amnestiji prišlo v Indijo 5 milijonov ljudi. Kaj se torej tam dogaja, kakšna je resnica?“

Toda strašilo je morebitna indijsko pakistanska vojna.

Indija in Pakistan sta nastali po umiku britanskih kolonizatorjev, sledila je verska vojna in državi sta nastali na osnovi verske opredelitve večine prebivalstva. Pokazalo pa se je, da je bila taka razdelitev lažna in

da verski problem je problem, vendar da to ni razrešitev. Spor ne bo utišán, če se bo zgladil, celo tedaj ne, če se bodo begunci lahko brezskrbno vrnili v svoje nekdanje domove. In celo federacija med zahodnim in Vzhodnim Pakistanom je čudna rešitev, čeprav bi to bilo „pri njih . . . mogoče še lažje urediti (kot pri nas v Jugoslaviji)“. Toda vprašanje je, če bi se dalo kolo zgodovine tako obrniti nazaj. Prav to pa bi bila federacija — ob neupoštevanju družbene ureditve. Ni možna rešitev nacionalnega vprašanja ločeno od drugih. In jedro je treba iskati v fevdalno—burokratsko—kapitalističnem oligarhičnem bistvu družbenih odnosov v Pakistanu. Državljanska vojna je zato zaostrela socialno vprašanje, ki se ga ne da zamenjati z verskim ali nacionalnim. Toda o tem v intervjuju tovariša Tita za ameriško televizijo nisem našel niti besedice.

Toliko bolj zanimiva je zato misel, ki jo je izrekel tovariš Tito, ko je govoril o Bližnjem vzhodu:

„Da, rekel sem, da ima vsak narod, če gre za njegovo ozemlje, za njegovo državo in njeno integriteto, pravico uporabljati kakršnakoli sredstva, da ohrani svojo neodvisnost in ozemeljsko celovitost.“

Žal pa ne poznam pakistanskega naroda. Vem le, da so v Pakistanu v večini muslimani. Muslimani pa niso narod, in niti država jih ni uspela poenotiti v en, muslimanski narod, kajti če bi dosledno trdili, da gre za notranje zadeve Pakistana, za neodvisnost in teritorialno integriteto, kako moremo to zahtevati, ko pa jim hkrati predlagamo federacijo. In to ne kot ekonomsko ali administrativno rešitev, ampak kot rešitev prav nacionalnega vprašanja.

Zato pomeni priznavanje pakistanske vlade in Jahje Kana pristajanje na tako, v sebi protislovno logiko neke diplomacije. Toda, kako potem lahko rečemo, da je na volitvah „po volji ljudstva“ (citirano po intervjuju) dobil večino Mudžibur Rahman? Kajti, če se tega zavedamo, hkrati pa to s svojimi dejanji nekako zanikamo, pomeni, da volja Bengalcev in njihov boj ni tisto, za kar se zavzemamo. Če pa je, potem je vprašanje, ali jim z našo zunanjepolitično usmeritvijo pomagamo ali pa ne.

Mladen Švarc

ŠTUDENTSKA DELOVNA BRIGADA NA KUBI

Enaindvajsetega oktobra je bil v Beogradu sestanek predsednikov Izvršnih odborov SŠ Srbije, Hrvaške in Makedonije, na katerem je prisotvoval tudi predstavnik ljubljanskega Mednarodnega odbora Miguel Diez Jordan. Govorili so o možnosti ustanovitve mednarodne študentske delovne brigade iz Jugoslavije, ki bi jo sestavljali študentje iz vseh republik (največ po deset iz vsake). S tem bi pokazali svoje simpatije in solidarnost do kubanske revolucije in se tako vključili v ustvarjalne napore kubanskega ljudstva. Sklenjeno je bilo tudi, da se povabi v Jugoslavijo o predstavnike kubanskih študentov in komunistične mladine. Vozne stroške bi krila vsaka republika posebej. Uradno vabilo bo poslalo predsedstvo Zveze študentov Jugoslavije. Ti sklepi so nastali na podlagi dogovaranja s kubansko ambasado, kjer pa je zaradi odsotnosti ambasadorja in nedoslednosti ljubljanskega Mednarodnega odbora prišlo do krajše zamude.

Zamisel o brigadi je nastala zaradi precejšnjega zanimanja med ljubljanskimi študenti za kubansko revolucijo. Ustanovljen je že akcijski odbor za preučevanje problematike Južne Amerike (sestavljajo ga Franko Adam, Mladen Dolar, Miguel Diez Jordan, Andrej Medved in Mladen Švarc).

O nadaljnjem razvoju te akcije bomo seveda obširneje poročali prek Tribune in Radia Študent.

GIBANJE 13. NOVEMBER

Namen „Gibanja 13. november“ je, da bi pretvarjali neorganiziran e potenciale, ki obstajajo v študentski populaciji, v organizirano ustvarjalno energijo. Izkušnje Akcijskih odborov iz preteklih študijskih let so pokazale, da so bili zaradi nezadostne organiziranosti, nedoslednosti in neizdelane odgovornosti neučinkoviti in jalovi. Akcijski odbori so se p olagoma spremenili v debatne klube, **nezmožne** za skupno, nepretrgan o delovanje, ker ni bilo **enotne** idejne platforme. Ob teh izkušnjah nam je jasno, da je nemogoče aktivno in uspešno delovanje, če v sami skupini niso razčiščena idejna izhodišča kot osnova in odločenost in prepričanja v nujnost dejanj kot način delovanja.

(Kje smo in kaj hočemo?)

„Gibanje 13. november“ se od prejšnjih oblik neformalnega študentskega organiziranja razlikuje v tem, da obstaja enotna idejna osnova in temu ustrezna oblika organiziranja z definirano osebno in kolektivno odgovornostjo.

Idejne osnove „Gibanja 13. november“:

S pozicij revolucionarnega marksizma bomo stalno aktivno spremljali vse, kar se dogaja pri nas in po svetu (demonstracije, manifestacije, tečaj-ine, sit-ine, odprta pisma, pozivi javnosti, informiranje o zamolčanih dogodkih, strokovne analize osnovnih problemov te družbe). Otresti se mita samoregulacije družbe in družbenih odnosov in se ob spoznavanju ter razkrinkavanju družbenih nasprotij današnje jugoslovanske družbe usposobiti do stanja pripravljenosti, ki je emancipacija in enotnost te orije in prakse.

„GIBANJE 13. NOVEMBER“ predstavlja odprto interesno skupino pri IO SŠ LVZ, skupino študentov in neštudentov, članov in nečlanov ZKJ. Delovanje gibanja je javno (odprti sestanki, zbori, tiskanje publikacij in letakov). Pripadnost gibanju formalno ni omejena. Neformalna omejitev pa obstaja v tem, da tisti, ki pristopi h gibanju v njem aktivno sodeluje. Odgovornost pripadnikov gibanja izhaja iz zavestne odgovornosti in odločnosti posameznikov pri delovanju v gibanju.

„Gibanje 13. november“ ima redne sestanke vsako soboto ob 9h v sobi 16 na filozofski fakulteti.

V Ljubljani, 22. novembra 1971

GIBANJE 13. NOVEMBER
pri IO SŠ LVZ

Bojko Bučar
Boris Cizej
Mladen Dolar
Pavel Gantar
Mihael Granda

Pavel Kristan
Rado Lipovec
Drago Ščernjavič
Darko Strajn
Pavel Zgaga
Jaša Zlobec

DOKUMENT

2

Na povabilo predsednika ZIS Djemala Bijedića je prišel danes na ura dni prijateljski obisk v Jugoslavijo predsednik iranske vlade Amir Abas Hoveida.

Studentje, posebno v zadnjem letu, vztrajno zahtevamo od naše vlade in političnih forumov, da nam odgovorijo na vprašanja o načelnosti jugoslovanske zunanje politike. V zadnjem času se je polemika še zaostila v odnosu do najreakcionarnejših režimov na svetu. Načelo jugoslovanske zunanje politike je, da s takimi režimi prijateljsko ne sodelujemo (Izrael, Španija, Južnoafriška republika, Rodezija, Južni Vietnam, Portugalska, Kambodža itd.)

Obisk iranskega premiera imamo za provokacijo javnega mnenja in negacijo načel naše zunanje politike.

Smo proti PRIJATELJSKEMU sodelovanju z režimi, ki ne predstavljajo volje svojega ljudstva.

Naše stališče do iranske vlade je bilo še posebej utemeljeno z dogodki ob proslavi v Persepolisu. Med tem zborom, ki naj bi bil dokaz prijateljstva med narodi, je bilo v Iranu usmrčenih več študentov in političnih nasprotnikov režima.

Zahtevamo takojšno prekinitve tega obiska in zagotovilo, da se v prihodnje taki spodsrljaji v naši zunanji politiki ne bodo več ponavljali.

Ljubljana, 22. XI. 1971

IO SŠ LVZ in
GIBANJE 13. NOVEMBER pri
IO SŠ LVZ

Koncept in usmeritve SP

Namen lista SP je pisati o vprašanih iz študentskega življenja in življenja mladih. Ker nismo bili zadovoljni s pisanjem „Mladine“ o teh vprašanih, študentski list Tribuna pa se je „orientiral“ predvsem na pisanje o možnostih politične akcije in problematiko študentskega gibanja, smo se večja skupina mladih (predvsem študentov) odločili za izdajanje e samostojnega časopisa SP.

Mnenja smo, da se pri večini mladih kaže njihov družbeni in individualni angažma v njihovi kulturi, zato se nam zdi nujno raziskati njene možnosti, oblike in vsebine. SP naj bi bil tako iniciator kreativne dejavnosti mladih.

Ker na nek način začnemo z mrtve točke in si svoje delo zamišljamo kot svobodno izmenjavanje izkušenj in učenje, nočemo začrtati strogega koncepta, po katerem bi se morali ravnati. Prepričani smo, da je edino pravo izhodišče dialektično: koncept časopisa so ljudje, ki v njem sodelujejo, zato je ta neprekinjena dinamika. Le z eksperimentiranjem in preverjanjem rezultatov, le z novimi spoznanji, ki jih vnaprej ni mogoče predvideti, lahko uvidimo pot napredka.

V širokem spektru med dvema ekstremoma (znanost, osebna izkušnja) se ponujajo najrazličnejša področja, o katerih se nam zdi vredno razmišljati in pisati:

- kultura mladih kot alternativa etabrirane kulture: subkultura, študentska kultura, prestopajoča kultura, množična kultura ter njen odnos do etabrirane kulture
- odnos politika - kultura
- odnose znanost - kultura
- študentsko gibanje v luči njegove „kulturne dimenzije“
- nove oblike literarne, likovne, filmske in glasbene produkcije
- nov način pojmovanja časopisa kot „medija“.

Ker vidimo edino možnost našega napredka v vključevanju vseh novih hotenj v ustvarjanje in mišljenje, bo uredniški odbor pravzaprav le organizacijsko jedro časopisa: vse možnosti njegovega izoblikovanja morajo biti ponujene sodelavcem, katerih svet je hkrati najvišji organ upravljanja SP.

Ljubljana, 19. 11. 1971

Za pripravjalni uredniški odbor SP:
Milan Dekleva, Niko Varežič

IRAN: Trupla Perzepolisa

Medtem ko je smetana starega sveta praznovala v Persepolisu, v spremstvu ruskih in kitajskih psov čuvajev birokracije, so armada, žandarmerija in šahova politična policija (SAVAK) očiščevale področje več deset kilometrov okoli Perzepolisa. Deportirali so cele vasi, zapirali družine borcev, ki se ilegalno bore proti režimu. Po pisanju različnih časopisov je bilo zaprtih več kot 10.000 Irancev, da bi velika proslava v nemotnem miru potekala.

Še več: Da so se lahko Agnew, Chaban, Podgorni in toliko drugih priključili „prazniku Perzepolisa“, so morali najprej prekorati trupla petih iranskih borcev, usmrčenih 9. novembra, ne da bi bila novica o njihovi aretaciji, sojenju, obsodbi in ekzekuciji tiskana. Gospod Jaudel, del egiran v Iran s strani Mednarodne zveze za zaščito človeških pravic, je naletel na popoln molk in na težave vseh vrst. Najbolj ga je presenetilo, ko je izvedel, da je predsednica Zveze za zaščito človeških pravic v Iranu princesa Ashraf šahova sestra!

Že od marca čaka 37 borcev proti režimu zaprtih in obsojenih na smrt v Persepolisu. Če so sploh še živi, lahko vsak dan pričakujemo njihovo usmritev. Zveza iranskih študentov v Franciji se je odločila za nepretrgano gladovno stavko, da bi tako protestirala proti neomejenemu teroru v Iranu in da bi dobila informacije o negotovi usodi sedemintridesetih. Z glasovno stavko je začelo 20 študentov v veliki dvorani Iranskega doma (mednarodno mesto) že 6. novembra. Med njimi so tudi tovariši iz drugih dežel Bližnjega vzhoda in iz Magreba, ki hočejo s to stavko pokazati, da je bitka proti iranskemu režimu in proti vsem reakcionarnim režimom v tem delu sveta ena in ista.

Podpreti moramo akcijo, ki so jo sprožili naši iranski tovariši. To nam bo dokončna obsodba imperialistične barbarije! Rešimo življenje sedemintridesetih iranskih tovarišev, ki jim grozi smrt.

J.K., 16.11.1971
Po Rougu prestavil jz

Študentsko gibanje in Zlobčev program

Končno se je pojavilo v Tribuni (vsaj) četrto slovo misli, ki jih ni napisala roka iz uredniškega odbora. Jan očita Zlobcu, kaj sploh hoče s svojim „frakcionastvom, razbijaštvom, demagogijo...“. Sprašuje ga, kje ima program, ki „bi pokazal p r e v o z n o pot iz te umazanije“. Verjamem mu, da res ni edini, ki se sprašuje o smislu in nesmislu, konstrukciji in destrukciji, o novem in starem, mogočem in nemogočem v študentskem gibanju. Pri tem ne gre za vprašanje pomanjkanja smisla za revolucionarnost in kontrarevolucionarnost, napredek in nazadnost, ampak enostavno za to, kar je bilo že (še) Marxu jasno: vedno si zastavljamo samo take naloge, ki jih lahko rešimo, sicer smo sanjači. Gre za zdrav razum.

No, članku so bili še isti mah obrušeni robovi z ostjo vred, ko je Zlobec na celi strani obelodanil svoj osnutek programa, ki se mu ga je zdelo verjetno škoda vtikati v predvideno zaplenjeno Tribuno, da se ta z godovinska reč le ne bi prepoceni zapravila. — Tista Tribuna je bila že tako dovolj zrevolucionirana. Saj nič ne oporekam, lahko je vse le gola slučajnost („Blagor ubogim na duši“).

Torej, osnutek programa zdaj (revolucionarni) študentje že imamo. Pravzaprav bi rad v resnem tonu napisal nekaj misli, ki se mi nepovezane že dolgo podijo po glavi, o naši avantgardi in študentski revolucionarnosti ter o tem zdajšnjem programu. Zelo mi je žal, če se mi včasih sa me obračajo v čuden, da ne rečem zbadljiv ton pisanja. Naj navedem p red analizo programa še to, da se mi zdi revolucionarnost tribunašev in drugih študentov pozitivna toliko, kolikor ljudi osvešča, jih sili k razmišljanju, kaže na slabosti predvsem pri nas, kolikor z brezobzirnim rušenjem stvarno tudi gradi — ne da le v mislih, kolikor je načelna in dosledna, predvsem pa, kolikor je iskrena.

Za Zlobca bi si upal dati roko v ogenj o njegovi iskrenosti. Res je, da je naiven, zaletav, da včasih napiše kak dober napad na našo megalo-mansko politiko in posrano gospodarstvo. Toda vse te možnosti so omajene, prej ali slej jih je konec. Zdaj je še mlad, prav kmalu pa bo spoznal konflikt značajske odločitve: biti radikalen ali biti konformističen. Vmes mu je možna samo brezoblična megla. V bistvu je Zlobec na samem vrhu radikalnega študentskega gibanja, torej vodja. Dajem mu študentsko zaupnico, da to ni iz gole želje po uveljavljanju, zaradi večnega „biti prvi“, „biti najboljši“, „biti sin očeta in še več“, kar on prav do bro pozna — tu gre za psihološke, značajske momente. Niti mu ne gre za goli karierizem, ampak za „vzemimo, srž njegove misli, dobrobit delovnega človeka, konkretnega delavca. (KOMu pa ne grejo po srcu /glavi/ agatonistične ideje? V Rusiji je padlo za delovnega človeka med stalinističnimi čistkami dvajset milijonov delovnih ljudi.) Še večja nevarnost pri vsej stvari je v tem, da bo Zlobec s svojo dejavnostjo pretirano izstopil na čelu vse avantgarde, in ne samo avantgarde, temveč gibanja kot celote, tako da se bo počasi znašel v procesu izolacionizma, in to s svoje strani kot vodja, ne kot prvi med enakimi, s strani državnega sistema pa kot človek, ki ga je treba zaradi aktivnosti vključiti in ukalupiti ali izolirati in odstraniti. Toda človek stvar spozna, in se ji izogne; Zlobec je pa preveč brihten, da ne bi že sedaj vedel, kje je meja.

Tudi nekatere druge „revolucionarne“ študentske voditelje poznam vsaj toliko, da lahko o njih napišem, kar mislim. Remc (Bog mu grehe odpusti), je kmalu, ko je postal študentski poslanec, spoznal razliko med politično realnostjo in revolucionarno načelnostjo. Saj ne pišem in ne mislim o nikomer nič slabega. Povedati hočem samo, kako to gre: ni težko spoznati, kje in kako se prične kariera. Na teach—inih je treba vpiti in provocirati, na zborovanjih govoriti in še kaj malega napisati — seveda vse „proti“ — in že si notri, v študentskem gibanju namreč. Ka dar se kakšna stvar pripravlja — če je res že dolgčas in nobenega članka o študentih v Delu — prideš trikrat redno na odprti sestanek na IO, dvakrat se oglasiš, enkart si spet „proti“, in že si v odboru. Rečeš eno o naših zamejcih in neseš še kak transparent proti ameriškemu vmešavanju v Kambodži, že si v MO, se vsiliš na kak seminar o Bohinju, že si v IO, se udeležiš priprave demonstracij, že si v AO, napišeš „v stilu“ tri člank e za Tribuno, že si sodelavec Tribune. To so same odskočne deske, če si pameten; če pa nisi, delaj in hodi na sestanke, kdo ti brani. Stanič je tiho, pa kaj bi z njim? Tribuna in študentska aktivnost sta mu bolj v na potu kot v dobro. On že plove. Cvetka Tot je tiho. Zadnjič se je ogla sila v Fifaku, medlo, samo da je ne pozabimo. Kaj bi se mešala v stvari, ki že tako dovolj smrdijo. O Tribuni človek nikdar ne ve, kdaj bo kom promitirana, njena senca pa utegne škoditi. Ule se ne utegne udeleževati nepomembnih akcijskih sestankov, ker je predlagan (morda celo zda j tam že sedi) v mestni komite. Bo ostal pri načelih? Saj niti Vukovega stradanja ni razumel. Vsaka stvar ima svoje zakonitosti. Jesih je blefer, lažni mučenik. Pri zasedbi fakultete sta s Cizejem s svojim peništvom samo kalila vode in begala ljudi. Tudi drugo „revolucionarno“ pesništvo je povzročilo več slabega kot dobrega. Dragico Zlobec je v bistvu vrglo na površje zlobčevstvo in zasedba fakultete. Zdaj pa se mi vedno bolj zdi, da jo bo razgnalo od samopomembnosti. (Oprosti, nič osebne ga!)

Ni mi do osebnih karakterjev, gre za iskrenost in bleferstvo v študentskem gibanju. Saj je bilo nekaj doseženo in dano dosti konstruktivnih predlogov, vendar bi bilo s tolikimi sredstvi, takšno potencialno močjo, večjo prizadevnostjo, predvsem pa z dobrim programom lahko storerjena dosti več, ne samo za študente, z Zlobcem, tudi za delavce in kmete.

Kako smo študentje (ne)revolucionarni, je že pred skoraj dvema letoma dokazoval Konc. Menda se je opiral celo na empirične podatke, ne zgolj na svoj zelnik. Vso študentsko revolucionarnost lahko prebereš v glavi Tribune. Le tu in tam bi lahko še našel kakega priložnostnega episodnega aktivista. Študentsko gibanje se je pričelo s sindikalističnimi zahtevami, danes pa prerašča v splošno politično gibanje. To je bilo nujno, vendar se mi zdi, da se premalo zavedamo, da še starega ne dosežemo, že segamo po novem; s tem se nam cilji odmikajo, in smo vsak čas lahko zmanipulirani. Kaj se je zgodilo z vsem našim vidnim demonstriranjem revolucionarnosti? V demonstracijah proti fašizmu in Morovi izjavi lanskega decembra smo bili izigrani. To je bila v bistvu vladno zrežirana in vladno zavirana manifestacija, podpora vladni politiki, ne pa spontana študentska z nekim ciljem. Problem Aškerčeve ceste so razrešili z njeno razširitvijo. Zasedba FF je zvođenela (policaji so bili od vraga pametni). Študentski sejem mi je ostal v spominu kot petorazredna kramarija, tudi po nekaj popisanih stolpcih v Tribuni. Vse to se zgodi, če ni jasnega programa z jasnimi ciljem ter zadostne moči. Navedel sem le nekaj aktualnih primerov. Koliko jih še bo in jih je že bilo! Takšni primeri že samo v študentskih vrstah učinkujejo prej skeptično kot aktivistično.

Kakšen je Zlobčev program?

1. Prva točka obljublja radikalno reformiranje univerze in z njo osvobajanje človeka. To so abstraktne kategorije, ki ne zadostujejo niti za delovno hipotezo, ker, če jih soočimo tudi z vsemi točkami na to temo v Fifaku nam še ne dajo zadostnih konkretnih opor, na katerih bi lahko pričeli, niti pravih ciljev, ki bi nas lahko pripeljali do kake zmage. Radikalno reformirati univerzo pomeni spremeniti način študija v njegovem bistvu, pomeni spolitizirati univerzo kot ustanovo in spraviti ljudi v aktivnost, v delovno vneto, ki bi jo doživljali kot svojo svobodo. Ta način je tudi za zdaj edini možen, da sploh lahko govorimo o osvobajanju človeka na univerzi. Če bi se nam to posrečilo, potem se nam ob nastopih, kot je npr. zasedba fakultete, če bi le ta sploh še bila potrebna, ne bi zgodilo, da bi stvar zvođenela še pred zaželenim učinkom, če odštejem Štrajnov zveneči intervju v pariški Haroldovi Tribuni. Kajti še vedno sem prepričan, da je večina študentov zavzela irelevantno, celo neresno stališče do zasedbe. Druge fakultete so podprle FF zato, ker je bilo pač tako organizirano in ker nas je podprla fakultetni svet z dekretom na čelu, univerza kot ustanova in posamezni profesorji. Le-ti pa so nas podprli zato, ker so v zasedbi videli specifične koristi (ne pa, razen nekaterih, bogve kake načelne usmeritve), iz golega taktiziranja, poredvsem pa, ker ni bilo nevarno.

Menim, da je za radikalno reformiranje univerze potrebno zadostiti v tem trenutku dvema pogojema:

a) **Sedeti—študirati** (ne samo za izpite), kaj skleniti in z delom doseči, ne pa zgolj sedeti in brezplodno debatirati ter se iti revolucionarja ob slabem spanju, še slabši hrani in umetnem vinu.

b) Treba je odsekati, naenkrat in radikalno — seveda vnaprej pripravljeno — prekiniti s sedanjim načinom študija, ki ni usmerjen k osvoboditvi človeka in ustvarja samo člana reproduktivne, potrošniške družbe. Zato mislim, da je prva točka „hic et nunc“ zgolj možnost, nikakor pa ne realnost.

2. „Spolitizirati vseh dvanajst tisoč študentov.“ Ta točka je neposredno pogojena s prvo, prepričan pa sem, da je tudi nemogoča, utopična, verjetno neresna, propagandno mišljena. Ne moreš si jo postaviti za konkreten cilj. Ob taki osveščenosti bi namreč nastal tudi tak pluralizem idej, da bi se gotovo ne mogli udarno povezati, zlasti za Zlobčev abstraktni cilj ne. Tu ne mislim na Zlobčev cilj v pejorativnem pomenu. Mislim na odtinke, ki se pojavijo in zakomplicirajo, če ni jasnosti ter ne eke dejanske in zadosti močne sile, ki bi vse povezovala. Zavest je zado stna samo za vzgon, za polet pa ne.

3. „Študentje morajo postati realna politična sila z neodvisnim radikalnim programom.“ To se doslej še nikjer ni zgodilo. Študentje smo bili vedno samo katalizator ali privesek ali v najboljšem primeru frakcija, ki je samo mešala štrene, sicer pa smo vedno zgolj prehodnega značaja. Tu so izzete nepredvidene zgodovinske situacije, ki jih pa študentje doslej še nismo mogli izzvati. Mi nismo nikakršen družbeni razred. Neodvisen radikalen program pomeni v bistvu novo politično partijo, ki ni vpeljena v strukturo ZK, ker drugače program ne more biti neodvisen. To ni v skladu z nadaljnjo Zlobčevo eksplikacijo programa.

4. „Na teoretični osnovi moramo nadoknati zamujeno in narediti ostro in neusmiljeno analizo naše družbe.“ K tej točki ni kaj pripomniti.

5. „Partiji moramo vrniti nekdanjo — ideološko — moč, spet mora postati avantgarda delavskega razreda.“ Kateri partiji? Včasih se mi zdi, da Zlobca tare nostalgija po stari buržoazni družbi, kjer bi lahko brez (moralnih) pridržkov in s sto procentnimi argumenti udaril in udrihal po sistemu. Zdaj pa včasih pozablja na diskreditiranje sistema in na močnost, reprize, če bi začel znova.

6. „S pozicij radikalnega marksizma moramo permanentno aktivno spremljati vse, kar se dogaja pri nas in po svetu (demonstracije, manifestacije, teach—in, sit—in, odprta pisma, pozivi javnosti informiranje o zamolčanih dogodkih, ...).“ Popolnoma se strinjam in pridružujem.

7. „Vrniti zavest proletariatu in se z njim povezati v razrednem boju.“ Ta točka je še najbolj politična in še najbolj problematična. Štude

ntsko gibanje se vse preveč postavlja kot študentsko in vse premalo išče stika z delavci ter kmeti, da bi lahko kdaj-koli upalo na njih množično podporo. Ko so npr. pred kakim letom in pol stavkali železničarji na Zaloški cesti, so ostali popolnoma osamljeni. Niti enega študentskega poslanstva ali pozdrava, ki bi jih podprl ni bilo. Stavke se namreč še vedno kategorično razlagajo kot napake v vodstvu podjetja, ne pa sistema. Delavci nam ne zaupajo, kolikor pa že izražajo kako zaupanje ali simpatije, moramo iskati vzrok za to v nagnjenju delavcev h konkretnemu sindikalizmu (spomnimo se samo angleških tradeunionistov v Marsovem času in francoskih delavcev, ki so 1968 zapustili študente, ko so dosegli svoje sindikalne zahteve), ne pa v komunistični revolucionarni osveščenosti. Pri poprečnih ljudeh se spontano pojavi vprašanje vodstva in vo denih, ne da bi si znali učeno razlagati problematiko cezure med avantgardno in razredom kot celoto. Govorim z delavcem, govorim z uslužbencem, s študentom ali s svojo mamo, ki je gospodinja, vsakdo mi takoj postavi vprašanje, kaj bi bilo novega, če bi vse spremenili. Vse to je že bilo, mi smo že šli skozi eno revolucijo. In kaj vidimo danes? Pred vojno je KPJ štela salve kralju, jih pretopila v denar in objasnila, koliko mesa, koliko kruha in koliko oblek je šlo za prazen nič v zrak. Dobro, predpostavim, da glede na družbene razmere pride revolucionarnost Zlobčevega tipa ponovno do moči in oblasti. Vsi akterji te radikalne „ideologije“ bi bili konfrontirani s politično realnostjo, in proces bi se lahko pričel znova. V tem greši zdajšnje študentsko gibanje: ker ne objasni poti iz navedene situacije. Vse komunistične partije v svetu so postavljene pred dejstvo parlamentarnega politiziranja ali opozicije v brezobzirni radikalnosti. Dokler je partija v opoziciji, toliko časa je lahko radikalna, napredna in avantgardna, kakor hitro pa pride do oblasti, mora braniti pozicije, s tem pa v bistvu status quo. Prisiljena je delati, kar bi moralo biti že storjeno. Zato je prav, radikalno levičarstvo v današnjem svetu mogoče vedno samo kot opozicionalno, ilegalno. To pa vse dotle, dokler v svetu vladajo blagovno-denarni odnosi, dokler realno obstajajo političnoekonomske kategorije tržnega in ne na primer naturalnega (za zdaj si lahko predstavljamo primer samo iz človekovega že minulega obdobja) gospodarstva, dokler vrednotimo delo, tako kot ga vrednotimo – z denarnimi ekvivalenti, kapitalom, močjo. Zato tudi razrešitev teh protislovij ni možna samo v eni deželi in na razne specifične načine, ampak enotno in v celoti. Ugotovitev nas pripelje na sam rob današnjega trenutka kot političnega, ko spoznamo limito samega principa, ker delo kot opredmeteno delo še vedno ostaja kriterij, vira vrednosti. Zgodovina se prične nujno spet ponavljati z vsem svojim pluralizmom, in smo spet na začetku poti. Prav zato Zlobčev program vsiljuje vtis, da, če smo se zmotili in zavozili našo revolucijo, jo je treba sanirati ali pa pričnimo znova od tam, kjer smo se zmotili, tj. od naše revolucije (borbe) dalje. Garant za to, da se spet ne zmotimo, je pa nepričljivi.

Kako je ob takih predpostavkah možna permanentna revolucija? Zdi se mi, da v dobesednem pomenu, kot si navaden zemljan predstavlja, niti ni možna niti smiselna, četudi si ne predstavljamo revolucije kot boja z orožjem in potoke krvi. V revoluciji gre vedno za preobrat nečesa starega v nekaj novega in če vzamemo to z etičnega stališča, nekaj slabega in preživelega v nekaj boljšega, nekaj, kar je, v nekaj, kar nima j bo. In če revolucija še pomeni destrukcijo nečesa obstoječega, hkrati pa konstrukcijo zamišljenega, prihodnjega, je tisto prihodnje točno določeni in jasno zastavljen cilj, če naj bo vsa stvar sploh smiselna. Tu gre za dialektično enotnost destrukcije in konstrukcije. Ko je cilj dosežen, je revolucija kot gibanje principiarno končano. Ker pa se s spremembo družbenih odnosov, s spremembo infra in super strukture, ki pogojeta in ki sta pogojeni, ki vplivata in na kateri vpliva človek, pojavljajo novi in novi cilji, se pojavljajo s tem nove in nove revolucionarne zavesti. Vsa stvar bi bila za um shematično enostavno razrešljiva, če bi se ne tu mešal človekov senzorij. (Vsekakor ne bi psihologije prepovedal, vendar se mi zdi, da ji v razlagi nekaterih temeljnih družbenih problemov, vendarle gre ustreznejše mesto, kot ji ga odmerjamo.) Poleg materialnih nastopijo še psihološki momenti, obramba stališč, moči, priznanja, itd. Družbeni sistem in konkretne situacije omogočijo obrambo stališč, statusov in razmerja moči, cilji se polarizirajo in izkristalizirajo. Konfliktna revolucionarna situacija je očitna. Vsa stvar, gledana zadosti široko, nam pokaže nekakšno evolutivno revolucionarnost. Revolucija v permanentni je potemtakem možna (če sledimo nakazanemu miselnemu toku) samo prek ciljev večkratnih revolucij, ki so (cilji namreč) premišljeno zastavljeni in uresničljivi. (Po domače povedano, vide ti jim moraš konec.) Takšna permanentna revolucionarnega gibanja je po tem lahko vedno tudi plodna. V teh dimenzijah se pojavi smisel delovanja. Na ta način je tudi možno resnično osvobajanje človeka: znova in znova si postavljati cilje in jih z dejavnostjo (delom) preraščati. To se dogaja tako pri posamezniku kot pri celotnem človeštvu, vendar ne kot subjektu, temveč kot objektu posameznikove refleksije. Permanentna ost revolucije, postavljanje novih in novih ciljev zahteva novih in novih ljudi kot svobodnih subjektov. Kajti samo toliko časa smo lahko revolucionarni, dokler delujemo v smeri bistveno nove možnosti – cilja glede na staro realnost. Permanentna revolucija z utopičnimi, predimenzioniranimi, neskončnimi cilji je za individuuma kot revolucionarnega subjekta nemogoča. Pozitivni smisel nekega gibanja pa je lahko že v dejavnosti sami, če ta dejavnost teži k pozitivnim, učlovečujočim spremembam z določenimi neutopičnimi cilji. V tem je tudi sedanj smisel našega študentskega gibanja, le da ima dostikrat nerealne cilje glede na porazidne moči, še največkrat pa so ti cilji (Zlobčevi), glede na dejansko si

tucijo v svetu in naše razmere, predimenzionirani, megalomanski. Kljub vsemu se moramo zavedati, da je samo samozavedno in samoiniciativno ustvarjajoči subjekt lahko svoboden posameznik.

V čem pa je omenjena Zlobčeva brihtnost, da bi ne šel predaleč? Kljub tako opljuvani in umazani hiši še vedno išče mesta v njej. Čeprav je že zdavnaj spoznal nerevolucionarnost in nenačelnost naše partije, jo hoče na svoj način še vedno zrevolucionirati in tako, kot je, zboljšati. Prišla mu je na pamet nekakšna nova partija, neokomunistična partija, ki naj bi imela funkcijo opozicije. To misel ovrže. Prestraši se policajev. Spozna, da se to ni še nikomur posrečilo. Pameten dečko, ni kaj reči! Noče pa spoznati, da se doslej še nikomur ni posrečilo zradikalizirati partije od znotraj. On bo poskusil, četudi z drobtinicami, tisočinkami. Vse spremembe so bile dejansko vedno potrjene na vrhu, ne v članstvu. Formalna potrditev je pa tako brezpomembna. Potem prične peti škorpaj hvalo – in če natanko prislusnem, se mi zdi, da ne s svojim glasom – ŽKJ. Zaskrbi ga usoda Jugoslavije. Še in še govori o možnostih spremene njanja partije, o odgovornosti, o neizčrpnem viru premalo osveščenih komunistov. Saj na nič ne cikam. Samo neka misel o načelnosti in radikalnosti mi kot sitna muha brenči po glavi. Končni sklep je: neobhodno potrebno je ostati v zvezi in jo zagovarjati kot „edino organizirano idejno strukturo“. Njegova stvar! Jaz tudi in brez virtuoznih revolucionarnih eksperimentov.

Vendar, od kod naenkrat takšna vera, takšen optimizem, po drugi strani pa slaba vest, da si mora najprej priti na čisto z racionalizacijo konfliktov. Spartakovci so brez mačka zapustili nemške socialne demokrate, in to še levo krilo, ko so spoznali, da je njihova pot neradikalna, struktura pa okostenela. Rozi še na misel ni prišlo, da bi jih v nedogledu prepričevala, pa jih ni bilo milijon. Zlobec se zadovolji s frakcijo. Ustanovitev organizirane Komunistične lige je v študentskem gibanju brez dvoma korak dalje. Korak je nevaren – zato pa toliko bolj pomemben – in še nejasen, negotov, vendar še vedno na (sicer skrajni) meji legalitete. Kajti vsako frakcionštvo proti sistemu, ki ima moč, je legalno samo v svojem začetku, potem je ilegalno, če se ne da uničiti. Če bo Zlobčeva Komunistična liga postala le prehud trn, bo verjetno oblast storila svoje. Ne pozabimo, da se je podobno zgodilo s perspektivami. Eden je še z daj na Švedskem. Seveda so bile takrat razmere še vse preveč zelene. Danes je drugače. Zlobec ima že določeno moč, podporo, del študentskega javnega mnenja. Toda zavedati se moramo, da kljub vsem kritikam po časopisju, šinfanju doma in razpravljanju po lokalih, naša struktura le še ni tako okostenela, kot bi Roza dejala, da ne bi (celo v krčih) znala vstati in divje zaplesati. Kaj bi se zgodilo, če bi oblast, četudi na grobn način, zamenjala uredništvo Tribune? Kaj bi bilo, če bi oblast zaprla ali onemogočila ducat ljudi s Tribune in ducat po vseh O-jih in K-ajih? Če ne bi bilo drugih sprememb, bi bilo verjetno za nekaj časa konec študentskega revolucionarnega gibanja. Navsezadnje ni umetnost oblasti človeka onemogočiti. Treba je že prej rabiti glavo, če hočeš resnično „zgrabiti stvar pri korenu“.

Pa kaj bi, saj Jaša je brihten, že ve, kako je treba.

Ljubljana, 12/11–1971

Tine Gruden

Študentsko naselje, blok VI
61000 Ljubljana

SKUPŠČINA

Vsi smo pričakovali mnogo, dobili pa nič. Bila je hladna prha našemu nekritičnemu zagonu. Bila je dokaz, kako malo je študentom jasno, za kaj pri študentskem gibanju pravzaprav gre. Delegati s fakultet, ki bi morali biti smetana študentov, najbolj osveščena sredina, so pokazali, da niti sindikalističnih okvirov ne razumejo prav dobro. S kratko analizo bi to lahko dokazali, lahko bi govorili o klasični politični razdelitvi študentov na leve, desne in sredince, a to je že širši kompleksnejši problem. Edina posledica bi bila v tem trenutku zamera na vse strani in pa obtoževanje za privatnost, oseben pristop in pristranost. Še bolj bi Tribun očitati klikaštvo, grupaštvo ipd.

Zadovoljim naj se s tem, da povem, da je bila skupščina jasen dokaz nezrelosti, neosveščenosti in fahidiotizma. Še celo sindikalisti, ki jih ne prenehoma napadamo (Šetinc, Bukvič...) so morali biti razočarani. Nujno bi bilo tudi spregovoriti o sovražni atmosferi, ki jo je bilo čutiti do filozofske fakultete (čeprav smo bili temu morda tudi sami nekoliko krivi). Ta sovražnost se kaže tudi pri rezultatu volitev v nov izvršni odbor, kjer so bili od sedmih neizvoljenih kar štirje s FF.

Precejšnjevali smo svoje moči. Povprečen študent žal mimo svojega študija praktično ničesar ne vidi. Treba bo najti nove oblike, da se bo lahko znebil plašnic. Kaže pa se tudi druga možnost, seveda prav nič pravljalna, ki smo se je ves čas skrbno izogibali in se je bali: morda se bo treba sprijazniti z dejstvom, da nas je in nas bo vedno sila malo, in da bo večina študentske populacije vedno gledala na nas z neprijaznostjo in nezaupanjem. Ekstremisti, nam pravijo strukture.

Bomo videli. Vročja jesen se je začela. Pa ne na skupščini. In lahko se bojimo, da uradne študentske strukture še lep čas ne bodo doumele bistva študentskega gibanja. Na to lepo kaže tudi „pravilnik“ o delovanju neformalnih študentskih skupin. Treba je zajeti, kanalizirati in obtesati živo in neutešeno energijo, še preden izbruhne. In komu to tesanj e služi? Študentom prav gotovo ne. Komu potem? Komu?

Struktura kriznega trenutka

Zadnja skupščina SŠ LVZ je zanimiva predvsem zaradi stanja, ki ga je izrazila. Gre namreč za nezadovoljivost in nezadostnost „starega“ koncepta organiziranja SŠ in za še neformulirani koncept tako imenovane študentske gibanja. Obe strani sta namreč, namesto da bi se vzajemno preoblikovali v kritično premišljeni sintezi, ostali na antagonističnih pozicijah, kar pelje v nevarnost, da bo študentsko gibanje ostalo nestrukturirano, preživeli formalni strukturi pa grozi nadaljnja odtujenost kritično dejavnemu delu študentske populacije, pri čemer geslo vodi lnege organa, da služi interesom vseh študentov ostane navad na floskula.

Predstavnstvo, v lanskem letu zorečega študentskega gibanja, se na skupščini ni predstavilo z izčrpnjšo analizo prehojene poti, iz česar bi mogle slediti ustrezne modifikacije študentske organiziranosti in kadrovske politike. Tako se je, računajoč samo na svojo izvorno poštenost, vključilo v politikantske igrice, ki jih je narekovala lanska usmerjenost formalne študentske strukture. Zato je prihajalo na skupščini do zabavnih obratov, do polovičnega razkrivanja zakulisnih spletkic (kandidatu ra Jaše Zlobca, ki je bila s strani „formalnih struktur“ nezaželenka), ost ali pa so nerešeni stari antagonizmi.

Najočitnejši antagonizem se kaže ravno v volitvah novega IO. To „v rhovno“ telo študentske organizacije, nekoč zasnovano kot zgolj „sindikalistično“ predstavnstvo fakultet in specializiranih organizacij, bi ponovem konceptu moralo biti katalizator študentskega gibanja in bi torej vključevalo osebe, ki po svoji aktivnosti sodijo vanj, ne glede na to, s katere fakultete so. Iz starega IO sestavljena kadrovska komisija pa ni eksplicitno predlagala nobenega koncepta, pač pa je, ob tem ko ni mogla prezreti študentskega gibanja, ki je brstelo bolj ali manj zunaj formalne strukture, navrgla še stari sindikalistični koncept in vse prepu stila slučajnosti pri volitvah. Tako novi IO ni eno ne drugo, pač pa kompromis med stolčkarstvom in prizadetim angažmajem.

Drugi antagonizem se je pokazal v izsiljevanju nekakšnih osnovnih pravil za delovanje akcijskih odborov na podlagi običajnih določil obstoje čega pravnega reda, kar v bistvu svobodno spreminjajočim se oblikam delovanja ne daje nobenega novega temelja. „Pravila“ pomenijo le utr ditev dostojanstvene odmaknjenosti študentske strukture od „nekontr oliranega divjanja neformalnih skupin.“

Skupščina nam tako (ob tem ko je pokazala krizni trenutek) ni pri nesla nobene nove rešitve in po svoji pomembnosti ne izstopa iz konv encionalnega okvira; bila je politikantski ping-pong. študentsko giba nje se v takšni atmosferi ni moglo izreči v svoji eksistencialni prizadeto sti, ki je prevedena v politično sprenevedanje postala gibanju samemu tuja.

Z vsem tem a priori ne odrekam možnosti, da bi politika SŠ, ob pri merni zavzetosti vseh faktorjev na univerzi, le dobila ton radikalnega gibanja. Toda glede na vse, kar se je zgodilo, lahko le negotovo rečemo: bomo videli!

danko štrajn

DEL SKLEPOV SKUPŠČINE SŠ LVZ, Ljubljana, 11.11.1971

1. Skupščina Skupnosti študentov potrjuje stališča IO v zvezi z manjši nami, akcijo 25 poslancev in ustavnimi spremembami. (glej zbornik)
2. Skupščina SŠ meni, da je potrebna aktivna prisotnost SŠ v Zvezi študentov Jugoslavije. Ljubljanski študentje smo zainteresirani za avtonomno in močno ZŠJ. V naših interesih je predvsem to, da dobimo v naših akcijah podporo študentov v Jugoslaviji, da konfrontiramo svoja stališča s stališči študentov v drugih republikah, da izmenjamo izkušnje med seboj, da koordiniramo aktivnost med republikami in centri, da skupno z ostalimi študenti v Jugoslaviji delujemo kot pomembni faktor v zveznem nivoju, da skupno rešujemo probleme značilne za vse centre in republike in da skupno vodimo mednarodno politiko Zveze študentov Jugoslavije.
3. Izvršni odbor naj poskrbi za stalno udeležbo študentskih predstavnikov v organih univerze (svet univerze, PZS, Komisije).
4. Skupščina SŠ obvezuje IO SŠ, da pravočasno organizira javno razpravo med študenti o skupščinskem sistemu kot pripravo za zvezno tematsko konferenco in kot prispevek študentov k drugi fazi sprejema ustavnih sprememb. Tematsko konferenco organizira po dogovoru z drugimi študentskimi organizacijami centrov in republik.
5. IO SŠ LVZ naj v povezavi s študentskimi organizacijami na visokoškolskih zavodih organizira zbornice študentov o reformi univerze na vseh fakultetah, šolah in akademijah. Na teh zborih naj bi konkretno obdelali študijsko problematiko na posameznem visokoškolskem zavodu. Te razprave bodo hkrati priprava na zvezno tematsko konferenco o reformi univerze, ki se je moramo študentje LVZ aktivno udeležiti. Priporočilo: študijska komisija naj redno vabi na razgovore o tej problematiki v Tribuni in po Radiu Študent vse zainteresirane študente in fakultetne organizacije.
6. IO SŠ LVZ naj v najkrajšem času organizira javno tribuno o študentskem gibanju, o teoretičnih izhodiščih, programu, metodah in oblikah delovanja in o organiziranju študentskega gibanja.

7. Politično dejavnost naj izvršni odbor SŠ organizira prek komisij in preko drugih formalnih in neformalnih skupin. IO ni le izključno politično telo. Njegova dolžnost je, da se ukvarja z vprašanji študentskega standarda, reforme univerze, študentskega samoupravljanja, specializiranimi organizacijami, pokrajinskimi klubi in tudi širšo politično problematiko. IO mora koordinirati in povezovati različne vidike študentskega gibanja in organiziranja.

8. V naslednjem obdobju je potrebno posvetiti posebno pozornost Zvezi Skupnosti študentov Slovenije. Skupaj z IO SŠ LVZ naj IO SŠ LVZ v najkrajšem času pripravi konferenco ZŠSS. Predlagamo razpravo o aktualno političnih dogodkih v Sloveniji, reformi univerz (predvsem o mariborski univerzi) in o ZŠJ.

9. Skupščina SŠ ugotavlja, da je do institucij in forumov v republiki in mestu Ljubljana potrebno zadržati aktivni odnos. Naša prisotnost na forumih SZDL, v republiški skupščini, pri organih ZMS, na izvršnem odboru RISK itd. se je pokazala kot koristna. Predvsem je prisotnost pomembna zato, ker ti forumi pomenijo avtentične vire informacij, dalje, ker tem organom lahko sporočimo svoja stališča, in tako vplivamo na najbolj pomembne odločitve v naši družbi. Naše sodelovanje nam tudi omogoča, da tem organom povemo težave in probleme univerze in Skupnosti študentov, in jih angažiramo pri reševanju teh problemov. Konstruktivna kritična prisotnost študentov v institucijah je nujno potrebna komponenta političnega življenja in lahko pomeni pomemben prispevek pri reševanju temeljnih vprašanj družbe. V preteklem letu se je pozitivna stran sodelovanja IO v institucijah pokazala pri večini akcij: ustavna razprava, razprava o tezah o kadrovske politiki, pri akcijah za reformo univerze, pri akciji 25 poslancev, pri realizaciji zamisli delovnega statusa študenta, pri reševanju u finančnih težav SŠ, pri volitvah itd. IO se mora zavzemati, da SŠ sodeluje še v političnem aktivu in CK, kjer dosedaj ni imel priložnosti.

V IO SŠ LVZ naj ostane prosto mesto za predstavnika študentskih kulturnih organizacij. Skupno število članov IO naj ostane nespremenjeno.

(Skupina ljubljanskih študentov se pospešeno pripravlja na izdajo novega slovenskega časopisa za kulturna vprašanja SP. Tukaj prinašamo nje n „koncept in usmeritve“; ki je le menu, po hrani bo zadišalo pozneje!)

ČLANI IZVRŠNEGA ODBORA SŠ LVZ, izvoljeni na skupščini SŠ LVZ, 11.11.1971

BABIČ DRAGO	FNT	—	predsednik
BENEDIK MIHA	MF		
DOLGAN NEVENKA	PF		
GORJUP IVAN	PF		
HVASTJA BRANKO	EF		
KORINŠEJK JOŽE	EF		
LIPOVEC SERGEJ	FSPN	—	podpredsednik
MIKUŽ JURE	FF		
SAVNIK ZORAN	PF	—	sekretar
SENEGACNIK ALOJZ	BTF		
ŠEŠERKO LEOPOLD	FSPN		
ŠTRAJN DARKO	FF		
KLOPČIČ JOCO	FSPN		
ZLOBEC JAŠA	FF		

Ker sta Klopčič Joco in Zlobec Jaša dobila enako število glasov, bomo enega izmed njiju (IO ima 13 članov) izvolili na nadaljevanju skupščine.

Po funkciji so člani še naslednji:

JERA VODUŠEK	MO
DOLAR MLADEN	TRIBUNA
PUNGARTNIK MARJAN	RŠ
OBLAK POLDE	Sindikata študentskih domov

Naknadno bo imenovan še predstavnik KOŠPK

ČLANI SVETA TRIBUNE, izvoljeni na skupščini SŠ LVZ, 11.11.1971

JOŽE KONC
TONE REMC
MARJAN PUNGARTNIK
ANDREJ ULE
MILENKO VAKANJAG

Uredništvo Tribune ponatiskuje članka Mihaila Markovića: **Struktura moči v jugoslovanski družbi (Student 19/1971) in Milana Kangrga: Fenomenologija idelološko-političnega uveljavljanja jugoslovanskega srednjega razreda (Praxis 3/4 1971) ker meni, da je slovenska filozofska in sociološka publicistika v obravnavanju tega problema (novejši razvoj jugoslovanske družbe) močno opešala oziroma ga sploh zanemarila. Obenem pa želi pričujoča prispevka uporabiti kot izhodišče za širšo (teoretično) razpravo o tem in takih problemih, ki naj bi potekala na straneh Tribune.**

Uredništvo

Milan Kangrga

FENOMENOLOGIJA IDEOLOŠKO-POLITIČNEGA PRODORA JUGOSLOVANSKEGA SREDNJEGA RAZREDA

(odlomek)

Politični, tako pa hkrati tudi svojstven socialni prevrat je opravljen (1945), oblast je osvojena, politično je revolucija zmagala, s čimer je odprta pot v novo, socialistično ureditev tako glede na družbeno usmeritev revolucije kakor na idejni koncept, ki jo je nosil, in na njeno vodilno silo, to je KPJ. Vendar so od samega dejanja osvoboditve in vzpostavitve nove oblasti neogibno na delu tudi bistveni elementi meščanske revolucije, vse dokler politična oblast kot taka ostaja pr evladujoči moment prav te revolucije. To je bil tako za Marxa kot za Lenina ne samo pereč problem socialistične revolucije (v katerem je skrita osnovna nevarnost za to revolucijo), marveč tudi indeks njene izpeljave: če se namreč v isti pot ezi ne zagotovi, da se tisto politično dotika socialnega in se s socialnim poudarja, če politični prevrat in osvojitve oblasti ni obenem usmerjene za bistvenega (meščanskega) socialno-ekonomskega odnosa, potem bodo v to razhajanje, v to neodločnost socialističnega praktičnega dejanja prej ali slej, vendar zagotovo vst opile ali se vrinile tiste sile, ki po svojem lastnem tako ekonomskem kot socialnem statusu (ali zgodovinski tendenci) nikakor niso zainteresirane za socialistično družbeno ureditev. Pred tem še vedno nerešenim problemom tudi danes stoji jugoslovanska revolucija. To nerešenost osnovnega problema želi danes izkoristiti porasli srednji razred. Birokratizirana politična struktura in etatizirani ekonomski sistem z ene strani, bum rasti srednjega razreda z druge strani, v zvezi s tem pa nezavidljiv položaj delavskega razreda s tretje strani, zapirajo ta politično in socialno začarani krog pomikanja, iz katerega se išče izhod. Težave seveda niso majhne. Tudi sam princip samoupravljanja dobiva v svoji realizaciji pretežno politično dimenzijo, saj je bil tako njegov izvor kot prva spodbuda nujno primarno partijsko-političen, ni pa še mogel biti tudi socialno-ekonomski. Zato tudi nosi v sebi nevarne tendence izrojanja (celo v svojo nasprotnost, saj ga je kot svoj princip „usvojil“ in ga „prakticira“ tudi srednji razred, vendar seveda na svoj način in v svojem interesu, s čimer mu fakično bistveno jemlje vrednost). Vendar je bila tudi sama prvobitna formulacija principa samoupravnosti (česar se je držala Marxove teze) polovična: začelo se je – in ostalo pri tem – s „Tovarne delavcem“ (kar pušča prostor za različne pomene in izvijanja, kot: če politično moč bi rokraciji in tehnokraciji, potem pa tudi srednjemu razredu), nikoli pa ni pridrlo „Vsa oblast delavskemu razredu“ (delavskim svetom in njihovemu mogočemu v ravnem organu Kongresu delavskih svetov), s čimer bi bila udejanjena Marxova misel o „asociaciji neposrednih proizvajalcev“ kot o novem temeljnem družbenem odnosu. Potemtakem osnovni socialno-ekonomski, torej razredni (in toliko socialistični) problem ni bil v svoji ostri postavljen na dnevni red, kar pravzaprav pomeni, da se od političnega principa še vedno nis mo odmaknili za tisti bistveni korak naprej, kljub nedvomnim dosežkom v samoupravnosti (posebno v formiranju samoupravne zavesti). Odkod pa izhajajo vse osnovne težave v tem trenutku naše družbe.

Tu se zdaj začneja „velika igra“ našega srednjega razreda in njegov zgodovinski „ples na vrvi“. Kajti, prvič, to čvrsto zasidranje v politični moment revolucije je nosila v sebi od prvega začetka ne le kal, marveč začrtano pot v družbeno gibanje ki na ta način ni odprlo možnosti in dalo realne šanse, da se prekorači horizont meščanskega situiranja revolucije in vseh iz nje (kot take) izšlih rezultatov. Drugič pa je neogibno, po svojih lastnih imanentnih zakonih moralo voditi k tistem, kar se danes že popolnoma jasno kristalizira v smeri bistvene, dominantne, v nekaterih sferah pa celo tudi edine tendence procesa družbeno-političnega, ekonomskega in kulturnega razvoja: zaostajanje pretežno na principu izvedene meščanske revolucije (torej: na tistem političnem) je postopoma v svojem naročju rodilo tudi osnovno silo tega etabliranega družbenega in političnega sistema, to je srednji razred. Že dokaj let lahko s svojimi očmi spremljamo ta pospešeni proces rojevanja, rasti, krepitev, situiranja, etabliranja, prodora in konsolidiranja srednjega razreda na vseh področjih življenja, srednji razred se vrtočlavo (v naši zgodovinski specifični in podaljšani „prvotni akumulaciji kapitala“) krepi, bogati, prevzema v roke vodenje zadev celotne družbe, vleče za seboj v to smer še druge elemente in sloje družbe, jih korumpira in ideološko ločuje in se tako uvaja v vse družbene pore ter politično, ekonomsko, socialno, kulturno, teorijsko in filozofsko, torej duhovno in ideološko postaja vse dominantnejša sila naše družbe. (Ko že govorimo o tem, potem je za osvetlitev naše splošne situacije in njene atmosfere instruktivno tukaj navesti Marxa: „Kapital je neogibno istočasno kapitalist, in misel nekaterih socialistov, da bi potrebovali kapital, ne pa tudi kapitalistov, je docela napačna. V pojmu kapitala je postavljeno, da objektivni pogoji dela – ti pa so njegov lastni produkt – predstavljajo nasproti njemu osebnost ali, kar je isto, da so postavljeni kot lastništvo neke delavcu tuje osebnosti.

V pojmu kapitala je vsebovan kapitalist... Kapital je v bistvu kapitalist, in potemtakem kapital je ali ga ni. Tako je očitno neki odnos in lahko je samo proizvodni odnos“ – Karl Marx, Grundrisse der Kritik der politischen Ökonomie, Rohentwurf 1857–1858, Dietz Verlag, Berlin 1953, str. 412–413.) Potemtakem tudi ni čudo, da se je infiltriral in „se dobro namestil“ tudi v sami Zvezi komunistov (torej v komunističnem gibanju sploh), zastopajoč v njem in spreminjajoč v dejansko ideje, ki jih Marx imenuje ideje tako imenovanega „buržoaznega socializma“ kar je seveda docela v skladu z njegovo lastno naravo (temeljita analiza, posvečena temu problemu, bi lahko to jasno pokazala, vendar tukaj je to nemogoče). Njegovi pripadniki tako opravljajo subverzijo v samem jedru gibanja. S tem poskuša celo Zvezo komunistov spremeniti v svojo lastno masovno partijo (kar se da zlahka iz leta v leto statistično pokazati po številčnem sestavu in socialnem karakterju njegovega članstva v Zvezi komunistov). Skoraj vsa sredstva masovnih komunikacij p ostopoma prevzema v svoje roke – na osnovi „samoupravnosti“, razumljene po njegovem lastnem merilu – z monopolom ((V junjskih dogodkih 1968. leta na vseučilišču v Zagrebu na primer so študenti imenovali Vjesnikovo hišo „naš Springer“, za kar so „vjesnikovci“ ostro reagirali in neskrupulozno obračun avali z levo orientiranimi študenti z vsemi mogočimi neresnicami in celo falsifikati, ne da bi videli, da jim študentje s tem pravzaprav delijo komplimente! Kajti Springer tedaj v svojih rokah ni imel takega monopola, kot ga ima Vjesnik v SR Hrvatski, marveč „samo“ 38 % celotnega zahodnonemškega tiska. Ker pa po zahodnonemški ustavi ta procent ni smel presegati 25 %, je moral Springer po silij zakona poprodati tistih odvečnih 13 % akcij. Toliko za primerjavo! Springer bi se moral preseliti k nam, ker bi tukaj bolj prosperiral.), kakšnega si ne more zagotoviti, priborjati, zamisliti ali celo ne sanjati niti ena meščanska partija niti v najbolj razvitih kapitalističnih deželah Zahoda, kjer je kakor je vsem znano – dominacija meščanskega razreda in njenih strank nesporna. Kaj to pomeni in kakšno moč za manipulacije in dobro preračunane, dozirane informacije se ima s tem v rokah, ni potrebno dokazovati, in to moč srednji razred in njegovi ideologi seveda vsak dan obilno uporabljajo. Naše časopisje (seveda ne le v naši republiki, marveč v celoti) se je že tako „izurilo“ v tej svoji obrti, da nikakor ne zaostaja za tako imenovanim „rumenim tiskom“ na Zahodu, marveč ga nasprotno pogosto tudi prekaša, saj je v svojem monopolističnem položaju postalo tako mogočno, da je izključilo vsako mogoče nasprotno ali kritično mišljenje, kar mu dovoljuje manipulacija z javnim mnenjem, kakršno le hoče, brez vsake mere in pravega kriterija. To pa je najkrajša pot v stanje, ki ga Lukacs imenuje „prostitutiranje“ (Ko govori o oblikah poustvarjanja v kapitalistični družbi, Lukacs pravi: „Najbolj groteskno se ta struktura kaže v novinarstvu, kjer je prav sama subjektivnost, znanje, temperament, možnost izražanja neki abstraktni mehanizem, neodvisen tako od osebnosti „lastnika“ kakor tudi od materialno-konkretni biti premišljenih evanij predmetov, ki se giblje po lastnih zakonih.“ „Brezvestnost“ novinarjev, prostitutacija njihovih doživetij in prepričanj, je razumljivamsamo kot vrhunec kapitalističnega poustvarjanja“ – Georg Lukacs, Povijest i klasna svijest, Naprijed, Zagreb 1970, str. 169–1970.) Vendar je s protislovnim položajem našega srednjega razreda, katerega eden od najbolj izpostavljenih ideoloških borcev in zvočnikov je prav novinarstvo, njegovo „prostitutiranje“ podvojeno z nekim bistvenim momentom: medtem ko namreč buržoazni tisk na Zahodu in v svetu sploh povsem normalno, odkrito zastopa interese svojega razreda, se naše domače časopisje nahaja v „nezavidnem“ položaju, da se mora oficijalno sklicevati na interese delavskega razreda in socializma, fakično pa brani in pogosto tudi perfidno vsiljuje in terese svojega srednjega razreda, česar rezultat je potem gola perverzija in tako bi – po sledi navedene Lukacseve določitve – za razliko od buržoaznega „navadnega prostitutiranja“ dobili naše specifično novinarsko „perverzno prostitutiranje“ (v stilu do konca pripeljane „seksualne revolucije“ tudi na tem področju!). Da vendar ne bi ostali pri golih trditvah (ki jih bo potem nekdo imenoval izmišljotino), navedimo eno najnovejših tipičnih časopisnih perverzij „velikega stila“ (med doslej skoraj neštetiimi): v letošnji prvomajski (!) številki je Vjesnik pod naslovom „Levo, bolj levo – in tisto tretje“ na strani in pol (str. 11 in 12) objavil p oročilo svojih dopisnikov iz tujine, med katerimi prav pod naslovom domini r a z n a j v e d j i m i č r k a m i : MODA – MARX (poročilo iz ZR Nemčije), ki daje osnovni ton večje – perverzno – prostitutirani težnji redakcije, da „nevsiljivo“ kljuvajo po možganih svojega bravstva (kakor dela to sistematično vsak dan) s prozorno namero diskreditirati tako Marxa in marksizem kot tudi „levo“! Kaj ti Marx, to vam je navadna moda, veste, dragi naši bravelci, levice pa in tisto „levo“ – ja, saj danes sploh ni mogoče vedeti, kaj je desno in kaj levo, kot že ves svet tako misli, kot je lepo videti iz tehle poročil naših dopisnikov! In tako naprej v tem smislu. Tu so na delu „veliki mojstri licemerja“ (da uporabimo termin M. Pijade) in človeško že zdavnaj „posušeni“ zvijačnejši!

No, vrnimo se k osnovnemu. Ko je beseda o našem srednjem razredu, velja pripomniti, da se (kot se to zgodovinsko navadno dogaja) rekrutira iz vseh slojev družbe in jih ni treba naštevati. Da pa vendarle ne bi pozabili tudi same abecede marksizma (ki je za del mlajše, posebno intelektualne generacije postal odbijajoč, včasih celo pri samo omembi, saj so ga politiki in ideologi birokracije in srednjega razreda, ko so se nanj verbalno-ideološko sklicevali, sistematično v praksi in teoriji totalno kompromitirali), je potrebno tukaj navesti tudi Marxovo pojasnilo:

„Posamezni individui ustvarjajo razred samo toliko, kolikor morajo voditi skupni boj proti nekemu drugemu razredu; sicer pa so celo v medsebojni sovražni konkurenci. Po drugi strani se razred spet osamosvaja nasproti individuom, tako da so njihovi življenjski pogoji predestinirani: razred jim zaznamuje njihov položaj, s tem pa tudi njihov osebni razvoj, podreja si jih. To je isti pojav kot podreja nje posameznih individuov delitvi dela in se lahko odstrani le z odpravitvijo privatne lastnine in samega dela.“ (K. Marx – F. Engels, Rani radovi, Kultura, Zagreb 1953, str. 320–21.)

Ta „skupni boj proti nekemu drugemu razredu“ je naš srednji razred že za čel v lastnem konstitutiranju nasproti delavskemu razredu in na tej platformi se vse bolj in vse močneje zbirajo njegovi „raztreseni“ in med seboj še nedoločno „konkurentni“ elementi. Ta boj vodi praktično s samim svojim obstojem, to je z eksploatacijo delavskega razreda in s sodelovanjem pri prisvajanju njegovega viška v rednosti (dela) in hkrati z ideološko manipulacijo, s katero se prikazuje kot „privi predstavnik“ delavskega razreda (kot da delavski razred sploh potrebuje kakšno „predstavniko“ in „posrednike“, še najmanj pa tiste iz srednjega razreda!). Po drugi strani pa vodi srednji razred ta boj teorijsko – ideološko, z nenehnim napačdom na marksistično ali levo inteligenco, ki je prav kot takšna, z zavestjo o svoji proletarizaciji, zgodovinsko in intelektualno neogibno povezana z usodo proletariata.

Vendar pa velja tukaj našemu srednjemu razredu izkazati tudi veliko priznanje. V svojem prodiranju namreč nosi s seboj tudi svojo lastno zgodovinsko resnico, kar se kaže v svojevrstni iskrenosti in odkritosti: jasno in glasno se namreč deklarira proti „levemu“, in je prav čudno, da se mu tega noče verjeti. Kajti srednji razred tu nastopa, govori, deluje in se bojuje docela v skladu s svojo lastno zgodovinsko-socialno naravo. Zakaj potem še vedno dilema in „nerazumevanja“, kot ta že precej dolga vzajemna igra „skrivalic“? Srednjemu razredu gre verjeti na besedo, saj to besedo vsak dan potrjuje tudi z dejanjem. Tu ni razhajanja med besedo in dejanjem. Sami jasnosti stvari, delavskemu razredu in marksistični inteligenci delajo tu (kot vedno) medvedjo uslugo vsi tisti nepopravljivi „prosvetitelji“ in „reformatorji“, ki ob tem brezkompromisnem prodiranju srednjega razreda pri nas še vedno verjamejo v dozdevne trenutke „deviacije“, „napake“ in „anomalije“ v dejanjih tega srednjega razreda glede na njegov omat (v liku marksizma, socializma, samoupravljanja, verbalnega sklicevanja na interese delavskega razreda itd.), omot, ki ga tudi srednji razred sam težko prenaša in se ga hoče otresti.

Prevajajčeva opomba: Navedki iz Marxa in Lukacsa so prevedeni iz hrvaščine.

MIHAILO MARKOVIĆ

STRUKTURA MOČI V JUGOSLOVANSKI DRUŽBI

(Poročilo, ki ga je imel Mihailo Marković na Kongresu jugoslovanskih sociologov v Sarajevu)

I.

Analiza strukture moči v procesu upravljanja, je eden najbolj ustreznih pristopov preučevanja razredne strukture neke družbe, posebno kadar gre za vprašanje post-kapitalističnih družb, kakršna je naša. Ta analiza je ključ za pojasnjevanje resnične narave družbenih odnosov in naspotij. Je tudi ključ za razumevanje naše današnje in jutrišnje zgodovine.

Kriteriji pripadnosti posameznim družbenim razredom, ki so imeli polno znanstveno vrednost v analizi kapitalistične družbe, postajajo ne dovolj jasni in lahko celo služijo kot sredstvo ideološke mistifikacije, ki o so sprejeti za družbo, v kateri so ukinjene institucije privatne lastnine in za proizvodna sredstva in kapitalistični dobiček, niso pa ukinjeni drugi izvori družbene neenakosti.

Tako na primer, če naše državljane razdelimo v razrede glede na to, ali posedujejo proizvodna sredstva (če upoštevamo pri tem pojem posedovanja iz teorije kapitalizma), dobimo na eni strani skupino lastnikov, ki bo vključevala tudi kmete in obrtnike, ki se komaj preživljajo; na drugi strani pa bomo imeli delovne ljudi, med katere bodo sodili tudi tisti, ki razpolagajo s celotnim jugoslovanskim gospodarstvom, čeprav ga direktno ne posedujejo.

Do podobnih rezultatov bi prišli tudi, če bi klasifikacijo izvedli na ta način, da bi ugotavljali, od kod prihajajo dohodki — od najemnine, do obične ali zemljiške rente. Ker je dobiček ukinjen, pa tudi najemnina, bi bilo videti, ko da družbo sestavljata dva razreda: delavci (ali delovno ljudstvo, ki vključuje tudi cel tehnokratski sloj) in kmetje (sem sodijo tudi kmetje — reveži). Tak postopek so sprejeli v ideologiji stalinizma in n odlično služil za to, da se v psevdomarksistični frazeologiji prekrivajo resnične razredne razlike in resnična narava družbenih naspotij.

Novi družbeni odnosi zahtevajo nov pojmovni aparat, odnosno sprejembe v pomenu starih terminov. V naši družbi obstaja neki odnos do proizvodnih sredstev, ki formalno-pravno ni lastništvo, ima pa nekater e bistvene karakteristike lastništva. Posamezniki, ki so v vrhovih političnega aparata ali na čelu delovnih organizacij, imajo mnogokrat moč razpolagati s proizvodnimi sredstvi in ta moč ponavadi ne zaostaja za tisto, ki jo imajo lastniki. Ta ista moč je lahko celo večja, ker se ji ni treba omejevati s skrbmi za prihodnost in z raznimi normami kapitalistične racionalnosti. Po naši ustavi in zakonih pravica do razpolaganja ne vključuje pravice do odtujevanja in preprodavanja. Toda v praksi si naši psevdolastniki to zadnjo pravico vedno bolj prisvajajo. „Jadrolinija“ že več let prodaja svoje ladje, ki so njena osnovna sredstva za proizvodnjo. Nekater e kmetijske zadruge prodajajo zemljo. V „Večernih novostih“, 7. oktobra 1971, smo lahko prečitali pod naslovom „120 delavce v prodanih za 25 milijonov“, kako je delavski svet Zavoda za izdelavo bankovcev odločil, da bo prodal cel svoj obrat za proizvodnjo aluminijastih folij „Energoinvestu“ iz Prokuplja. Časopis je to odločitev evfonično imenoval „neobičajno“ in to bolj zaradi razloga, ker se mora cel ta obrat seliti v drugo mesto, kot pa zaradi tega, ker gre za vprašanje preprodaje družbene lastnine. No, kako je sam pojem družbene lastnine postal moten, je razvidno tudi iz tega, ko na račun družbenega gospodarstva posamezni predstavniki naroda delajo milijardne dolgove, ob ež ujejo s tem generacije, ki prihajajo za njimi, o tem naroda sploh ne obstijo in ne obvestijo niti narodovih predstavnikov.

Če je mogoče suvereno razpolagati s sredstvi za proizvodnjo in če so ta sredstva v principu podružbena, je naravno, da bo v raznih oblikah prisvajal tudi višek dela proizvajalcev, čeprav je dobiček ukinjen in čeprav je princip nagrajevanja po delu bistveni element imenovane ideologije.

V meščanski družbi se je politična moč buržoazije zasnovala na nje ni ekonomski moči, v post-kapitalistični družbi pa je prišlo do preobrata: ekonomska moč tehnobirokratskega sloja, stopnja njegove kontrole nad sredstvi za proizvodnjo njegovega prispevanja viška vrednosti, vse to je pogojeno z njegovo politično močjo, z njegovim vplivom v procesu družbenih odločitev.

Glede na to je analiza razdelitve moči v naši družbi najustreznejša pot za preučevanje njene strukture.

II.

Izvori moči v jugoslovanski družbi so številni in med sabo prepleteni, čeprav po značaju niso enaki.

Lahko bi navedli naslednje:

1. opravljanje upravnih funkcij: političnih, tehničnih in samoupravnih,
2. posedovanje sredstev za proizvodnjo, posedovanje osebnega bogastva,
3. vedenje: znanstveno, tehnično-operativno, poznavanje interesov in potreb posameznih družbenih skupin, razpolaganje z zaupnimi informacijami o družbi in njenih pomembnih osebnostih,
4. osebne zveze, zamenjavanje osebnih uslug,
5. opravljanje dejavnosti, neobhodno potrebnih za družbo, ki zahtevajo izredne kvalifikacije in ki so, kot ključne, pomembne za mnoge druge dejavnosti ali za politiko države,
6. izredne naravne lastnosti osebnosti: izredna moč, sposobnost vplivanja na mase.

Največji del teh virov moči lahko zanemarimo. Tako na primer v naši državi znanje samo po sebi ne pomeni nikakršne moči. Pri nas je mogoče upravljati tudi brez posebnega znanja in brez kakšnih izrednih kvalifikacij. Osebne zveze in zamenjava uslug igrajo pri nas važno vlogo, ali pa postajajo družbeno pomembne šele v zvezi z drugimi izvori moči: z opravljanjem funkcij in z bogastvom. Nazadnje naravne lastnosti osebnosti prej pojasnjujejo, kako so nekateri posamezniki, znotraj nekega družbenega sloja postali močni, kot pa nam pojasnjujejo moč celih slojev.

PRVI in najvažnejši vir moči je opravljanje upravnih funkcij. To v prvi vrsti velja za vodilne politične funkcije v Zvezi komunistov in v državnem aparatu, na nivoju federacije in republik. Vse najavljene reforme in reorganizacije ZK, vsi projekti, po katerih naj bi se ZK preobrazila v organizacijo za politično poučevanje in izgrajevanje politične zavesti, so privedli samo do tega, da se preseže neposredno tutorstvo nad organi samoupravljanja, neposredna kontrola nad kulturnim in ekonomskim življenjem v državi. Medtem pa je temeljno odločanje o sistemu, o njegovih spremembah, o ključnih vprašanih tekoče politike in posebnosti še celokupna kadrovska politika, ostalo še naprej v rokah partijskega vrha, izven sfere možnosti vpliva partijskega članstva in ostalega naroda. Posebno veliko moč dobivajo tisti posamezniki iz partijskega vrha, ki kontrolirajo institucije fizične sile, ki služijo ne samo obrambi proti resničnemu sovražniku, temveč se lahko prav tako uporabljajo v represivne namene.

Obstaja velika razlika v metodi uporabljanja družbene moči pri nas in v družbah sovjetskega tipa. Naša birokracija vlada na znatno bolj elastičen in liberalnejši način, izogiba se brutalne sile in najprimitivnejših oblik ideološke indoktrinacije, posluhuje se bolj rafiniranih metod nagajevanja in kaznovanja v najrazličnejših oblikah. Na ta način dobimo vtis, da so tisti, s katerimi se upravlja, svobodni. Ne dobivajo ukazov in direktiv vnaprej, a priori, pred delom, temveč so odgovorni a posteriori po delu. S tem se pridobi pri iniciativi, toda često je posledica tega tudi dolgotrajno oklevanje in omahovanje v situaciji, ki zahteva hitro akcijo. Družbi kot celoti primanjkuje kreativno, energično, adekvatno, demokratično podajanje osnovnih odločitev in prihaja do vtisa, da je družba v celoti slabo organizirana. Z druge strani pasivna prisotnost birokracije, kot utrujenega, dremajočega velikana, ki mora biti vprašan o vsaki pobudi na nivoju republik in federacije in katerega odgovori so pogosto negativni, ali pa jih sploh ni mogoče dobiti takrat, ko so najbolj potrebni, zavira naravne procese ekonomskega in kulturnega samoorganiziranja in samo-regulacije. Izrazit primer je način, kako republiške birokracije preprečujejo in onemogočajo mnoge iniciative medbliške ekonomske integracije in sodelovanja.

V piramidi upravnih funkcij ima v državnem aparatu in gospodarstvu posebno pomembno mesto tehnostrukturni: razni eksperti, direktorji, administratorji, finančniki, izvršilci. Tehnokratske tendence tega sloja ne gredo tako daleč, da bi želeli v celoti zamenjati nekompetentno politično birokracijo. Dobro ve, da je v spretnosti politične igre nedorasel in zaveda se tudi tega, da je celo za funkcije, ki jih opravlja, večino ma nezadostno pristojen. Njegova ambicija je, da deli oblast s političnim aparatom, da postopoma prodre vanj in da v njem doseže vodilni položaj, zahvaljujoč se svojemu tehničnemu znanju. Toda v tem ta sloj samo delno uspeva. Medtem ko z ene strani vse večje število direktorjev in strokovnjakov prihaja v vrhunske politične strukture, pa še z druge strani določeno število rotiranih političnih funkcionarjev namešča na v ožje položaje v gospodarstvu. Toda najuspešnejše orožje politične birokracije proti tehnostrukturni je narava sistema sama. Tehnostrukturni prihaja toliko bolj do izraza, kolikor je sistem od znotraj racionaliziran in stabilen, kolikor se odločitve v sistemu nanašajo na osnovo utrjenih principov in norm, kolikor v sistemu obstaja visoka stopnja predvidljivosti.

osti operacij v določenih pogojih. Naš sistem je nestabilen, spremembe v njem se zmeraj dogajajo, tudi na nepredviden način. Ta sistem ina svoje principe, toda ti niso dovolj upoštevani; ima svoje zakone, ki mnogokrat sploh ne zaživijo; ima svoje programe, ki pa so ustvarjani kampa njsko in z ogromnimi odstopanji; ima minimum moralnih norm, ki veljajo le za normalno ljudstvo, ne pa za politični vrh. Politika se ne formira in uresničuje na osnovi principov, zakonov, dolgoročnih programov in moralnih načel, temveč na osnovi dogovarjanja in sporazumevanja na samem vrhu piramide moči, ki ima izrazito pragmatičen karakter in čigar izhajanje večinoma zavisi od odnosa moči in ne od moči argumentov. Razumljivo je, da je edina načelna rešitev tista, ki je bila predlagana z več strani, a ni bila sprejeta: da se s širokim družbenim dogovorom določijo, katere funkcije in katere odločitve bodo v pristojnosti centralnih, federalnih institucij (predvsem zvezne skupščine) in potem bi te institucijam tudi pustili, da z običajnim demokratskim postopkom prinesejo odločitve, ki bi bile obvezne za vse tako imenovane „samoupravno“ dogovarjanje o vseh odločitvah, ki je sedaj dogovarjanje le nekatereih vodij in ima izrazito oligarhističen značaj. Razumljivo je, da je to boljše kot osebna diktatura fašističnega ali stalinističnega tipa. Toda, prav to omogoča tudi žaljenje, mučenje in postavljanje ultimativ večinoma in to s strani manjšine, nemogočo togost v reševanju bistvenih vprašanj in večinoma je vse to iracionalnega značaja. To so najtežji mogoči pogoji za tehnostrukturo: v njih mora zmeraj prisluškovati, čakati, da se hitro prilagodi, „prestrukturira“, „zamenja korak“ itd. Kakorkoli bi bila tehnološka racionalnost sama po sebi nezadovoljiva, smo pod temi pogoji daleč od nje.

III.

Torej bistven izvor moči so, ali bi vsaj morale biti, funkcije v organih samoupravljanja. V razviti socialistični družbi bi te funkcije morale biti izraz narodove neodvisnosti in izvor vrhovne družbene moči.

Tako moč bi organi samoupravljanja morali imeti pod naslednjimi pogoji:

1. Samoupravljanje bi moralo obstajati na vseh nivojih družbene organizacije: v delovnih organizacijah, v lokalnih skupnostih, v velikih regionalnih skupnostih in nazadnje na nivoju republik in federacij. Na ta način bi bilo sprejemanje osnovnih odločitev, projektiranje dolgoročne politike in kontrola njene realizacije na mikro in makro nivoju družbe, v rokah izvoljenih predstavnikov delavskega razreda in celotne družbe.
2. Izbrani člani organov samoupravljanja bi v času svojega mandata zares izražali občo voljo svojih volilcev in bi ne bilo dovolj le to, da bodo izbrani na ustrezen, demokratičen način, da bodo redno rotirali, da bodo odgovorni pred tistimi, ki so jih izbrali in da bodo ob vsakem času tudi zamenljivi. Obstajati mora močno in svobodno javno mnenje kar pomeni: intenzivno politično življenje brez podrejenosti in manipulacije, nemoteno kroženje idej in svoboda javne kritike, neodvisna sredstva masovne komunikacije. V državi, kjer je zmogala socialistična revolucija, mora biti predvidevano, da bodo socialistične ideje v odprtem boju mišljenja, brez ozira na odpor sovražnikov, ki naj bo obvladan z argumenti, imele največjo možnost za množično podporo.
3. V procesu konkretnega odločanja in formuliranja politike morajo biti organi samoupravljanja avtonomni v odnosu do obstoječih političnih organizacij. Te organizacije bodo nedvomno vplivale na proces samoupravljanja s svojo odločilno vlogo v izrekanju družbene zavesti, v utrjevanju obče-družbenih dolgoročnih programov in odrejanju osnovnih političnih kriterijev odločevanja. Ne smejo pa imeti monopol politične moči in prevzemati vlogo višje sile v odnosu do organov samoupravljanja.
4. Delavski sveti in vsi drugi organi samoupravljanja (vključno s tistimi, ki naj bi šele bili formirani na nivoju republike in federacij), bi morali imeti lastno informativno in analitično službo, da bi lahko imeli pregled nad situacijo, neodvisen od presoje uprave, da bi lahko imeli svojo objektivno in kritično sodbo o stanju realizacije prej sprejetih programov.
5. Uprava (izvršni organi, administracija) mora biti v polni meri podrejena odgovarjajočemu organu samoupravljanja. V njenih rokah mora biti priprava osnovnih odločitev in njihova operativna realizacija. To so izredno pomembne faze procesa odločanja in nudijo o znatne možnosti manipulacije tistim, ki morajo odločati. Te možnosti bodo učinkovito omejene, samo če bo določeno, da bo priprava odločitve analiza različnih alternativ, če bo predlaganje odločitve zmeraj izbor med alternativami in če ima samoupravni organ, ki prinaša odločitve, svojo lastno, neodvisno službo za kontrolno izvrševanja.

V našem sistemu samoupravljanja vsi ti pogoji v glavnem niso izpolnjeni. Na nivoju republike in federacije obstajajo samo rudimentarni elementi samoupravljanja – v skupščinah, a tudi le ti že leta stagnirajo. Zvezna skupščina z najnovejšimi ustavnimi spremembami izgublja velik del svojega značaja, republiške skupščine pa se sestavljajo kot elementi nacionalne državnosti. Razumljivo je, da je princip državnosti popolnoma nasproten principu samoupravljanja: afirmacija enega pomeni nega drugega. Samoupravljanje se lahko dalje razvija ravno v tolikšni meri, v kolikšni država odmira.

Ker pa država ne odmira, ampak se krepi, delavski svet in drugi organi samoupravljanja na nivoju družbene mikro-strukture, niso v takšni situaciji, da bi se med seboj vertikalno povezovali in se naslanjali na mrežo samoupravnih teles, vse do družbenega vrha, temveč se nahajajo pod pritiskom državne uprave in so v veliki večini odvisni od načina, po katerem ta uprava deluje. S številnimi zakonskimi predpisi jim državni aparat omejuje okvire, v katerih lahko zakonito prinašajo odločitve, z instrumenti ekonomske in druge politike pa se stalno zmanjšuje pogoje proizvodnje in otežkoča vsako dolgoročno racionalno usmerjanje. S tem otežkočanjem in razveljavljanjem načrtovanja, dobi največji del odločanja v delovni organizaciji operativni karakter in prehaja v pristojnost uprave (torej, tehnostrukture). Položaj uprave je še okrepljen s tem, ker je celotna strokovna in analitična služba v njenih rokah in ker uprava materiale za delavski svet nikoli ne pripravlja v obliki alternativ, temveč v obliki, ki svetu ne pušča nobene možnosti izbire. Ker v različnih organizacijah največkrat ni intenzivnega političnega življenja in razvitega javnega mnenja in so sredstva za informacije, če so, prav tako v rokah uprave, ni redkost, da prihaja celo do odtujevanja od delavcev s strani samega delavskega sveta, ki naj bi izražal občo voljo delavcev. To se posebno lahko zgodi, če se pojavi zunanji pritisk političnih forumov, ali v kolikor v samem podjetju vrh tehnostrukture in vrhovi političnih organizacij (ZKJ, sindikatov, itd.) formirajo neformalno oligarhistično elitno.

Iz vsega tega sledi, da je družbena moč predstavnikov delavskega razreda zelo omejena in da je samoupravljanje v naši državi v resni krizi – in to v krizi stagnacije in ne v krizi rasti. Jasno je, da se v federaciji kot v celoti v obstoječih pogojih sistem ne more bistveno spremeniti. Sedaj dobiva vsaka republika posebej možnost, da v svojih okvirih naredi nadaljnje korake v razvoju samoupravljanja, in to je najpozitivnejša stran sedanjih ustavnih sprememb. Če ti koraki naprej ne bodo narejeni, bo od samoupravljanja lahko kmalu ostala samo še ideološka fikcija.

IV.

DRUGI, pomemben izvor družbene moči v vseh razrednih družbah, in v veliki meri tudi v naši, je privatna lastnina in to ne samo kot direktno posedovanje materialnih dobrin, temveč, v širšem Marksovem smislu, kot odnos do sveta, ki ga označuje težnja po imeti, nasprotna s težnjo po biti.

Posedovanje sredstev za proizvodnjo je v naši družbi omejeno na minimum. Ni pa omejeno bogastvo, ki se lahko nakopiči na najrazličnejše in legalne in ilegalne načine. Rastoče bogastvo nekega družbenega sloja pri nas, ki se lahko označi kot **drobna buržoazija**, se uporablja za plačevanje najrazličnejših uslug, za podkupovanje, za kupovanje vplivov, formiranje potrošnje na tržišču, vsiljevanje okusa in mentalitete potrošnikov, formiranje izrazito malomeščanske psevdokulture in za formiranje izrazito malomeščanske politične ideologije – nacionalizma.

Moč, ki jo daje bogastvo in ki si jo v naši družbi vedno bolj prisvaja ta drobno-buržoazni sloj, je mnogo večja, kot je videti na prvi pogled, ker smo izpostavljeni strahovitemu pritisku buržoaznih idej in najrazličnejšim oblikam buržoazne kulture, v naši družbi sami pa meščanska ideologija in kultura nikoli nista bili odločno premagani v pogledu moralne, umetnosti, javnih informacij in v stilu vsakdanjega življenja. Moč drobne buržoazije je v tem, ker oživlja družbene sile, ki nikoli niso bile popolnoma potlačene, in pri tem ima močne zaveznike, ne samo med tistimi, ki se zmeraj vitalnim meščanskim svetom, ki smo mu lahko miselno odprli vse meje, ampak v sami birokraciji, ki je tudi začela hitro bogateti in ki je izhoda iz lastnih težav najprej začela iskati v sferi ekonomije – v meščanskem liberalizmu in potem v sferi politike – v nacionalizmu. Mnoge stvari so po revoluciji šle na roko drobni buržoaziji. Eden bistvenih notranjih faktorjev je bila okoliščina – da je zmogla revolucionarna avantgarda, kot v Franciji, v dobi restavracije, sprejela mnoge elemente iz življenjskega stila premaganega razreda, vključno bogati dekor, nepotrebni sijaj in luksus, tipično meščansko statusne simbole in rituale, kopičenje dragih predmetov, odtujevanje od „raje“ in zapiranje v ekskluzivne klube, letovišča in lovišča. Da bi bil tak način življenja upravičen, je bilo treba razširiti njegovo materialno osnovo: dopustiti tudi drugim, da obogatijo.

Dilema, s katero se je naša družba srečala po sporu s kominformom: stalinizem ali samoupravljanje, ni bila dosledno rešena v korist zadnjega, ampak nečesa tretjega: hibrida samoupravljanja in meščanskega liberalizma, ki je političnemu vrhu omogočal obdržati v svojih rokah vse osnovne vzvode moči vseeno pa izvesti določeno debirokratizacijo: s tem da je uvajal delavske svete, odpravil strogo planiranje in prepustil tržišču vlogo regulatorja gospodarstva. Drobna buržoazija je izkoristila svojo šanso. Začela je z ideološko ofenzivo širokega obsega, izkoriščajoč svoje pozicije v sredstvih obveščanja, predvsem v večernem tisku. Ta izrazito antimarksistična restavratorska ofenziva še traja. Zavzema se za *laissez-faire* ekonomijo v času, ko je ta princip v zahodnem svetu že zdavnaj presežen. V stilu lastnikov tovarn iz dobe prvobitne akumulacije se bori proti zaščiti minimuma delavčevega standarda, proti vsaki politiki zmanjšanja nezaposlenosti, proti kakršni-koli „socialni“, tj. družbeni podpori in pomoči slabim in nerazvitim. Ognjevitost se je borila za čimvečje razlike v dohodkih, opravičujoč to s proslulim geslom „kar je dobro za General Motors, je dobro za Ameriko!“. Od časa socialnih darvinistov iz prejšnjega stoletja se še nihče ni tako zelo boril za princip, da prežive sposobni in upravičeno propadajo nezmožni. Ko je v euforiji

i uveljavljanja popolnoma izgubila občutek za mero, je ta malomeščanska stihija pričela odprto zagovarjati zasebne tovarne, delniške družbe in borzo delnic. To je eden neposrednih povodov študentskim demons-tracijam iz 1968, ki so to restavratorsko kampanjo vsaj začasno zaustavile.

Toda kmalu je dobila nov impulz s prestopom na politični teren — z nacionalističnimi gibanji. Birokratska težnja za hegemonijo in za sodobnim gospodarjenjem na svojem teritoriju v okviru svoje nacionalne države se je znašla skupaj v zvezi z malomeščanskim separatizmom. Eni poskušajo izkoristiti druge. Dejstvo je, ne glede na to, kakšna je usoda takšnih zvez, da dajejo drobni buržuaziji večjo moč, kot si jo je lahko zamišljala in želela pred dvema desetletjema.

V.

Takšna distribucija družbene moči v naši družbi kaže na obstoj štiri-h, med seboj nasprotnih družbenih grupacij: to so birokracija, tehnost-ruktura, drobna buržuazija in delavski razred. Ker ni splošno priznane definicije pojma razrednega, lahko zanemarimo vprašanje, ali so to štiri je razredi ali pa nasproti delavskemu razredu en sam razred, sestavljen iz treh slojev. Važno je le, da se z borbo teh grupacij razvija sodobna z-godovina naše države. Kmetje niso obravnavani kot posebna grupacija, ker po svojem družbenem položaju in mentaliteti pripadajo delavskemu u razredu in ker nimajo praktično nobenega vpliva v sedanjih strukturi družbene moči in ker v glavnem stojijo ob strani v odločilnih razrednih spopadih v naši družbi.

Mogoče je na koncu potrebno precizirati nekatere razlike in pokazati ti perspektive nadaljnega razvoja.

Birokracija se od tehnostrukture jasno loči po tem, da je v njenih r-okah skoncentriran osnovni monopol družbene moči in da je njena os-novna opora v profesionalnem političnem aparatu. Seveda ni vsak pok-licni politik birokrat, to so le tisti, ki so zares odtujeni od delavskega r-azreda in težijo k temu, da bi konzervirali samoupravljanje v sedanjih

rudimentarnih oblikah. Osnovna vrednost za birokracijo je držati red i n mir.

Tehnostruktura ima v svojih rokah operativno, tehnično moč, zasn-ovano na znanju in določenih spretnostih. Za njih ni važno bogastvo, č-eprav ga lahko imajo. Njene osnovne vrednosti so: tehnična rast, uspeš-nost, napredovanje proizvodnje.

Drobna buržuazija je lastniški sloj, ki mu ni potrebno znanje in ne potrebuje nobenih upravnih funkcij. Njena osnovna vrednost je bogate-nje. Intelektualci, ki pripadajo drobni buržuaziji, se jasno razlikujejo o-d tistih, ki pripadajo delavskemu razredu. Prvi delajo za plačo, ki je sa-m po sebi cilj, in težijo k temu, da to plačo še povečajo (analogno cilju kapitalistov, da povečajo dobiček). Drugi delajo, da bi zadovoljili potr-ebe — svoje in drugih. Njihova edina težnja je biti nagrajen po delu. Ra-zen tega je za malomeščana značilno, da se izmika konfrontacijam in t-eži k harmoniji, ravnotežju, stabilizaciji. Ravno tako se hoče popolno-ma distancirati od delavskega razreda in z različnimi simboli pokazati svojo pripadnost srednjemu razredu.

Narobe od samoupravnega socializma, katerega zgodovinski nosilec je delavski razred, vsaka od ostalih treh grupacij teži k hegemoniji v en-em od izrazito antisocialističnih sistemov: stalinističnem, tehnokratsk-em in nacional-socialističnem. Teško je verjeti, da bi v družbi, kot je naša, ki je prešla pravo revolucijo ravno v borbi z nacional-socializmo-m, in ki se je pozneje uspešno uprla stalinizmu, mogel prevladati kateri od teh modelov. Najboljši izhod je v zvezi delavskega razreda s vsemi ti stimi silami iz vrsto poklicne politike, tehnostrukture in inteligence, ki so antiburžuazno in antistalinistično usmerjene. Premagovanje naciona-listične stihije, izgradnja stabilnega sistema integriranega samoupravne-ga gospodarstva, radikalna demokratizacija upravnega političnega apar-ata bi bile bistvene stopnje na poti do končne zmage samoupravnega s-ocializma. Če takšnega osnovnega revolucionarnega ideala ni bilo mog-očje uresničiti v federaciji kot celoti, še vedno ni izgubljena možnost, d-a to uresničijo revolucionarne sile v posameznih republikah.

Prevod: M.G.

POLITIKA NI UTOPIJA

„Ne sanjamo samo ponoči, ampak tudi po resničnosti. Eni in drugi vrsti sanj je skupno, da jih gibljejo želje, in da poskušajo želje izpolniti. No vendar, vse sanje se razlikujejo po tem, ker je v dnevnem snu neprestano ohranjen JAZ, ki si za-vestno privatno zamišlja stanja in si v bodočnosti predstavlja slike željenega življenja, ki bi izgledalo drugače.“ (Ernst Bloch: Tubingenski uvod v filo-zofijo-začetek poglavja: O pomenu utopije.

UVODEK, KATEREGA VAM NI TREBA BRATI

Kakšen zadržki prostalinski marksist, ki je mnenja, da je Marx o utopi-ji povedal vse, kar se je povedati dalo, bi me utegnil napačno razumeti, češ da bezim v malomeščanske iluzije. Vendar v mojem pisanju o utopi-ji sploh ne gre za kakršnokoli negirajočo realizacijo z Marxom, pač pa upoštevam zgolj njegovo zgodovinsko opredelitev.

Konkreten razlog za to pisanje se komu lahko zdi malce banalen. Namreč, po lanski zasedbi filozofske sem večkrat napisal in izrekel be-sedi utopija in utopično, ne da bi ju kaj posebno utemeljeval in razla-gal. Svojo napako pa sem uvidel šele, ko se mi je maščevala v piščoči o-sebi prijateljka z uredništva Mladena Švarca. Opozarjam pa, da mi tu ne gre za polemiko z njegovim člankom „Križa v študentskem gibanju“ zaradi načelnega stališča, da je polemika pretesen okvir za izražanje tis-tega, za kar ti sploh gre. Upam, da je tudi jasno, da Švarca nimam za banalen razlog.

UTOPIJA IN POLITIKA

Ker o problemu ne pišem doktorske disertacije, se mi ne zdi potre-bno, da bi najprej na dolgo in široko razlagal vsakemu poznavalcu zna-ne stvari. Merim namreč na zgodovinsko opredeljenost pojma utopija od Tomaža Moora, Owenovih eksperimentov do Roela van Duyna. Gre mi za utemeljitev tega pojma v razsežnostih, v katerih se je celo realizi-ral v našem študentskem gibanju in za širšo opredelitev njegove vsebine, kar mi javni tožilec tovariš dr. Anton Skobir sploh ne more zameriti.

Če govorim o utopičnem v lanskih izkušnjah našega študentskega gibanja, mi vsekakor ne gre za pejorativno prikazovanje dogajanja. Da pa se mi v tem z ameboidno politiko prepojenem trenutku zdi potreb-no pisati o utopičnosti, je razlog predvsem, ker smo v tistih nekaj res-ničnih dnevih zasedbe utopijo dejansko preživljali in jo po nekakšnem „svobodoželjnem“ instinktu skozi medsebojne odnose neprestano pog-labljali, da smo se v tisti skupnosti čutili veliko močnejše kot v resni-ci smo, misleč, da je nova družba po nas že začela funkcionirati.

Od prvega konstituiranja revolucionarnega mišljenja in delovanja se je pojasnjevala vloga politike in ideologije kot sredstev v družbeni stru-kturi vladajočih odtujenih subjektov. Radikalni preobrat je tudi v od-

pravi politike sploh, skupaj s celotnim obstoječim svetovnim stanjem. Marx je to pokazal v svoji opredelitvi pojma radikalnega, ko pravi, da gre za to, da „nastavimo sekuro na koren; koren za človeka pa je človek sam“. Uveljavitev izvorno človeškega proti človeško-odtujenemu, ki je možna le v totalni in univerzalni spremembi, je osnovni program avten-tičnega proletarskega gibanja. Le-to se kot tako ne more razvijati, če enostransko vzvišeno teoretizira niti če se s svojega eksistencialnega položaja slepo zaganja proti obstoječi strukturi. Šele zasnova nove dru-žbe v celoti v njem samem mu more dati moči za realen radikalen pre-obrat v družbeni totaliteti.

Ker je politika, kot sem že omenil, konstitutiven element obstoječe-ga, t.j. meščanske družbe, je šansa revolucionarnega subjekta obratno sorazmerna njegovi stopnji pogreznjenosti v politično. Res je, da zoper-stavljanje politiki zahteva zavetje stališča v politiki, vendar pa je poli-tičnen substrat. Politika je tako le začasni teren boja za totalni preo-brat.

Iz simplifikacije v dvovalentno logiko sledi vprašanje: Kaj pa, če je stališče nepolitično? Odgovor najprej terja razjasnitev apolitičnosti, ki preveva najširše sloje moderne meščanske družbe. Pri tej vrsti nepoliti-čnosti (v ZDA je najbolj grobo izražena v fenomenu molčeče večine; da je pojem nastal v ZDA, seveda ne izključuje obstoj podobnega feno-mena tudi drugod, lahko tudi ob precej drugačnih pogojih) gre v resnici za najbolidno pogreznjenost v politično, za samoprepuščenje (ali emfatično: prostituiranje) politični manipulaciji. V prostituiranosti svoje vsakdanjosti meščanček nima jasne zavesti o lastni nesvobodi. Prav po-dobno je tudi z vsemi ostalimi funkcionalnimi elementi meščanske dru-žbe in gotovo ne moremo mimo nereflektirane pozitivistične znanosti, ki si ni v svesti svoje družbene vloge.

Drugače pa je z zavestnim nepolitičnim udejstvovanjem, ki je skora-jda nujno izpeljano iz aktivnega negativnega odnosa do politično arti-kuliranega sveta. Ta nepolitičnost pa je tudi povezana z vsem, kar tvo-ri partikularnost človeških individuumov: emocijo, fantazijo, ustvarjal-nimi intelektom, interindividualno komunikativnostjo, religioznostjo etc. Združevanje individuo-v, kjer ti človeški elementi prihajajo do ve-ljave, pa v svetu politike (z njo povezane represije, ideologi je, instituci-onalne cerkve, šundkulture etc., ob tem, ko se s sebi lastnimi sredstvi tak svet proglašajo za nujno potrebnega, nealternativnega, najnaprednej-šega in za zadnjega v zgodovini, in svojo legitimnost nahajajo v vsakodne-vnem zdravem razumu) deluje utopično. Zato je tako združevanje za zdravi razum neresno igračkanje, neumno provociranje in morda tudi nemoralno početje. To pa ne izpodbija smiselnosti združevanja v utopi-ističnih združbah, kot so komune namesto meščanskih družin, umet-niške skupine, zasedbe fakultete oz. univerze etc. Nasprotno! Dokler se bo zdravi razum nad tem vznemirjal, bo dokazoval, da s svojim obsto-jem kliče k drezanju vanj z zanj apriori nerazumljivimi vprašanji, kakrš-ni so poskusi oblikovanja alternativnega medčloveškega sožitja.

11

Iz povedanega torej sledi, da je nepolitičnost utopičnosti pogojena pravzaprav z njeno političnostjo v smislu negirajočega odnosa do politike. Utopično sožitje je samo-na-sebi. Neposredno spreminjajoče vpliva le na ljudi, ki so vanj vključeni. Če se le-ti ne angažirajo tudi v „realnosti“, njihova dejavnost le pasivno zadeva ostali svet. Utopija torej ni način odpravljanja družbenih antagonizmov, kajti iz njih se zgolj rešuje v nekaj drugega, s čimer obstoječe presega. To ne pomeni, da je utopija pot iz meščanske družbe, saj je samo njen del. Vendar pa s tem ni

ŠTUDENSKO GIBANJE IN UTOPIJA

S konkretizacijo vprašanja na nivoju študentskega gibanja nam bo mogoče lažje izvirati smiselno utopije.

Študentska gibanja, ki s politično akcijo sprožajo širši družbeni proces osvobajanja od političnega balasta, vendar ne morejo početi česar koli ustvarjalno dejavno, če nimajo v svoji negativni družbeni poziciji tudi pozitivnega razloga oz. notranje vsebine. Pogled na sodobna študentska zadela vprašanje smisla utopije; sama zgornja ugotovitev nič ne pomeni, dokler se ne vprašamo o človeku, ki se rešuje v utopična razmerja.

SOCIALNI PROJEKT TRIBUNE: Kaj je z našo družbo

Razgovor s sociologom S. Saksido, sodelavcem inštituta za sociologijo in filozofijo pri univerzi v Ljubljani

„Današnje diskusije so me vzpodbudile k temu, da bom poskušal eksplicitirati obraten model od tistega, ki je bil v glavnem do sedaj zastopan. V teh diskusijah se je namreč insistiralo na razlikah med socializmom in kapitalizmom kot družbenim sistemom. Mislim pa, če vzamemo kot izhodiščno točko analize teorijo socialne mobilnosti in teorijo stratifikacije, kakor so v teh lezah eksplicirane, tedaj predpostavljamo, da ni bistvenih razlik med institucionalnim sistemom kapitalizma in institucionalnim sistemom družbe, ki jo imenujemo socialistično. K temu v zaključku nas navajajo tudi metodološki instrumenti. Zanimivo je, da skoraj vse socialistične države, ki danes raziskujejo družbeno mobilnost in stratifikacijo, raziskujejo s skoraj isto metodološko aparaturo kot jo uporabljajo na Zahodu. Mislim tudi, da ni slučajno da lahko uporabljamo isto metodologijo. To je mogoče zaradi tega, ker je institucionalna struktura analiziranih družbenih sistemov v glavnem ista. Dalje mislim, da samupravljanje, če normativno obstaja ali če obstaja kot gibanje, pravzaprav ne vpliva na tako definirano socialno stratifikacijo in tako definirano socialno mobilnost. (. . .)

Ta struktura (institucionalna – op. Tribune) se v osnovi bistveno ne razlikuje v socializmu in kapitalizmu. Razlika je pravzaprav le v tem, da je kapitalizem po stavil kot dominanten ekonomski, socializem pa politični subsistem. Vse ostalo je v institucionalnem sistemu dejansko ostalo isto. (. . .)

Na globalnem nivoju se zdi, da je zmanjšana promocija za veliko večino mladih ljudi, zmanjšana možnost odpiranja zdravih perspektiv zanje, privedla do tega, da se Slovenija počasi vrača v situacijo, ki smo jo imeli pred vojno in katero neka teri demografski teoretiki definirajo kot situacijo bolne populacije. S tem nočem reči, da so zmanjšane socialne mobilnosti, blokirane možnosti promocije pri mladih edini ali celo osnovni razlogi za pojav, ki ga imenujemo sindrom bolne populacije, toda to so gotovo soodlojučni faktorji. V Sloveniji se kažejo ti simptomi v nadaljevanju stoletnega trenda izseljevanja iz Slovenije, ki se celo povečuje. Povečuje se odstotek samomorov, ki je tretji na svetu, povečuje se mortaliteta pri moških, ki je ravno tako tretja ali četrta na svetu v primeri z mortaliteto žensk. Alkoholičen vzpon v zelo visoke odstotke. Povečuje se odstotek nesreč pri delu in pri prometnih nesrečah itd.“

(S. Saksida: iz še neobjavljene okrogle mize pri Reviji Gledišta.)

Tribuna: Katere poglobitve sociološke usmeritve so bile prisotne na sociološkem kongresu „O strukturi socialistične družbe v Jugoslaviji“ oktobra letos v Sarajevu?

Saksida: V ospredju je bilo proučevanje družbenih grup, institucionalni in vrednotni sistem sta bila zaznamjena. Prisotni sta bili dve smeri: empirična in teorija razredov. Teorijo razredov bi spet lahko razdelili v dve skupini. Prva skuša povezati i eksistenco delavskega razreda z ohranjanjem obstoječega institucionalnega sistema, legitimirati jugoslovanski družbeni sistem s teorijo o delavskem razredu. Ta teorija je seveda lahko tudi kritična in poskuša izboljšati institucionalni sistem, da bi bolj ustrezal historičnim interesom delavskega razreda.

Druga smer pa, nasprotno, ne priznava, da bi obstoječi institucionalni sistem izražal interese delavskega razreda in zato hoče ta institucionalni sistem kvalitativno spremeniti. Ta smer (ki se inspirira pri Novi levici) je na kongresu prevladovala. Obe doslej opisani smeri pa sta obtoževali empirično sociologijo (ki smo jo zastopali zlasti ljubljanski sociologi in del beograjskih), da je neteoretska in da zagovarja obstoječe. No, naš odgovor na to je bil, da je tako pojmovani delavski razred ideološki konstrukt, ki ga uporabljajo po svoji potrebi sedaj levičarji, potem spet konzervativci.

TRIBUNA: Med katerimi družbenimi skupinami po vaših podatkih prihaja do konfliktov?

SAKSIDA: Ugotavljamo, da so se na vseh nivojih – od tovarn in krajev do republik in federacij – formirala t. i. jedra, ki so od spodaj navzgor formalno in neformalno povezana in zato proti njim sankcije niso uspešne. Jedra so sestavljena iz ljudi, ki zavzemajo ključne položaje in opravljajo individualizirane funkcije in za to lahko diktirajo pogoje in tempo dela. To so – na nivoju obratov in podjetij tiste skupine, ki zasedajo privilegirana delovna mesta, kontrolorji kvalitete, računovodje, delovodje, mojstri, del teh pa je povezan s politično-strokovnim jedrom v tovarni (sestavljajo ga navadno direktor, sekretar podjetja, sekretar ZK, predsednik upravnega odbora, predsednik delavskega sveta v različnih kombinacijah). Prav ta jedra se najbolj upirajo sprejemanju strokovnjakov. Sprejmejo jih le, kadar je to že zares nujno – a še takrat bolj poredkoma – v svoj krog. Ne moremo reči, da ta sistem ni racionalen – saj pri nas funkcionira že 10 do 25 let (toliko so po navadi ta jedra stara). Klike so forme racionalne adaptacije podjetja na družbeno situacijo. Če je namreč celotna družba podgrajena z neformalnimi jedri, je oblikovanje takih jeder na najnižjih nivojih hierarhije, v tovarnah in krajih, nujna adaptacijska reakcija na teh nivojih. Ta jedra je treba zato razbijati, in to na vseh nivojih.

riška gibanja nam odpre oči. Ne moremo si namreč zamisliti teh gibanj brez vseh konkretnih, na prvi pogled manj pomembnih sestavin, kot so neka nova in po prejšnjih kriterijih nerazumljiva kultura (predvsem glasba in novo gledališče), brez sproščenih spolnih razmerij, s čimer je povezan tudi drugačen položaj ženske v družbi, brez malomarnega odnosa do materialnih kultov (redukcija stvari na njihovo uporabnost) etc.

Vse to, v zahodni kulturi kvalitativno novo v človeških odnosih, samo po sebi še zdaleč ne pomeni bistvenega preloma s starim svetovnim sistemom (ta je zmožen marsikaj od tega mirno absorbirati), pač pa tvori način življenja subjektov. Le-ti pa s tega temelja, ki jim omogoča jasnejše spoznavanje sprevernjenosti meščanskega sveta, zmorejo stopiti z veliko manj dilemami proti njemu. Utopija je tako komponenta boja za popolno spremembo sveta, s čimer se tudi utemeljuje njena smiselnost, kajti študentsko gibanje ne morejo biti samo krvavi poulični boji, smrtno resno teoretično razglabljanje, posedanje v utesnjenih in okorelih institucijah starih režimov etc.

Utopija kaže na nezadostnost sedanjega iracionalnega svetovnega reda, da bi človek v njem mogel živeti tako, da bi realiziral kar največ svojih dispozicij. „Igračkanje“ je lahko velika resnost. Utopija je trenutna možnost.

danko štrajn

TRIBUNA: Kateri sloji so za to zainteresirani?

SAKSIDA: Ni se treba opirati samo na sloje, ampak tudi na posamezne tendence in skupine znotraj njih. Tako se je npr. znotraj birokracije mogoče opreti na tiste, ki so za institucionalne spremembe. Sicer pa so za razbijanje teh grup zainteresirani: del študentov, strokovnjaki, ki ne dobijo ustreznega dela in se zato zapostavljajo v inozemstvu, mladina in študenti, ki iz socialnih razlogov niso mogli dokončati šole, nekvalificirani in kvalificirani delavci, ki se skozi jedra ne morejo pobiti, ženske – zlasti tiste, ki so za isto delo plačane manj kot moški.

TRIBUNA: Kakšno vlogo pripisujete tehnokraciji?

SAKSIDA: Strah pred tehnokratizmom, ki se pri nas pojavlja, je skonstruiran. Centri politične in ekonomske moči pri nas se postopno ločujejo, kar je, v celoti vzeto, nujen in zdrav proces. Zato nastajajo med njimi konflikti. Politična birokracija je prenesla skonstruirani pojem tehnokracije iz socioloških analiz kapitalistične družbe (se pravi iz: „zapadne sociologije“), zato da bi motilizirala ljudi proti centrom ekonomske moči (banke, velika podjetja, bogate občine, propulzivne panoge – kot npr. turizem, elektronska industrija), ki se postopno oddaljujejo od njenih vplivov.

TRIBUNA: Kako vi ocenjujete pojav socialne diferenciacije?

SAKSIDA: Socialistične revolucije so spremenile samo lastninski sistem – sloji in razredi, ki so izvedli revolucijo pa so bili pod vplivom komunističnih partij, ki so jih v revoluciji vodile, prepričani, da so s tem avtomatsko spremenili celotni institucionalni sistem družbe. Toda institucionalni, socializacijski (družina, sola), vrednotni in sankcijski sistem je ostal nespremenjen.

Socialna diferenciacija, pojmovana celovito, ne temelji na razlikah v osebnih dohodkih. Njen izvor je v obstoječem institucionalnem sistemu, ki ima vseh področjih dela, politike in drugih institucij hierarhiziran, urejen tako, da ljudje zasedajo višje ali nižje, odnosno točneje, nadrejane in podrejene vloge v institucijah. Temu je podrejen tudi sistem sankcij; nagrajevani so tisti, ki sedijo na gornjih mestih v tem sistemu, tisti pa, ki so na spodnjih mestih lestvice, so plačani zgolj za reprodukcijo svoje delovne sile. Ta hierarhizirani institucionalni sistem z vse mi ostalimi sistemi, ki ga podpirajo, je zrasel v lastninski družbi, mi pa smo ga brez večjih razlik uveljavili pri nas. Zdaj gre za to – ali naj destruiramo sam ta sistem, ali pa naj samo popravljamo efekte situacije, ki je na tak način nastala. Treba je začeti s spreminjanjem institucionalnega sistema, ki temelji na distribuciji od tuje politične moči in si za prvi cilj na delovnih področjih zastaviti vzpostavitev takega institucionalnega sistema, ki temelji na nehierarhizirani distribuciji znanja. Politiko pa je treba kot odtujeno silo negirati, kar pomeni, da jo je treba zamenjati z vsebinskim uveljavljanjem samoupravljanja.

TRIBUNA: Kaj menite o študentskem gibanju pri nas?

SAKSIDA: Ugotavljam naslednje značilnosti študentov:

- so visoko kvalificirani
- koncentrirani na istem prostoru in jih je zato mogoče hitro spraviti v akcijo
- zainteresirani so za razbijanje struktur, ki jih blokirajo (zlasti na univerzi)
- imajo nekatere lastnosti, ki jih pripisujemo proletariatu (nimajo kaj izgubiti ali pa vsaj mislijo, da nimajo)
- socialno poreklo – to, da se rekrutirajo pretežno in višjih slojev – pa konec koncev še pri nobeni revoluciji ni bilo izključno proletarsko (pomislite le na Marxa, Lenina, Engelsa . . .).

O perspektivi študentskega gibanja je težko govoriti. To gibanje je izredno ne predvidljivo. Ko se je leta 1968 začelo v Franciji s sporadičnimi konflikti, ni nihče predvidel, da bo prišlo do dogodkov maja 68, maja pa spet ni bilo mogoče predvideti, da bo gibanje pripomoglo k okretnosti obstoječega (avtoritarnosti). Prva ednost našega študentskega gibanja je vsekakor v tem, da deluje v mnogo bolj fleksibilnih pogojih, kot so npr. v Franciji. Vendar je njegov uspeh bistveno odvisen od labilnosti politične situacije.

TRIBUNA: Kako ocenjujete prepoved 3. številke Tribune?

SAKSIDA: Pavle Kristan je šel v svojem članku prek kritičnih mej. Sistem bo ta ke akcije v današnjih pogojih razušil. Pavle je udaril po tisti točki vrednostnega sistema, kjer spremembe ni mogoče pričakovati zdaj niti še v prihodnjih letih. In tudi ne bi bilo koristno za Jugoslavijo kot celoto, če bi kakšne spremembe v tej smeri nastopile. Tito je karizmatična osebnost, to je osebnost, ki s svojo avtoriteto, na katero ljudje pristajajo, povezuje, integrira celotni družbeni sistem, ga usmerja v novo in tudi vrednostno utemeljuje. Titova vloga je zato v današnjih pogojih dvojna, njen pozitivni del sem omenil. Negativni element njegove vloge in to je nujni, neločljivi del njegove celotne vloge, da je, da daje drugim političnim osebnostim – spet na vseh nivojih – občutek, da morajo delovati na enak način. To se izraža predvsem v poskusih, da bi delovali kot personificirane legitimite, se pravi kot tiste osebnosti, ki personificirajo vrednotni sistem v območju, v katerem delujejo. Toda, za katerokoli drugo osebo, razen za Tita, je karizma in personifikacija legitimite v moderni državi anahronizem. Sem torej za to, da se borite proti temu anahronizmu in proti temu, da napadate Tita kot osebnost!

PRIPRAVILA: V. Zalar
F. Adam

Osnovne pripombe univerzitetne konference ZKS k tezam (problematiki) o socialni diferenciaciji

1. — Teze so nekonkretne in deloma nejasne, posebej, ker večkrat zamenjujejo vzroke socialne diferenciacije s posledicami, v izvorih socialne diferenciacije pa manjka nekaj virov: nepravilno politično-socialni monopol nekaterih skupin in kategorij ljudi (grupiranje), nepravilna porazdelitev družbene moči, prevelika administracija (birokracija), kritično gospodarsko stanje, predvsem naraščanje inflacije.

Ostro se odbija teza o tem, da so dohodkovna diferenciacija in socialna varnost ipd. najvažnejši in tudi poglavitni vzrok socialni diferenciaciji.

2. — Kritizira se tudi nestrokovno delo pri sestavljanju tez, kar je omogočilo prazno govorenje in „filozofiranje“ brez podlage, pri čemer se poudarja, da je bilo izdelano obilno gradivo, ki je vsebovalo veliko statističnih podatkov, izdelana teoretska izhodišča ter predloge nekaterih nujnih ukrepov. Vse to delo skupine strokovnjakov (Podmenik, Saksida) ni bilo upoštevano ali celo izrabljeno v nenasprotnem smislu, kot so bile intence materiala. Tako je prihajalo na sestankih delovne skupine za sestavo tez do teoretičnih in drugih nesoglasij, ki so se umetno

obhajali, teze same pa so plod kompromisov med različnimi interesi, tako v vrstah strokovnjakov kot tudi politikov.

Taka metoda je, kot ugotavlja tov. Podmenik, značilna za delo naših političnih forumov, ki so zato akcijsko, strokovno in politično neučinkoviti.

Namesto prave enotnosti, do katere bi prišlo na podlagi odkritega razširševanja in konfrontacije različnih stališč, se pojavljajo (često) izsiljeni kompromisi in formalna enotnost „tihe večine“, ki se ravna po „smernicah“, ki jih dajejo najvišji politični forumi CK, skupščine, vlade ipd.

Zato se pojavlja upravičena skrb za uspeh konference in dvom v smiselnost takega razpravljanja nasploh.

Konferenca je večinoma podprla stališča, da v sedanjem trenutku najbolj rabi moč načelno stališče in praktične, učinkovite ukrepe, teoretska analiza pa naj bi se izkristalizirala skozi izvajanje sklepov.

3. — Osnovni termini so neprecizni, saj se ni niti enkrat jasno pojasnil pojem „socialna diferenciacija“, ki obsega tako socialno razlikovanje kot tudi nasprotovanje (različnih po socialni diferenciaciji deljenih grup).

Govori se o razrednosti naše družbe, o delavskem razredu, ki naj pokriva praktično vse sloje naše družbe, tako da so vsi sloji znotraj njega in je torej socialna diferenciacija le njegova notranja zadeva. Očitna je tendenca, da se „pozabi“ na nasproti razred, saj sicer ni mogoče govoriti o delavskem razredu niti o razrednosti naše družbe. Razprava je pokazala nekaj elementov tega „nasprotnega razreda“, ki se maskira z ideologijo samoupravne družbe, dejansko pa je samoupravljanje zanj le nova forma upravljanja (z ljudmi). Kot taka se je pokazala predvsem „birokracija“, tj. nepotrebna administracija (tista, ki jo ustvarja neodvisna administracija za ohranitev in pomnožitev same sebe).

Preobrnitev upravljalne strukture (piramidalnega načina vodenja je zato bistven pogoj za odpravo tudi socialne diferenciacije.

4. — S tem pa se zavemo, da je socialna diferenciacija globalen in „nujen“ pojav naše družbe, če analiziramo krizno situacijo, v katero je zašla. Zato se jo ne da reševati ločeno od drugih podobnih globalnih pojavov, še manj more to opraviti le neka konferenca ali kak drug forum ZK.

Ta problem je problem vse naše družbe in zato ne samo problem ZK, čeprav smo komunisti za pojav socialne diferenciacije in socialne krize sploh najbolj odgovorni.

Tako poglobljeno in zaostroeno analizo ter kritiko pa se izogiba izvesti, zato se večkrat odgovorni tovariši in organi (predlagane teze pa še sploh) zatekajo k pomenovljenim stališčem, sestavljenim iz ekletičnega sklupa raznih, često si nasprotujočih stališč posameznih strokovnikov ali političnih interesnih skupin.

Zato je razprava (posebej tov. Podmenika) izvenela v obtožbo take metodologije in v zahtevo po spremembi način (in vsebine) dela političnih forumov.

5. — Naša ekonomska politika je bila taka, da je uveljavljala uravnilovko za nujno potrebne življenjske potrebščine, za druge pa ne. To je vodilo do tega, da si je cela kasta ljudi začela nabavljati luksuzno blago, da se je sem preusmerila čisto tudi industrija in trgovina, tako da imamo s socialističnimi stališči sumljivo strukturo produkcije. To je seveda še krepilo socialno diferenciacijo, potrošniško

miselnost, inflacijske težnje, izpodbijalo vsak „normalen“ vrednostni in etični sistem in često vodi do kriminalizacije, ki je celo „javno priznana“ in „pohvaljena“.

Zato je poleg nujnih ekonomskih ukrepov potrebna močna revolucionarna zavzetost, ki izhaja predvsem iz etičnih pobud. Danes se kaže, da so poleg materialnih problemov prav moralni problemi tisti, ki najbolj tarejo ljudi. Večina političnih sporov se prevesi tudi v spor načel in osnovnih moralno-etičnih pravil s „pravili igre“, ki jo igramo.

Uravnilovka bi se morala zato uvesti za realno neproduktivne sloje družbe (administracije), nikakor pa ne za osnovne življenjske potrebščine. Ustrezno bi bilo treba preurediti davčno in carinsko politiko tako, da bi se ne favoriziralo luksuzno blago in industrija polizdelkov ter razne tovarne, ki se ukvarjajo zgolj s sestavljanjem končnih produktov iz uvoženih delov po tujih licencah (kar je tudi industrija polizdelkov). Ta namreč odžira kruh“ drugim, „poštenjšim“ industrijskim vrtom, ipd.

6. — Opozorjeno je bilo tudi na precej obupno stanje v kmetijstvu, na zaostale odnose in često izkoriščevalsko politiko do kmetov, ki se jim (večinoma zaradi dogmatskih stališč) ne pušča vsaj toliko svobodno dejavnost, da bi si zagotovili enostavno reprodukcijo.

7. — Opozorjeno je bilo tudi na to, da pri intelektualnem delu ni toliko važno materialno nagajevanje, kajti po tem ključu je a priori nemogoče vrednotiti to vrsto dela. Pač pa je nujno potrebno zagotoviti dobre ali vsaj znosne pogoje dela (kar seveda pomeni tudi eksistenčne pogoje). Vsiljevanje materialnega vrednotenja dela prihaja iz birokratskih slojev, ki se ukvarjajo s fiktivno, zgolj samo sebi reproducirajočo dejavnostjo in za katero lahko „velja“ le „materialni kriterij“.

Sam bi dodal še to, da se tu opaža po eni strani tendenca, da bi se z izključno materialnim nagajevanjem intelektualne dejavnosti ta izenačila z birokratsko, tako da se danes vse kritike proti „neproduktivni dejavnosti“ v praksi usmerijo proti inteligenci, šolstvu, univerzi, znanosti in kulturi. Tako birokracija z abstraktnim združevanjem popolnoma nasprotnih načinov dela (birokratskega in intelektualnega) odbija napade nase in jih prevrača na svojega najnevarnejšega sovražnika — inteligenco.

8. — Razprava je napadla tudi sistem posredništva (tako materialnega kot političnega), ki ohranja vse negativne plati našega sistema in dejansko izpodbija samoupravljanje ter pravično socialno politiko.

Odprava nepotrebnih socialnih grupacij in sistema posredništva bi šele vodila k ukinitvi piramidalne strukture vodenja ter odtujitve družbene moči (v rokah pravih „nepotrebnih socialnih grupacij“, pa naj se imenuje srednji sloj, birokracija ali kako drugače).

Teze pa fiktivno izhajajo iz izdelanega samoupravnega sistema in sistema vrednotenja, čeprav obojega sploh ni. Zato so nujno drobnjakarske.

Popolnoma zanemarjeno je šolstvo in univerza. Zato je dolžnost komunistov z univerze, da to izdelajo in vnesejo kot amandma.

Tu se zopet pojavi vrednotenje intelektualnega dela, problem štipendij, nerazvitih področij, ipd.

V Sloveniji (pa tudi Jugoslaviji) že vsa leta po vojni „vlada“ relativno tenak sila ljudi, ki se grupira v te ali one skupine in interesna jedra. Tak način ohranjanja nekega sloja na vrhu družbene lestnice vodi h kompromisarstvu, nepravilni selekciji, koncentraciji moči in jasno pospešuje socialno in politično diferenciacijo. Zato se tudi sedanja „hajka“ okoli socialne diferenciacije ocenjuje zelo skeptično, na univerzi celo pretežno negativno, prisotni so upravičeni dvomi v uspeh. Zato se pojavljajo mnenja, predvsem med študenti, da nam bo šele skrajna zaostroitev k rizi odprla perspektive dejanskega samoupravljanja in socializma in tudi odprava vzrokov za nepravilno socialno diferenciacijo. To pa je revolucionarna naloga in le — tej smo lahko kot komunisti zavezani.

Vsekakor obstaja upanje, da z odločno akcijo že zdaj kaj premaknemo in popravimo, tako da se izognemo najhujšemu. Toda to ne sme biti samo naloga komunistov in konferenci ali na CK, temveč vse Zveze komunistov, vseh državljanov naše republike in sploh vse države. Zato je nujno, da se stališča konference prenesejo na zvezni nivo. To pa je že drug problem, ali pa tudi ne.

Ljubljana, 8. 11. 1971

A. Ule

Stališče OO ZK Pedagoške akademije do razmer na PA

Kolegice, kolegi!

V času, ko je vsa slovenska javnost seznanjena s problemi otroškega varstva, osnovnega šolstva in šolstva nasploh, želimo opozoriti na študij na PA, ki je neka j samosvojega. Študenti smo mnenja, da je študij v takih razmerah, kakršne so, otežkočen ali celo nemogoč.

Zgradba PA na Starem trgu je nekdanji „samostanski dvorec“, prostori v njej pa so dotrajani. Predavalnice so majhne, slabo kurjene, neprimerno osvetljene. Študenti nimamo skupnega prostora za izvenšolske dejavnosti, pa tudi študijske sobe ni. Zaradi prostorske stiske ne more normalno delati knjižnica, ki je trenutno v dveh prostorih. Od teh je eden nekakšen predprostor, drugi pa čitalnica, knjižnica in konferenčna soba obenem.

Poleg stavbe na Starem trgu ima akademija oddelke tudi na Krekovem trgu v prostorih biotehniške fakultete. Prostorji so v večini mnogo boljše kot na starem trgu, moti le hrup z ene najbolj prometnih žil v Ljubljani. Govorilo se je, da bi PA dobila celotno zgradbo biotehniške fakultete. Študenti smo odločno proti temu, ker bi to v marsičem pomenilo prehod iz dežja pod kap. Skupne predmete poslušamo na Prulah in dvorani krajevne skupnosti. Na predavanjih pišemo na kolenih tudi tri, štiri ure nepretrgoma. Kaj takega se verjetno ne dogaja na nobeni drugi višji ali visoki šoli. Mislimo, da tako pisanje, sede, v skonjeni držji, študente ubija moralno in fizično. Kljub temu moramo biti hvaležni krajevni skupnosti Prule, ker bi brez njene pomoči ostali brez strehe. Borbo s prostorom imajo študenti knjižničarstva, ki imajo del predavanj v univerzitetni knjižnici, in jim primanjkuje stolov. Oddelek likovne vzgoje pa se seli iz ene stavbe v drugo. Študenti kemije imajo svoje prostore v Vegovi ulici in so verjetno najboljše opremljeni. Vsa ta raztresenost prostorov pripomore k temu, da študenti „dirkajo“ s Starega trga na Krekov trg, od tam pa skozi predor ali okrog gradu na Prule, pa mogoče še v Vegovo ulico, iz enega predavanja na drugo tudi četrt ure. Posledica tega je, da so študenti utrujeni, zlovoljni in neaktivni. Prav takšni so pa tudi profesorji, ki jih tarejo iste težave.

Druga stvar, ki nas tare, pa je metodičnost pouka. Mnenja smo, da nam da na šoli šola dovolj teoretičnega znanja. Kljub temu pa smo premalo pripravljeni na bodoči poklic, kajti teoretičnega znanja nas ne nauči uporabljati v praksi. Vzrok za to je več. Eden izmed pogojev za bodoče uspešno učiteljevo delo so hospitacije in nastopi. Tu pa študenti naletimo na probleme, katerih rešitev ni v naši moči. Po učnem programu bi študent moral opraviti določeno število hospitacij in nastopov, česar pa ne more v celoti opraviti zaradi mačehovskega odnosa ljubljanskih osnovnih šol do študentov PA. Mnenja smo, da so pristojni zavodi premo lo zainteresirani za pripravo kvalitetnega učiteljskega kadra. Tako se dogaja, da imajo študentje posameznih oddelkov nastope brez hospitacij ali pa se na hospitacije in nastope vozijo v Kranj. Na drugi strani pa imajo nekateri oddelki hospitacije in nastope vzorno urejene, za kar gre po našem mnenju zasluga nekaterim profesorjem s teh oddelkov.

Samo po sebi se nam vsiljuje vprašanje, kje je tista didaktična nuja po povezanosti med učitelji — praktiki na osnovnih šolah, učitelji — teoretiki na PA, ter študenti, ki smo pri sedanjih nepovezanosti najbolj prizadeti.

Postavljamo si tudi vprašanje, ali je na naši šoli moralna vzgoja „tabu“, ali se o tem dovolj govori. Ali se naši učitelji in vsi pristojni forumi zavedajo, da smo mi bodoči kreatorji mladega človeka, samoupravljalca v socialistični družbi? Ali pa se jim zdi, da je bilo to vprašanje rešeno v prvi petletki? Mislimo, da temu ni tako, vendar trenutno stanje potrjuje naš dvom.

Pričakujemo, da se bo v najkrajšem času začel reševati tudi problem učbenikov, ki jih primanjkuje ali pa jih sploh ni; pomanjkanje teamskega dela, ki naj bi potekalo pod vodstvom učitelja-mentorja, in da bi končno uvedli tečaj fonetike, ki so nujno potrebni bodočemu učitelju.

K tem odkritim besedam nas je privedlo dolgotrajno brezuspešno in včasih pri pristojnih forumih dokaj neresno reševanje problemov.

Lj., 18/11-71

13

Stavka hrvatskih študentov

Sočasnost: v Zagrebu na univerzi se začne štrajk, v Ljubljani govori o hrvatskem študentskem gibanju član CK ZKH. Ali nam lahko informacije iz tretje roke pripomorejo do kritičnega stališča do tega pojava? Jure Bilić ne odgovarja na jasno zastavljena vprašanja. Vsaj na moja ne. Namesto ocene razlage in opravičevanja. Spominim se, da je bilo nekoč na univerzitetni partiji jasno rečeno: v politične zadeve drugih republik se ne moremo vmešavati. Niti kritizirati. Danes smo pa tu: štrajk v Zagrebu in neumen nastop Toneta Remca, ki daje biano menico v roke nekomu, ki ga sploh ne pozna.

24. novembra sem v Zagrebu. Prva postaja je Studentski center, univerzitetni odbor, odbor za koordinacijo SSZ. Stavko podprlo 29 fakultet, pričakujejo podpora še preostali fakulteti, ko bodo na njih pripravili zborovanja. Prispela podpora iz Vinkovcev, kjer so ustavili pouk v nekaterih srednjih šolah.

Izviščje s plenuma SSH.

Potem razgovor v prepolini sobi. Po oceni je hrvatski delavski razred v takem položaju, da je vsako odlaganje štrajka škodljivo. Štrajk je bil napovedan za „siječanji“. Vsiljuje se mi misel, da ni toliko v stiski delavski razred kot pa študentsko vodstvo, ki hoče izkoristiti podporo politiziranih študentov. Povod je jasen: devizni sistem. Pa cilji? Govori se o Centralnem komiteju. Nekdo meni, da je nevarnost ponovitve Čehoslovaške v Jugoslaviji. Znotraj Jugoslavije. Šepetanje o izkušnjah nekega starejšega, z nasvetu obdarjenega gospoda. Na posvetovanje prihajajo starejši ljudje. Študentje odnašajo letake: Splošni štrajk, Dohodek delavcem! itd. Komentarji na Bijeličev nastop. Da so študente z grožnjami izgnali s seje CK. Govorijo o Budiši.

Pot do filozofskega faksa. Udeležiti se hočem neposrednih razprav. Poslopje je umirjeno. Srečam Duška Čizmića – Marovića, že dolgo znanega pod „levica“. Sedimo v zadimljeni dvorani 57. Skrajna čisto programske diskusije. Nobenih večjih razhajanj. Publika je pozorna, vidim, da prinašajo vino. To je znak, da ni kontrole. Delovno predsedstvo je slabo.

Razprava o seji Gradskog komiteta ZKH, kamor študentov niso povabili, čeprav so o njih razpravljali. Prve zahteve, da glede na zahtevani cilj (na tabli za hrbti govornikov piše: ŠTRAJK DO POBIJEDE) nobenih frakcij. Torej predvideva jo diferenciacijo. Govorijo o smiselnosti desetdnevnega štrajka. Da bodo na koncu preverjali rezultate in se odločali za nadaljevanje.

Ecce quomodo, ko si govoril, tovariš Bijedić, na televiziji?

Govori se o nastopu CK ZKH, ki je podprl (baje) idejo štrajka, ne more pa se strinjati z metodo. Verjamejo, da je CK z njimi. Govori se o neenotnosti na 22. seji CK.

Kritika socialne diferenciacije mora biti osnovno vprašanje. Žvižgi. Zahteve delovnega predsedstva, naj se govori samo o deviznem „sustavu“ ne pa o obrobni vprašanjih. Vsa ta vprašanja bomo rešili potem, ko bomo pri prvem zmagali! Devize tistemu, ki jih ustvarja!

Vedno znova kritike obveščanja, ki hoče prikazati položaj kot razhajanje med CK in štrajkaši. V vsaki diskusiji vsaj enkrat kritika tiska in poročanja. Ni vide ti, da želijo sami organizirati boljše obveščanje. Tisk jemljejo, kot da je samostojen. Da so v CK z njimi, čeprav poročajo drugače.

Študent ne more izgubiti drugega kot sebe, delavec pa more, če glasuje v podjetju „proti“, in sicer revščino, ki jo ima. Insceniranje samoupravnih odločitev. Univerzitetni komitej upošteva osnovne intence štrajka, ne strinja se za me todam. Govori se, da so odlašali z objavo svojega stališča. Osnovni razlog ni sporen.

Rektorat se ne strinja z neskončnim podaljšanjem štrajka, podprl pa je deset dnevni. Zahteve po enotnosti.

Kritika CK: ni bilo pričakovati kaj drugega, kot da obsodijo.

Prva radikalna zahteva, da je treba obravnavati devizni sistem v celoti celega sistema, pri tem pa pridemo do zaključka, da je osnova vsemu temu socialna diferenciacija. Zahteva po pravici štrajka in demonstracij.

Dosti nam je usodnih odločitev in usodnih sej! Radikalna zahteva po takojšnji spremembi deviznega sistema je taktične narave, saj se ga ne da spremeniti v treh dneh.

Nekdo iz komisije za sklepe ugotovi, da sklepi večerajšnjega zborovanja, ki jih je komisija oblikovala, sploh niso še potrjeni.

Izglašujejo, da ostane stari koordinacijski odbor v nespremenjeni sestavi.

Predlog, da je treba takoj poklicati na razgovor J.B. Tita in predstavnike vlad ter CK.

Nastopi Duško Marović: iluzorno je bilo pričakovati podporo CK. Treba je definirati startne osnove štrajka, kar pa ne more biti zahteva po spremembi deviznega sistema. Jezikovnim „čistincem“ ni povsem jasno, da sta „sustav“ in sistem dva različna termina.

Ce pristanemo samo na problem deviznega sistema, prihajamo v splet sistemskih odnosov, kar je praktično boj za oblast. Kakšen je ta boj za oblast, je doka zal Marko Veselica, ki je bil najprej unitarist, nato 68. leta policaj, na koncu pa nacionalist. V primeru Milutina Baltića ne gre toliko za konkretno afero kot pa za problem sindikatov, ki jih delavski razred zahteva. Študentje ne smejo biti ju rišniki za nove garniture oblastnikov. Leva predpostavka študentskega gibanja je izstopanje iz klobučiča boja za oblast. Študentsko gibanje ima svoj plafon: to je stalen odpor. Znotraj gibanja je stalno mogoča birokratizacija, kar je dokazalo sedanje študentsko vodstvo. Žvižgi in odobravanje. Tu se odločneje začneja diferenciacija. Znotraj politike, kjer gre v bistvu za kadrovske spremembe, študentje ne smejo biti. Tu se začne razmejevanje v gibanju na levo in desno.

Nastop predstavnika strojne fakultete. Podpora in grožnja. Tu je dosti kolegov, ki vam lahko pomagajo pri prepričevanju ekscesov. Gibanje mora za vsako ceno ostati enotno. Tu ni levih in desnih. Kdor hoče uveljaviti to razcepitev, je pravokator. Take je treba odstraniti.

Noben CK ne more prepričati, da bi se ne borili za spremembo celotnega sistema, ker s parcialnimi rešitvami rešujemo stvari parcialno.

Imamo pravico do svojih metod.

Srečko Mandić: zahteva, da se je treba držati v celoti sklepov večerajšnjega plenuma SS. Očitno je, da ne želijo globalne razprave o družbeni problematiki, ker bi na tako „nevarnem“ faksu utegnili to pripeljati do diferenciacije. Mislim celo, da načrtno ovirajo potek razprave v tako smer z dobro premišljenimi vložki „in formiranja“ in prikritih groženj z nasiljem. Mandić: Biti moramo v skladu z načeli in platformo CK, čeprav se ni treba strinjati z vsakim stališčem. Razprava je nevarno zaostrena. Prijavljajo se diskutanti, ki odkrito podtikajo „nazovi-levici“ nekatere stvari: da jih hočejo speljati na ulice, da so provokatorji. Vidim nekega študenta, ki se besno ozira v „levičarje“. Vidim drugega, ki hodi okrog kratko pristrženih las, s počevno poveznjeno čepico in vojaško držo. Spomni me na zgl edovanje po žalostnih kreaturah iz zadnje vojne. To je prisotno v tem duhu nasilja tako imenovanega študentskega gibanja. Nestrpnost. Izključevanje argumenti ranega razgovora. Izključevanje vsakega razmišljanja o osnovnosti take akcije. Nobene diskusije zunaj deviznega režima.

Ante Vištica: Tristoletna revolucionarna tradicija filozofske fakultete.

Jerko Derek: „Levica“ se je od jeseni sem organizirala. Sedaj si upa celo to, da napada CK. To so provokatorji, ki hočejo speljati akcijo z začrtane smeri. Spomnim se, da je nekdo prej ostro nasprotoval zahtevi, da se je treba boriti proti vsaki politični oligarhiji. Hrvatska politična oligarhija da je boljša kot druge, ker se bojuje za iste cilje kot to študentsko gibanje, le da z drugačnimi metodami.

Volimo, ali bomo imeli svojo policijo!

Ha, svojo policijo!

Ni volitev, razburjenje raste.

Glasujemo za stalno tribuno! Glasujejo. BO! Ne, ne bo, proti je večina, ni pro ti, glasovanje se razbija. Naj ima tribuno tisti, ki hoče govoriti.

Razprava se spremeni v prepri. Duško Marović reagira na nekaj in hoče prebrati citat iz Mein Kampf – Hitler pravi, da je razmišljanje največji sovražnik dobre organizacije. Vzamejo mu mikrofona. Kriči. Prekine ga nekdo, ki skoči na govorno mizo in zahteva obračun s takimi provokatorji, ki navajajo Hitlerja. Očitno je izbran ravno pravi citat, in da je zadel. Zdi se mi, da je organizirano stalno vrtenje v krogu deviznega sistema in da nekdo ne želi širše debate. Grem proti izhodu. Nekdo pravi kolegu: Imamo mi par kvaliteta, koji su došli iz ekonomije. Da bodo „levičarje“ nasilno vrgli ven. Prav oni s „kvalitetami“ priganja živčni klobučič, ki je tik pred pretepom, naj grejo ven, da bodo lahko pospravili. Onemogočiti je treba pogovor. Toda ljudje posedajo. Pogovor bo! Pri vratih nekdo pravi: pokličite stran svoje prijatelje. Nekaj bo! Toda „kvalitete“ z ekonomije, je videti, da ne želijo iti v žerjavico po tak kostanj.

Marović razlaga. Nasprotniki se morajo strinjati z argumenti. Neki znanec iz konference o ustavnih amandmajih v Ljubljani ga spomni, da po Marksu taktiko boja določa nasprotnik. Res je, levičarji, ki so zdaj resnično levi – in verjetno je najbolje pristati, da so drugi desničarji – ne bodo zmagali s prepričevanjem. To daje upanje. Da ne bo zmagala desnica, ki se je sama tako imenovala in legitimirala. Ko odhajam, se pogovarjajo o utopiji. V tem gibanju se je utopija kot socialni projekt spustila na nivo deviznega sistema. Utopija.

Pri izhodu opazim mizo, za njo sedi tisti s „kvalitetami“ in kontrolira osebne izkaznice. Torej se je faks zaprl.

Marjan Pungartnik

BODIMO REALISTI -ZAHTEVAJMO NEMOGOČE!

Po daljšem času smo študentje spet zakorakali z rdečimi zastavami in seveda z obveznimi trobojnicami ter harmoniko med nič hudega lu teče ljubljanske občane! Tokrat za spremembo – po pločnikih.

Govoriti nameravam o akciji akcijskega odbora za izgradnjo nove EF (24. nov.) ter o njeni sindikalistični vlogi v svetovni revoluciji.

Študentsko gibanje v Ljubljani je že preživelo svojih prvih nekaj faz. Vendar nekateri novi dogodki pričajo, da se vedno znova vračamo na pozicije, ki jih je naše gibanje že zdavnaj prešivalo in spoznalo za nezadostne. Še vedno se učimo; ob tem pa se premalo pozorno obračamo k tistemu, kar je že zgodovina, v kateri smo aktivno nastopali, in tistim momentom revolucionarne prakse naših kolegov po svetu, ki so zrasli iz istih problemov, kot se zdaj postavljajo pred nas. In vsemu tistemu, čemu pravimo revolucionarna teorija.

Praksa lanskega leta nas uči, da kakršenkoli javni nastop študentskega gibanja (demonstracije, manifestacije) ni niti najmanj enostavna stvar. Še vse dozdajšnje javne manifestacije našega mnenja so se izkazale za prvovrstno ljubljansko atrakcijo; našega fizičnega nastopa se ni ustrašil nihče izmed tistih, za katere bi radi, da bi se. Pohodna ulice je manifestacija žive sile, fizične prisotnosti. Ta pa je ena zadnjih možnosti, ki jih imamo na izbiro za realizacijo naših hotenj. Če jo izrabljamo kot metodo vsake kurje procesije, kot metodo za vsak nastop pred javnostjo, je njena ostrina v pravem trenutku le še rjav nož.

Lanska zasedba EF je bil korak naprej v poskusu radikalizacije gibanja. O uspešnosti tega koraka tu ne nameravam govoriti, poudariti hočem le idejo, ki je bistveno preseгла dotedanja hotenja: vrnitev (zgolj) žive sile na univerzo, graditev svoje trdnjave, začetek lastne teorije gibanja, ki raste iz naše dejanskosti, razvoj subkulture, nove etike in novih medčloveških odnosov (kar običajno preprosto, a pošteno simplifičiramo na stavek: „Ampak – lepo pa je bilo na zasedbi!“), trenutek, ko lahko začnemo živeti naše gibanje. V tem trenutku začnemo spoznavati, kako velik pomen za usmeritev naših akcij nosi v sebi osrednji ko ren te družbe, take, kot se je postavila pred nas, nas s svojo pojavo frapirala in gnala na ceste in od tam nazaj na univerzo (kar je mogoče zanjo usodno?), kjer smo spet globoko vdihnili in zagledali njen pravi obraz.

Tu smo se iz čestnih kričačev nenadoma spremenili v gverilce, ki z najo napadati z vseh strani.

In po vsem tem se mi zdi, da je povsem nesmiselno tako potovati po ledenih ljubljanskih ulicah, kjer lahko vsak hip komu spodrsne, kot smo to počeli v uvodu omenjenih – manifestacijah. Prepričan sem, da go spoda iz prelepih palač ob Šubičevi niso bili nič ganjeni ob povorki študentov, ki delajo v tako mizernih pogojih, kot na EF, Medicinski fakulteti in še dugo. Mogoče smo dosegli ravno nasprotno. Sreda, 24. november 1971 je bil za ljubljanske potrošnike velik dan: odprt in vsako mur na ogled dan je bil MAXIMARKET, ob tem pa jim je sam Oče nebeški poslal še veselo prepevajočo tropo študentov, ki so bili sicer zelo nevarni, niso pa nič storili.

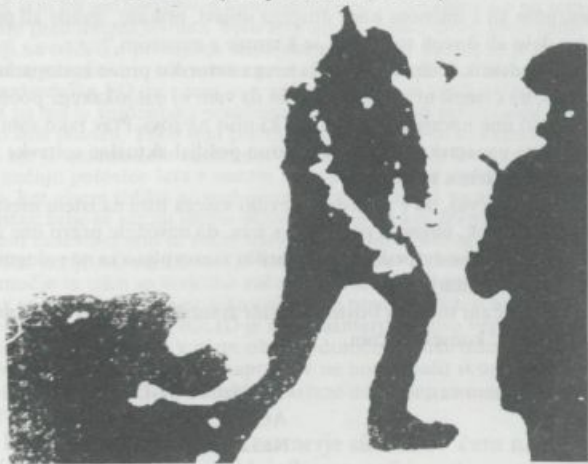
Ker hočemo nekaj storiti, storili pa s tem nismo kaj posebnega, naš pač to še čaka. Transparent o študentskem samoprispevku sem razumel v njegovem ciničnem smislu in upam, da sem imel prav. Iskanje in porosjačenje za kakršni koli finančnimi sredstvi v kakem skritej trezorju na univerzi je žalostno kot so žalostni tudi raznorazni odloki, zahteve, stališča, prošnje, zastave in harmonike. Zborovanja, ki se končajo z besedami, da se zdaj pač RAZIDEMO, so nepotrebna. Ostaja nam lahko štrajk, pa ne le ZA novo EF, ampak obenem tudi PROTI vsem in vsemu tistemu, ki je krivo, da te fakultete po enajstih letih še ni, da se pojme „znanost“, „univerza“, „izobraževanje“, „študent“ tretira tako,

kot pač se; PROTI vsemu tistemu vserezumevajočemu, ki se nam skozi dejanskost kaže kot nekaj popolnoma nerazumnega. Ostanemo nam trda garanja, štrajki, tu nam ostanejo tudi demonstracije, kjer trobojnice niso tako pomembne, kot je pomemben sam namen akcije.

Vsi so kričali, vesel sem bil, Jaša se je smehljaj, ko je bil proglašen za provokatorja tik pred besedami zadnjega govornika o enotnosti slovenskih študentov. Le Kidrič je ostal z rokami v bokih resen in nam ves čas poskušal nekaj povedati.

„GIBANJE, KI NI PRIPRAVLJENO TVEGATI POŠKODBE, CELO SMRTI, JE EN DREK VREDNO“. (Jerry Rubin: DO IT)

Pavle Zgaga

Panični znanosti na rob

Roel mi je s svojim predavanjem pomagal razjasniti nekatera vprašanja, na katera nisem vedel odgovora. Na primer, kako je bilo mogoče, da je Gibanje za boj proti uničenju narave doživelo tako širok obseg: ne samo internacionalen, saj se proti dimu in onesnaženju zraka, zemlje in vode bore od Rena do Tihega oceana. Zanimiva je tudi notranja struktura tega gibanja, ki vključuje sicer tako nasprotne sloje prebivalstva, kot so študentje, uradniki, delavci, uslužbenci administracije, kmetje, gospodinjice in celo vojska. Vzrok za te, včasih izredno ostre proteste je verjetno res v „paniki pred pošastno smrtjo samouničenja“. Strah pred apokalipso je segel v deželah prvega sveta prek razrednega sovraštva.

Toda Roel ni dal odgovora predvsem na dve vprašanji: kaj šen je (njegov) od nos panične znanosti do marksizma, in kar se mi zdi še pomembnejše: do kakšne mere je to Gibanje v prvem svetu „občezemeljsko“, ali pa je morda „odrešujoče“ pred uničenjem le prvega sveta.

V pogovorih s somišljeniki Gibanja me je večkrat motilo, da so nam, nerazviti tim, odsvetovali standard, ki – kot je videti njim grozi sedaj z uničenjem. Kako naj siva vrana lačno podučiti in kako naj druga drugo razumeta?

Roel je govoril o grozeči nevarnosti popolnega uničenja prvega sveta. Toda po glejmo še naokrog po zemlji. Tudi drugod strah smrti in uničenja: apokalipsa tretjega sveta. Jasno je, da je uničenje prvega sveta apokalipsa celega planeta. Manj jasno je, da apokalipsa tretjega sveta ni nič manjšgrozotnejše uničenje človeštva. Če je vrednotiti „apokalipso“ sploh mogoče, potem jo vsak meri s svojega lastne položaja v svetu – ta pa je za razvite izrazito nadmožne, torej je verjetnost pravičnejša.

Prav tako očitno je, da nas na nevarnost popolnega uničenja, na prilagoditev naše miselnosti in mentalitete na svetovno katastrofo, že privajajo. Na to je lepo opozoril J. Stanič v Delu 9. 10. 1971: „... nihče v tem svetu še ni pokazal resne volje, da bi prispeval kaj bistvenega k iskanju rešitve (pakistanskega problema). Veselile molčijo, srednje in male države inoščijo, OZN molči... Vsi so si svoj molk in mirno vest kupili z nekaj dolarji pomoči.“

Tragedija 9. milijonov je notranja stvar Indije in Pakistana in saj se svet ne bo vmešaval v notranje zadeve drugih. Saj gre končno res samo za življenje bednih in nikomur potrebnih ljudi. Saj ne gre za rasno diskriminacijo, za svobodo politične ga prepričanja, za demokratične svobode, za socialno pravičnost (...). Ne gre za velike ideale, načela, doktrine... Gre le za devet milijonov anonimnih otrok, starcev, mož in žena...“

In še za nekaj gre: za to, da v zavesti sveta razne nigerije, in vzhodi pakistani in somalije in sudani in podobne lokalne tragedije postajajo obrobne malenkosti, če jih le uspe lokalizirati – vseeno za kakšno ceno.

Posledice takšne zavesti so, strahotne. To, kar skušamo danes „lokalizirati“, bo morda še v času našega življenja postala večina človeštva.

A vrnimo se. Vprašanje je, koliko en svet razume apokalipso drugega? Razviti tim pomeni grožnjo prihodnosti, nerazviti žive z njo. Tretji svet čuti apokalipso prvega sveta v svoji lastni apokaliptični prihodnosti. In ne more razumeti gibanja kot so Gibanje za ohranjanje naravnega človekovega okolja, ne more razumeti niti panične znanosti. Za geto, v katerem živi tretji svet, je izraz panika odveč – tisti, ki bi se ji prepustili, je obsojen na izgubo še tistega zadnjega, kar ima – životarjen je.

Kaj je mogoče storiti tu in tam, v prvem in v tretjem svetu? Pridigajo nam, naj gremo po njihovi poti, a hkrati nam prvi svet ponuja kot edino vrednostno kategorijo svoj lastni napredek – svoji lastni ekspanziji v prid. Res je vprašanje, za kaj naj bi se zaostali odrekli dobrin, ki so pri razvitih že nepomembna vsakdanjo. In neumno je, če kdo verjame, da bo iz svoje privatne lastnine prvi svet pripravljen odstopiti del svojega standarda na račun napredka nerazvitih.

Apokalipsa enega je tudi apokalipsa preostalega dela človeštva. Apokalipsa je ena sama, tako kot je en sam skupen planet. Le da apokalipsi med seboj nista „i zenačeni“, se ne „pomirita“, pač pa uničenje prvega sveta uniči tudi tretji svet brez možnosti obratnega. Kajti, če ne bo pitne vode, jo bo dala tehnologija, ali pa jo bodo poiskali drugje. In če bo človek prvega sveta svoje okolje uničil tako učinkovito, da v njem življenje ne bo več možno, si bo prostor poiskal drugje. Tam, kjer ga je še „človoli“ in je narava „zdrava“. Dejstvo, da že danes živi tam „preveč“ ljudi, bo obrobno. V imenu napredka in civilizacije iri zgodovine in preproste njuje človeka prvega sveta ne bo pekla vest zaradi tega „drugega“ uničenja.

Odgovora, ki bi nas zadovoljil, ne dobimo pri panični znanosti. Mnogo trezne je odgovarjata Fanon pri nerazvitih in Cleaver pri razvitih. Zato bi bilo morda boljše, ko bi nas manj podučevali in raje iskali z nami možnosti za enotno fronto proti eni sami, svetovni katastrofi.

P. Kristan

Lov na čarovnice se nadaljuje

Javnost moram seznaniti z nekaj dejstvi v zvezi z akcijo nekaterih poslancev, ki so jih dozdej večje prikrivali. Zaradi objektivnih okoliščin (drugje mi tega niso hoteli objaviti) javnost s temi dejstvi seznanjam malo pozno.

1. Javna komunikacijska sredstva so z navajanjem netočnih podatkov in s tem, da so bila nekatera dejstva namerno prikazana netočna, javnost zavajala. Odgovornost za to nosijo funkcionarji pri RK SZDL.

2. Trditve funkcionarjev pri RK SZDL, da je javna razprava trajala mesec dni oz. mesec in pol, je netočna in neresnična. Netočno je celo poročilo RK SZDL skupščini SRS, da je „javna razprava oz. verifikacija možnih kandidatov trajala od 28. maja do 15. junija“, saj so bile občinske konference SZDL s predlogi možnih kandidatov za predsedstvo SFRJ seznanjene šele z dopisom RK SZDL, ki so ga prejele 2. junija t. l. Za razprave so imele občinske konference na razpolago 13 dni.

3. Do roka je RK SZDL prejela samo 30 odgovorov občinskih konferenc (od skupno cca 57). Od tega je 10 konferenc imelo dodatne predloge. Javnost pa so informirali tako, kot da je 30 konferenc imelo dodatne predloge. S tem so želeli prikriti napake v postopku. Napačno informacije so nato širili razpravljalci (glej razprave Matevža Krivica in stališča UK ZKS). RK SZDL pa teh napačnih informacij ni hotela demantirati.

4. V dokumentaciji, ki je bila o tej akciji nekaterih poslancev pripravljena za RK SZDL, manjka dopis predsedstva RK SZDL z dne 1. junija (v katerem občinskim konferencam SZDL predlaga kandidate v verifikacijo). – V skladu s tem ta dopis tudi ni naveden v dokumentu „Kronološki pregled dogodkov in akcije skupine 25 poslancev“, ampak je ta dokument prirejen tako, da je videti, kot da je javna razprava o možnih kandidatih po občinah potekala od 14. maja do 15. junija, tj. skoraj mesec dni. In ta dokumentacija je bila pripravljena za seji RK SZDL ter poslana vsem občinskim konferencam SZDL!

Na osnovi tega ugotavljam:

1. Postopek evidentiranja in kandidiranja za člane predsedstva SFRJ iz SRS je SZDL vodila zelo slabo in malomarno, zato menim, da zavestni družbeni faktorji ne smejo evidentirati Janeza Vipotnika ponovno za predsednika RK SZDL in da bi moral s tega položaja odstopiti.

2. Predlagam, da RK SZDL in organizacije ZK razpravljajo o moralno politični odgovornosti vseh tistih funkcionarjev SZDL, ki so z navajanjem neresničnih podatkov in z drugimi oblikami manipulacije zavajali javnost.

Če družbenopolitične organizacije ne bodo v enaki meri kot do akcije nekaterih poslancev kritične do naštetih nepravilnosti, in če tej kritiki ne bodo sledili ustrezni ukrepi, menim, da bo akcija zavestnih družbenih sil proti organizatorjem akcije razvrednotena. – Saj bi to pomenilo, da uporabljamo različna merila.

Čeprav se še vedno strinjam s kritičnimi pripombami na račun akcije nekaterih poslancev, se distanciram od sprejetih ukrepov (t.i. sankcij) proti organizatorjem poslanske akcije, če družbeno politične organizacije ne bodo sprejele tudi sankcij v zvezi z zgoraj naštetimi nepravilnostmi v delu naših izvoljenih organov.

Lov na čarovnice naj se torej nadaljuje!

ANTON PAČNIK

Opomba:

Na razširjeni seji IO SZDL v Domžalah je sam Janez Vipotnik predlagal sankcije proti Matičiču, in to, naj mu IO SZDL predlaga odstop s položaja republiškega poslanca – na seji RK SZDL pa je slovenskemu narodu svetoval, naj ne bi lovil čarovnic. Vse kaže, da Vipotnik svoja stališča uspešno prilagaja „situaciji“. (T.P.)

Namesto uvoda (umjesto proslova)

U lipanjskim zbivanjima 1968 na Sveučilištu u Zagrebu studenti sun a primjer Vjesnikovu kuću nazvali „našim Springerom“, na što su „vjesnikovci“ oštro reagirali i beskrupolozno se obračunavali s lijevo orijentiranim studentima svim mogućim neistinama, pa čak i falsifikatima, ne videći da im studenti time zapravo dijele komplimente! Jer Spinger nije tada imao takav monopol u svojim rukama što ga ima Vjesnik u S.K. Hrvatskoj, nego „samo 38 % cjelokupne zapadnonjemačke štampe. No, kako po zapadnonjemačkom ustavu taj procenat nije smio prelaziti preko 25 %, to je Springer silom zakona morao rasprodati onih prekomjer njih 13 % akcija. Toliko usporedbe radi! Springer bi se morao preseliti k nama, jer bi ovdje bolje prosperirao.

(Milan Kangruga – „Fenomenologija ideološko političkog nastupanja jugoslovenske srednje klase“)

Tokrat, dragi gospod, ste zares zašli predaleč. Ne vem sicer, ali ste zšli bolj v desno ali bolj v levo (čeprav vem, da Vi principielno nikoli ne zahajate v levo), dejstvo je, da ste nam naredili „nepopravljivo škodo“. Bralci Vašega koncerna bodo lahko posumili, da imate celo kaj proti nam. Vendar bi bil to popolnoma zgrešen in škodljiv zaključek, ki bi nevarno poslabšal naše solidne poslovne stike. Prepričan sem, da gre za manjši nesporazum, ker vi organsko niste sposobni biti šovinist ali kaj takega.

Vaša firma „VUS“ (Vjesnik u srijedu) se je v zadnjem času preorientirala na izdelovanje rezervnih resnic z napako. Vam pa očitno zaupala še dokaj neraziskano slovensko tržišče. Zaradi tega ste se morali preobčiti v skavta in neutrudno očrniti konkurencu, ki bi se lahko pojavila. Samo po sebi se razume, da Vi niste tako naivni, kot so skavti, ste pa zato skavtsko hrabra persona. In tako se je rodila Vaša polemika „Kolegija lnost“, v kateri ste morali v spretnostjo čarodeja devetindevetdesetkrat dokazati, da je črno belo in nasprotno. Mislim, da bo naslednja naloga, ki vam jo bo zaupala firma, dokaz unitarističnih pretenzij Eskimov nad Vašo lepo domovino. Vsa razlika bo v tem, da Vam ob tej priliki ne bo treba nastopati kot skavt temveč kot pravi kabaretni hipnotizer. Vaši argumenti pa bodo močno ekonomsko-politično podkrepiljeni, kot se za hipnotizerja spodobi.

Dragi gospod, čisto nas je zaslepil ognjemet Vaših „argumentov“. Grdo ste zdelali Mirana Mejaka, pa ne zato, ker ste „odkrili, da je v svojem intervjuju morda povedal kakšno resnično o „hrvatskom dijelu jugoslavenske birokracije“. Ubogi Mejak, saj ni vedel, da imate Vi patent na resnico in zadnjo razsodbo v vseh zadevah tako v Jugoslaviji kot na Hrvatskem. Sploh pa je najbolje, če se Vam vse verjame in to brez častne besede, drugače bi znal biti ogenj v strehi. Vsega zlomka ste naprtili Mejaku, vmes pa ste si po malem ves čas bili v laseh z logiko. Tako je paleta neumnosti segla od licitiranja, katera birokracija v naši federaciji je bila preteklosti bolj vplivna, pa do nekam sumljivega podtikanja, da Tribuna razširja antihrvatski kakor tudi iz tega izhajajoči antijugoslovanski šovinizem. Jasno je, da ste nam tu odpredavali pravo lekcijo iz pristnega „jugoslovenskega patriotizma“, in moramo zato osramočeni in poraženi molčati...

Zares ste se grdo zjezili. In to zaradi ubogega Mirana Mejaka, ki je čisto dostojno odšel z mrtvaške ladje, ko mu je bilo zadosti plovbe. Iz Vašega pisanja bi se dalo sklepati, da je Mejak neke sorte „dezertar“, ki se daje širi „sumljive in heretične“ misli ter ideje. Priznam, da sem do meja kovega intervjuja sveto verjel, da vsi naši politiki zvesto služijo interesom naše ljube razmajane federacije. Po omenjenem intervjuju sem nekoliko skeptičen do njihove „zvestobe“. Seveda, Vi ste zavpili, ker so zopet enkrat bili ogroženi hrvatski interesi, saj, če vrag jemlje recimo slovenske, ste tiho. Zaradi povedanega se mi zdi razlika med Mejakovim „dezertarstvom“ in „zvestobo“ tistih, ki vztrajajo zato, da bi bili videti bolj mučeniški in svitli“, ogromna. Mejaka ne moremo primerjati z nobenim slovenskim politikom, ker je prvi odkrito spregovoril o sankrosanktnih misterijih federalne harmonije in iz njih izhajajoče jalovosti ukrepanja na vseh nivojih.

Bodite prepričani, gospod, da je čas naših igrice v domači politični areni že minil. Dosti smo se v naši politiki igrali skavte, poredne Mihce, ki so jih dobivali po gobcu, Rdeče kapice, Janke in Metke in podobno.

Čas je, da bobu rečemo bob, pa če bo to komu všeč ali ne!

P.S. Čeprav ste na Tribuno alergični, Vam ta želi vse najboljše in sicer:

- snežnobele in kemično čiste račune
- Vaš knjižni jezik
- Vaš sprejem v OZN
- Vašo vojsko
- Vašo banko in posojilnico
- Vaše reeksporterje
- samo Vaše vodstvo
- samo Vaše Budiše in Čičke

Vaš vdani
M. V. (kot Marko Veselica)

Uredništvo TRIBUNA
61000 LJUBLJANA

V zvezi s sestavkom, objavljenim na zadnji strani vašega lista v številki 5 pod naslovom – Josip Vidmar: K NAŠEMU TRENUTKU vas opozarjamo, da po členu 102 Zakona o avtorski pravici, odst. 1 (Ur. l. SFRJ 30/68) velja: „Kdor s svojim imenom ali z imenom koga drugega objavi, prikaže, izvede ali prenese tuje avtorsko delo ali dovoli to storiti, se kaznuje z zaporom.“

Akademik Josip Vidmar, katerega avtorsko pravo zastopamo, nas je opozoril na to, da članek ni njegovo delo in da vam ni dal nikakega pooblastila, da lahko njegovo ime navajate pod članki, ki niso njegovi. Prav tako vam ni obljubil, kot navajate v sestavku, da vam bo redno pošiljal aktualne sestavke – eseje pod naslovom: K našemu trenutku.

Prosimo vas, da v naslednji številki vašega lista na istem mestu, kot je bil objavljen sestavek, objavite popravek s tem, da navedete pravo ime avtorja, pojasnite, da je do kršitve avtorskih pravic prišlo samovoljno in ne v dogovoru s tovarišem Josipom Vidmarjem.

Prepričani smo, da boste zadostili avtorsko pravnim obveznostim in se tako izognili ev. posledicam.

Pozdravljamo vas,

Upravnik JUGOSLOVANSKE AVTORSKE
AGENCIJE za SRS:
Nada Kraigher

OPRAVIČILO BRALCEM TRIBUNE

Na uredništvo je prišlo precej pritožb, ker so vsi teksti nepraktično postavljeni in so zato besede na koncu vrstice čudno in neravno deljene (sto=riti, e=senca, pred=ober, ...). Izjavljamo, da ni to naš poseben izmislek zaradi ekstravagance, ampak smo bili k temu dejanju prisiljeni zato, ker nam tako stavljenje zniža stroške stavka za polovico, poleg tega pa še prihranimo na prostoru. Kot list, ki finančno zelo slabo stoji, smo se zatekli k temu neprijetnemu ukrepu. Hvala za razumevanje.

Opravičujemo se bralcem in še zlasti tovarišu Snoju, ker je v peti številki članka z naslovom Študentje brez telovadnice izpadlo ime avtorja. Avtor je Jože Konc.

Uredništvo

POPRAVEK

Po zelo kratkem premišljevanju smo se odločili, da je spis K NAŠEMU TRENUTKU, objavljen v 5. številki, vendarle napisal Josip Vidmar, čeprav smo v 6. številki menili, da ga je napisal Josip Stritar. Vsem, ki jih je zopetna zamenjava zbegala, se opravičujemo, da to ni tako hudo.

A.Zom

Iz zgodovinske besede fuk

(V obrambo Tribuninega sloga proti nekaterim urednikom in še številnejšim bralcem, ki se pogosto zgražajo zaradi nespodobne izrazologije in po krivem dolže nespodobnosti nič krivo lektorico Boro Zlobec)

Fuggerji so bili takrat na višku svoje moči in bogastva. Njihov obratni kapital je znašal kakih 5 milijonov goldinarjev in nobena druga trgovska hiša se ni mogla meriti z njimi. (Welserji in Paumgartnerji skupaj so imeli 2 do 3 milijone goldinarjev kapitala.) Po pravici je pisal augsburški kronist Clemens Sender: „Ime Jakoba Fuggerja in njegovih sinov je bilo znano v vseh kraljevinah in deželah, tudi v poganskih. Cesar, kralji, knezi in deželni gospodje so pošiljali k njemu odposlance, papež ga je pozdravil kot ljubega sina in ga objel, kardinali so vstajali pred njim.“ Ljudstvo pa je Fuggerje sovražilo, v ljudski govorici so vzdeli njihovo ime kot občo označbo velikim monopolistom. Za označbo poslov teh monopolistov, ki so pomenili za ljudstvo nova bremena in nove tegobe, so skovali iz tega nove izraze, kakor „Fukkerei, fuckern“, v flamščini se je udomačil izraz „Fokker“, v valonščini „Fouckeur“, v španščini pa „Fucar“.

Dr. Josif Kulišer: Splošna gospodarska zgodovina srednjega in novega veka, DZS, Ljubljana 1959, str. 305

Kdo je novi predsednik Izvršnega odbora SŠ LVZ

Po statutu SŠ voli vsak novi IO iz svojih vrst predsednika. Novi predsednik je bil izvoljen na prvi seji novoizvoljenega IO, 15. 11. 1971. Predlagana sta bila dva kandidata: Darko Štrajn in Drago Babič. Izvoljen je bil Drago Babič, ki je dobil 8 glasov, Darko Štrajn jih je dobil 6, en glas je bil vzdržan, en član IO pa je bil odsoten.

Naš novi predsednik je v študentskih političnih krogih doslej bolj malo pozna na osebnost, malokdo ve za njegove koncepte in stališča. Zato se je Tribuna odločila za intervju z njim.

DRAGO BABIČ, rojen 21. 5. 1949 v Trstu (zdaj stalno živi v Ljubljani) je študent 3. letnika kemije.

TRIBUNA: Kdaj, zakaj in kako si se vključil v študentsko aktivnost?

BABIČ: Po malem sem bil vedno aktiven samoiniciativno, v organizacijo pa sem se vključil na kemiji pred dvema letoma. Prvo leto nisem veliko delal, pred enim letom pa smo imeli na oddelku precejšnje študijske probleme. Takrat se je čutilo, da bi bilo treba nekaj narediti in zato sem se zelo vključil v to delo. Tako sem bil tudi izvoljen za predsednika FO, in s tem sem začel. Začel sem zgolj s študijskimi problemi, potem pa me je študentska problematika vedno bolj pritegovala, v njej sem videl vedno širši pomen. Tako sem pričel prihajati na IO in se vključevati v njegovo delo, ki me je osebno zelo zanimalo. Takrat je bil IO že izvoljen in tak osem delal samo zadnje polovico leta v starem IO. Sprva sem bil vedno nekeje v ozadju, prvič zato, ker nisem toliko poznal problematike, drugič pa zato, ker se mi prišel v IO iz lastne želje in zaradi lastne aktivnosti, ne pa kot izvoljen delegat. S širšimi političnimi zadevami sem se začel baviti letos poletji, okrog akcije 25 po slancev, dalje ob tisti akciji AO ob dnevu OF itd. Počasi sem vedno bolj zahajal na vedno širše območje in tako so verjetno začeli misliti, da sem primeren kandidat za nov IO. Kar se pa tiče samega poteka volitev za predsednika, o tem ne bi rad govoril, ker je to stvar celotnega IO; IO je nov, razmerja še niso vzpostavljena, ni še jasno, kako bo funkcioniral, v njem obstaja določena polarizacija, ki predstavlja veliko nevarnost. Če bo šlo tako naprej, če ne bomo našli skupnega jezika ali vsaj enotnosti v delu, se bojim, da lahko nastane nekakšen strankarski sistem, kar bi onemogočalo kolektivno delo.

TRIBUNA: Kako si predstavljaš to razmerje sil v IO, v čem nastaja trenje? Ali je po tvojem v IO več idejnih grupacij in v čem so vsebinski razkoli med njimi?

BABIČ: Ne trdim, da že obstajajo vsebinski razkoli. Po mojem bo prišlo do te polarizacije z ozirom na lanskoletno aktivnost razkolnih članov IO. Ena skupina je, recimo, delovala v glavnem samo prek formalnih organizacij, po „klasični“ poti, drugi del pa se je bolj ukvarjal z novimi oblikami, z AO, s študentskim gibanjem, z zasedbo FF itd. Razumljivo je, da so na podlagi tega različnega delovanja nastale tudi različne predstave in različni koncepti.

TRIBUNA: Dosedanji predsednik IO Lenart Šetinc, je zastopal stališče, naj se neposredno IO ne vključuje v neformalno študentsko gibanje. Nad njim mora sicer imeti določeno kontrolo (to dokazujejo pravila za delovanje akcijskih odborov), vendar pa se mora sam IO ukvarjati s svojo formalno in sindikalistično funkcijo. Kakšno je tvoje stališče do tega?

BABIČ: Najprej, kar se tiče vloge in položaja predsednika: res je, da mora predsednik včasih nastopati avtonomno, po lastni iniciativi, vendar pa je to, kdaj bo predsednik tako nastopal, bolj odvisno od IO kot od predsednika samega. Iniciativa mora dati IO. Kar se pa tiče odnosa med formalnim in neformalnim delom SŠ: bistvena komponenta SŠ je na vsak način študentsko gibanje in njegovo spontanost in oblike. Ne bi pa rad preveč ločeval spонтanega dela od formalnega. Res je, da ti odnosi pri nas še niso dovolj urejeni. Po mojem bi slika morala biti nekako takole: vsako spontano gibanje ima veljavo in moč in se lahko imenuje gibanje, dokler nima posega med širšo študentsko populacijo, dokler živi med študenti. AO ali kdor koli, ki je bil iniciator tega gibanja in v njem najaktivnejši, pa skuša še potem, ko gibanje samo zamre in preneha, še naprej predstavljati to gibanje. S takim postopkom se ne strinjam, mislim, da je v tem napaka. Kdor nima več zasloble širše množice študentov, kdor ne deluje več z njimi, ta tudi ne more biti več predstavniki gibanja. To je neke vrste elitizem. Tista vprašanja, zahteve in problemi, ki jih s spontano gibanje zastavlja, bi se morali prenesti v formalni del SŠ, v IO in organizacije po fakultetah. Ti forumi naj jih rešujejo naprej, saj je smisel formalnih organizacij prav v tem, da rešujejo vprašanja in probleme študentov. Najbolj kvalitetno o zastavljena vprašanja pa so tista, ki izhajajo iz nekega širšega angažmaja in iz gibanja.

TRIBUNA: Ob izvolitvi novega IO se je pojavila dilema, ali naj bo IO predstavnisko telo, ki združuje predstavnike vseh fakultet, in tak o rešuje različne sindikalistične probleme, ali pa naj bo politično telo, katerega člani naj bi bili predvsem politično najbolj aktivni študentje ne glede na pripadnost fakultetam. Ali naj bo IO zgolj odraz interesov študentov vseh fakultet, ali pa naj bo tudi iniciator širših akcij, če te ne nastajajo spontano med študenti. Kaj misliš o tej dilemi?

BABIČ: Idealno bi bilo, če bi IO združeval obe komponenti, vendar po dosedanji izkušnji to ni potekalo najbolje. Po mojem bi njegova osnovna funkcija morala biti to, da je predstavnik vseh študentov, da združuje interese vseh študentov in tudi, da je iniciator akcij, kadar je to v interesu vseh študentov.

TRIBUNA: Velika večina ljubljanskih študentov se sploh ne zanima za politiko. Težko je biti predstavnik študentov, ki so nezainteresirani, ki skrbijo samo za to, kako bi čim hitreje in čim lažje doštudirali ali in prišli do donosne službe. Težko je prisluhni študentom, če so študentje nemi in tihi. Glede na to, da je večina apolitična, bi se po logiki predstavnštva tudi IO moral zavzemati za apolitičnost – t o bi bilo v skladu s študentskimi interesi. Po našem mnenju bi morala biti funkcija IO v politizaciji študentov in bi moral kot aktivna manjšina nastopati včasih tudi proti večini študentov. Kaj misliš o tem?

BABIČ: Gotovo je treba jemati kot dejstvo, da je večina študentov pri nas res apolitična. Konceptija dela samega IO temelji na angažiranosti študentov, in čim bolj so študentje neangažirani, tem težje opravlja IO svojo funkcijo predstavnika. Strinjam se, da je politična angažiranost bistveni del študentske angažiranosti. O določitev, ali je IO iniciator ali ne, ali je predstavnik ali ne, pa je zdaj težko definirati. Mislim, da ta razmerja še niso jasna. SŠ je vsekakor definirana kot organizacija, ki združuje aktivne študente.

TRIBUNA: To avtomatično pride v konflikt z logiko predstavnštva. Če je na FF recimo 70 % aktivnih študentov, iz tega sledi, da bi tudi v IO moralo biti 70 % študentov iz FF. Ne trdimo seveda, da bi moralo biti tako, to je samo dosledna posledica te logike.

BABIČ: Mislim, da je ta logika preveč poenostavljena. Ta stvar še ni preveč definirana. (Kaj več o tem ne bi mogel povedati.) Ne strinjam pa se s tem, da bi na podlagi samo nekaterih dejstev itd. zaključili, da je edina funkcija IO in SŠ samo politizacija študentov.

TRIBUNA: Jasno je, da je ena osnovnih funkcij IO borba za študijske pogoje, za štipendije, za domove, za študentski standard. Najbrž pa tudi teh sindikalnih zahtev ne bodo mogli izvesti študentje, ki so apolitični, ker so vedno lahko predmet manipulacije.

BABIČ: Strinjam se, da mora biti IO tudi mehanizem, ki angažira študente in morda v nekaterih primerih tudi podvzeti konkretne akcije v tej smeri. IO pa zaradi svojih formalnih obveznosti tega ne more opravljati tako dobro kot spontano gibanje. Če bi se IO zavzemal za angažiranost, bi bila to spet akcija „od zgoraj“, o b tem pa nujno pride do raznih manipulacij itd. Angažiranost mora priti „od spodaj“, nastati mora spontano med študenti. IO mora seveda pri tem pomagati in sodelovati. Ne strinjam se s tem, da bi moral nek formalni organ, kot IO, iskati izhodišča za študentsko akcijo in forsirati, da se študentje angažirajo v posameznih problemih. Ni osnovna funkcija IO, da bi kategorično sprožal in zastavljal posamezne probleme. To je stvar spontanega gibanja. Rad bi povedal še to, da ta spontana gibanja niso nujno pravilna in obče veljavna za širšo študentsko populacijo. Ta gibanja se morajo šele konfrontirati s študenti, z različnimi smermi in z različni mi mnenji. IO mora seveda imeti aktiven odnos do tega gibanja.

TRIBUNA: Omenil si možnost, da AO deluje v nasprotju s študenti samimi, da se študentje od njega odvrnejo. Lahko se npr. zgodi, da gre skupina 40 študentov v akcijo, ki je po presoji študentske množice ekstremistična in neutemeljena, postavimo pa, da je po tvoji lastni presoji pravilna. Kaj bo naredil v tem primeru IO: se bo postavil za akcijo, ker misli, da je pravilna, ali pa bo kot izvršni organ prisluhnil študentom in se postavil proti njej?

BABIČ: Če se ustvari taka kritična situacija, se mora to reševati med študenti sami. Če obstaja neka maloštevilna skupina, ki meni, da so njene ideje za študente dobre, mora to tudi znati študentom povedati in dopovedati. IO ne more študentom ničesar vsiljevati, lahko kvečjemu pomaga in omogoči, da se stališča konfrontirajo in da se pri tem izkaže pravilnost oz. nepravilnost idej.

TRIBUNA: Se pravi, da se IO ne sme a priori postavljati za neko stvar, ampak mora biti neke vrste zunanji arbiter, ki se ne sme preveč angažirati?

BABIČ: Ne strinjam se s tako postavljenim vprašanjem. IO ne more biti nek višji arbiter od zunaj, hkrati pa ne more a priori zastopati nečesa, kar večina študentov odklanja. Treba je omogočiti konfrontacijo stališč na raznih javnih tribunah, na posvetovanjih itd. IO ne more biti telo, ki odloča, kaj je prav in kaj ne.

TRIBUNA: Ali si član ZKJ? Kakšen je tvoj odnos do ZK?

BABIČ: Nisem član ZK. Mislim, da človek vstopi v ZK, ko čuti notranjo potrebo o po tem. Odkrito povem, da za zdaj te potrebe še nisem začutil. Moje dosedanje delovanje ni nujno vezano na članstvo v partiji. Mislim pa, da se glede tega strinjam, da je naša partija sploh v krizi in se to tudi odraža v odnosih na naši ravni med partijo in drugimi skupinami.

TRIBUNA: Glede na to, da je to intervju Tribune, nas zanima, kaj misliš o sedanjih usmeritvah Tribune in o njenem konceptu, in dalje, kaj konkretno misliš ob zaplembi tretje številke?

BABIČ: O tem ne bi rad dajal svojih osebnih mnenj. O tem bo še govora na samem IO, dalje bo treba o tem vprašati same študente. Mislim, da bo odločilno njihovo mnenje, ne pa moje.

TRIBUNA: Najbrž imaš o tem neko mnenje, ki ga boš tudi zastopal pred IO in pred študenti. Ta tvoja stališča se najbrž ne bodo spremenila, če bo večina študentov in pa IO mislil drugače. Argument večine še ni argument. Mislim, da ne smeš ločevati uradnega in privatnega nivoja.

BABIČ: Mogoče tudi imam to svoje osebno mnenje, rad bi pa še enkrat ponovil, da ga zaradi prejšnjih razlogov ne bi rad povedal. Kot predsednik IO ne morem dajati mnenja o stvareh, o katerih mora odločati tako IO kot skupščina. Druga stvar je, če to povem na seji IO. Jasno je, da zdaj ne morem preveč avtoritarno govoriti o določenih stvareh, ker mi smernice za odločitve daje predvsem IO.

TRIBUNA: Zastavimo vprašanje drugače. Ne gre za to, kaj misliš o konkretnih člankih v Tribuni ali o odločitvi sodišča itd., ampak za to, kakšno je tvoje stališče o študentskem časopisu. Kakšno funkcijo naj bi ta opravljal, kakšno mesto naj bi zavzemal?

BABIČ: Študentski list naj bi po mojem deloval na podlagi enotnega programa vseh študentskih organizacij in študentov. Predvsem od njih je odvisno, kakšna naj bi bila Tribuna. Sam program bomo morali pa še ustvariti. Kar se pa tiče osebnega donosa, bi rad povedal, da ta ni fiksen in točno vnaprej določen. Koncepti ja mojega dela je taka, da si izgrajujem mnenja in predstave ob samih dogodkih. Izredno škodljivo je, če si človek, posebno na takem mestu, kot sem jaz, točno določil svojo smeri delovanja. V sebi je treba imeti le osnovne smernice delovanja, mnenja o stvareh se potem še ustvarjajo, dopolnjujejo, izgrajujejo. Zato bom lahko ob koncu svoje mandatne dobe desetkrat več povedal o študentskem gibanju, o IO, o Tribuni itd., kot pa sedaj.

TRIBUNA: Za konec še eno vprašanje: znano ti je najbrž, da so po izteku svoje mandatne dobe predsednik, podpredsednik in sekretar IO (Lenart Šetinc, Andrej Berden in Zoran Savnik) odšli na nagradno potovanje v Rusijo na stroške IO, čeprav IO od tega ne bo imel nobene koristi in čeprav so bili vsi trije med letom ustrezno nagradjeni in honorirani. Če bi študentje za to vedeli, bi najbrž zelo negodovali. Praviš, da zastopaš interese vseh študentov. Kakšen je tvoj odnos do tega?

BABIČ: Direktno ne bi dajal nobenega komentarja, povedal bi samo nekaj dejstev. Prvič, o tem je sklepal IO na svoji zadnji seji. Mene takrat slučajno ni bilo, tam bi moral biti tudi kdo od vas, pa vas ni bilo. To je prvo dejstvo. Drugo dejstvo pa je, da prav teh ljudi, ki so se lani največ ukvarjali z IO in ki imajo največ izkušnje, ni tukaj prav v obdobju, ko bi jih najbolj potrebovali in ko bi morali novemu IO največ pomagati.

TRIBUNA: Hvala lepa za razgovor.

Sodelovali: Bobi Cizej, Mladen Dolar in Jaša Zlobec
Pripravil: Mladen Dolar

O delu sindikata študentskih domov v preteklem letu

I. Samoupravljanje v študentskih domovih

1. Študenti smo del samoupravne socialistične družbe te dežele in prav je, da v skladu z njenim konceptom tudi delujemo in se organiziramo. Odločno zavračamo vse poskuse, da bi nam od zunaj naložili birokratsko upravo s trdim režimom, ki bi nas degradiral v neodgovorne dijake, nad katerimi bi bedeli „visoko moralni kritiki podivjane soseske“. Poleg tega je za nas samoupravljanje tudi cenejšo od številčno obsežnega aparata profesionalcev, saj bi njihove plače kmalu začele po žirati naše štipendije.

2. Vzpostavili smo strukturo študentskih svetov po blokih in jim jasno predpisali naloge. Vsi stanovalci morajo upoštevati minimalna pravila obnašanja, tako do delavcev zavoda, ki so izvajalci storitev, kot tudi do svojih izvoljenih predstavnikov, ki zagotavljajo učinkovito komuniciranje in reševanje neposrednih problemov v v blokih. Svet bloka ni skupina stavkokazov, ampak formalno organizirana oblika zastopanja in izvajanja skupne volje večine nad prepotentno manjšino kršilcev osnovnih norm obnašanja.

3. Vse interne probleme je treba reševati neposredno po blokih. Kar presega moč ožnosti članov skupnosti v bloku, pa se mora razjasniti na najvišjem organu samoupravljanja – na svetu zavoda in disciplinski komisiji. Bolj učinkoviti moramo postati pri odkrivanju kršilcev minimalnega reda in izvajanju sankcij nad njimi. V najhujših primerih bomo morali celo sodelovati z UJV ter nekaterim stalnim kršilcem reda in povzročiteljem škode pokazati, da samoupravljanje ni enako anarhija in da tudi v ohlapnem sistemu kontroliranja ni in ne more biti niti demokracija in niti prostora v domovih.

II. Socialno ekonomski položaj študentov (realizacija DD o štipendiranju in cene v domovih)

1. Pred letom dni opravljena analiza in na osnovi nje sprejet družbeni dogovor o štipendiranju sta povzročila bistveno spremembo v odnosu do tistega dela študentov, ki so mu študentski domovi pomenili edino možnost, da se v času študija z bomo štipendijo preživi – to je za študente iz perifernih območij Slovenije in iz sosednjih republik. Analiza je ugotovila minimalen procent študentov delavskega in kmečkega izvora in potrdila zdavnaj postavljeno tezo sociologov, da se uradni ško-intelektualni sloj pri nas že samoreproducira.

2. Za študente je to pomenilo, da tudi tisti, ki smo v domovih, nismo dejansko zelo materialno prizadeti po izvoru, ker bi sicer odpadli v procesu osipa na prehodu v srednje šolo ali po njej. Zato smo tudi šli v sklenitev takega dogovora, po katerem bi sredstva, ki so kot dotacije nekontrolirano dotekala zavodu, prešli v konkretne štipendije in posojila za srednje in kasnejše osnovne šole, zavodu pa, ki je poprej živel na meji rentabilnosti, omogočili normalno poslovanje in konkurenčno oblikovanje cen ter stimulacijo zaposlenih za povečavo kvaliteto in obseg storitev.

S prvim ukrepom naj bi radikalno menjali socialni izvor študentov, z drugim pa dosegli večji interes za delo delavcev zavoda, večjo možnost nagrajevanja po delu ter s tem v zvezi boljši standard za stanovalce.

3. Dosledna realizacija družbenega dogovora se je zataknila deloma zaradi indolentnega odnosa nekaterih občinskih vodstev (Radovljica, Metlika, Maribor) ter premajhne pritiska študentskih pokrajinskih klubov, ki so se za take akcije zavežali, ter deloma zaradi nemogočih pogledov na kadrovske politike v nekaterih delovnih organizacijah. V teh ponekod ne premorejo niti kratkoročnih planov kadrovanja in se gredo improvizacije na temo kadrovske politike. Zrtev je ponavadi študent, ki „visi razpet“ med organizacijo, ki zaradi hvale in statistike podeljuje veliko število mini-štipendij (20-25 tisočakov), pa niti polovice diplomantov ne more in ne želi res zaposliti, ter med velikimi monopoli, ki sploh ne štipendirajo ali minimalno, ker kasneje z ugodnejšimi ponudbami pokradejo dobre diplomante.

4. Vse to kaže na dokajšnjo anarhijo v nacionalni kadrovski politiki, ki je razen v RISK in TIS večinoma neuskaljena in neplanska. Treba bo uvesti „crne liste“ štipenditorjev, ki tako raibarjo v kalnem, prav tako pa tudi tistih štipendistov, ki to omogočajo s svojim ravnanjem – podpiranjem „kraje možganov“ manj razvitim področjem in organizacijam.

5. Štipendija bi morala biti vse kaj drugega kot socialna kategorija na meji življenjskega minimuma. Za to pa smo bojda še preveč revni. Preostane nam torej, da štipendije, posojila in študentske domove sprejmemo za socialni privilegij: pogoji pridobivanja teh pa na žalost pogosto kažejo na nesocialnost in korupcijo. Nejavnost osebnih prejemkov občanov ter samosvoja štipendijska politika gospodarski organizaciji omogoča to, da dobi štipendijo študent, ki je ne potrebuje ali pa jo celo že ima drugje; ali da se za to, da bi ustregli sprejemnim pogojem za domove, potvarjajo in navajajo lažni podatki. To ustvarja občutek korumpiranosti institucij, ki se kaže v medsebojnih očeh pri posameznih sporih v domovih.

6. Zavod je uspel realizirati nekatere temeljne zahteve študentov v zvezi s cenami. Tako smo sprejeli sklep, da se cene med letom ne smejo spremeniti, kot tudi, da je treba vsako leto pred povečanjem cen dvigniti tudi cenzus življenjskih stroškov. Ti znašajo po letošnji oceni 7.6000 S din in zaenkrat ni bistvenih očitkov na višino. Pa tudi cene zavoda so po kalkulacijah še gor, vendar sorazmerno manj, kot je postavljen cenzus. Zaenkrat je poslovanje v redu in zanimanje za tak način se kaže tudi v drugih republikah (Sarajevo). Vendar pa še vedno ne vemo, koliko je vseh resnično prizadetih študentov zaradi lanskega preloda.

7. Zavržiti moramo ponudbe, češ naj sami analiziramo vsako leto svoj materialni položaj z anketami. To je nesmisel; dokler ni verodostojnih podatkov, izjavam pač ni mogoče verjeti. Zahtevamo strokovno ugotavljanje podatkov in razkrinkavanje interesov, ki prikrivajo osebne prejemke občanov kadar gre za uveljavljanje socialnih cenzusov. Zahtevamo stalno spremljanje in koordinacijo podeljevanja štipendij, kot je zasnovana s projektom štipendijskega centra pri RISK. Mi lahko registriramo, kdo je prizadet kot posameznik, če pride k nam na osnovi poziva. Vsi organi in komisije, ki pod različnimi naslovi delajo na socialnem področju, si morajo razdeliti delo in pristojnosti, ne pa da si podajajo študente kot ping-pong žogico in se ta nazadnje odloči raje npr. za delo na študentskem servisu.

8. Zlasti je treba najodločneje vztrajati, da se tako pomembno vprašanje kot je nacionalna kadrovska politika, ne prepušča samovolji nekaterih birokracij v gospodarskih organizacijah ali celo posameznim kadrovskim referentom, ki zavestno ali iz nepoznavanja kršijo zakone, dogovore in celo pogodbe o štipendijah. RISK kot naša najvišja ustanova z izključno izobraževalno nalogo naj zastavi svoj vpliv in politično pritisne na tisti del gospodarstva, ki še nima izdelanega razvojnega koncepta, plana kadrov ter temu primerne štipendijske politike, da jih čimprej na redijo.

III. Gradnja objektov študentskega standarda

1. Na tem področju je bilo letos več uspeha. Lahko rečemo, da so študentski domovi doživeli preporod, ki smo o njem 20 let sanjali, razmišljali in grozili na vseh

nivojih, vse do vlade SRS. Precej priznanja gre RISK univerzi, največ pa novi upravi, ki je končno presešla nivo neprestanega balansiranja med interesi študentov in delavcev v zavodu. Prav gotovo pa je temu napredku botroval tudi ekonomski koncept poslovanja, ki je prejšnjo sklerotično ustanovo „posebnega družbenega pomena“ čez noč spremenil iz berača v ustvarjalen kolektiv. Rezultati so očitni: učinkovito sodelovanje v univerzi in celo mestom je omogočilo v kratkem roku izgradnjo dveh novih objektov s kapaciteto 360 ležišč. V sodelovanju z RISK pa smo uspeli sanirati najnujnejše izpred 20 let – opremo v starih objektih 1, 2, 4 ter v restavraciji ŠD. Zastavili smo si nove naloge tudi na drugih objektih študentskega standarda, ki smo jih že lani omenili. Gre za številne prostore v obeh kletah novih objektov, kjer bodo prostori za študij ateljeji, sobe za zabavo, in drugo. Zbrana so sredstva za telovadnico in tudi načrt je že narejen; treba je le pospešiti odločitve, da bo spomladi zanesljivo začetek gradnje. Dolgoročneje bo treba razmisliti o plavalnem bazenu, ureditvi prometa in parkirišč ter športnih igrišč in nasadov. Žal so trije objekti dislocirani in s tem neposredno izključeni iz enotnega dogajanja, ki je v naselju.

2. Pomembna naloga čaka bodoči sindikat in upravo zavoda pri sanaciji študentskega kampusa v Ankaranu. Do sedaj smo lokacijo premerili; treba se je odločiti o tem, kakšen naj bo videz in komfort objektov, ki bomo v njih letovali. Študenti potrebujemo poceni letovišče z ustreznim komfortom ob morju, saj so naše „be tonske plaže“ postale že presneto drage.

3. Ob teh željah je povsem jasno, da naša generacija ne more s poslačenjem storitev pomeniti investitorja (zlasti, ker je bila s skokom cen in zaostankom štipendij tako že dovolj prizadeta), ampak mora večji del teh sredstev zagotoviti družba, kar vsaj letos še nismo vprašljivo.

Miroslav Bukvič

Provincialni guru

(o taktiki in politiki Mirka Čepiča in ljubljanskih študentov)

V vednost: Mirko Čepič v prilogi mariborskega Večera Magazin 7 dni in že dobro leto dni vodi tečaj lepega političnega (in drugega) vedenja za mladino. Tečaj ima obliko stalne tedenske rubrike in se ponuja pod naslovom „Večno prisotne dileme mladih“.

Potem: Mirko Čepič se pogosto ukvarja z ljubljanskimi študentskimi gibanjem. Predvsem deli nauke iz politične taktike, v kateri da so študenti popolni amaterji in sploh – nimajo razčiščenih pojmov (kot jih najbrž ima M. Čepič, ki je tudi drugače izkušen politik).

Zakaj se sploh z njim ukvarjamo?

Mirko Čepič je namreč idealen primer, tako rekoč tisti, ki stoji na a zaboju, da ga je „ven videti“. Ven pa ga je videti iz množine, ki kaže očitno nerazumevanje, apriornost in pa seveda spretnost v politični taktiki, vsaj kar se študentskega gibanja tiče.

Končno, neki Čepič niti ni pomemben za študente, vsaj kar se njegovega dosega tiče, je pa toliko pomembnejši njegov način mišljenja in sklepanja. Tu pa se srečamo! In še: vprašanje politike in taktike je namreč res ena od temeljnih dilem študentskega gibanja. Dilema, in obenem odgovor nanjo!

Da bo stvar jasnejša, se moramo obrniti nekoliko nazaj: ZAKAJ (in kako) je študentsko gibanje, takšno kot pri nas je, sploh nastalo?

Nastalo je iz globokega nezadovoljstva, iz občutka nemoči, iz osebne in stiske posameznikov in sploh študentov kot socialnega sloja.

Vse gibanje je povzročila ravno neučinkovitost, nezadostnost, lažni vost raznih institucij družbe in ta – iste lastnosti te družbe. Njena ustaljena notranja logika namreč ni mogla pristati na nivo resnične iniciative „od spodaj“, na spontanost, na iskrenost, na nepristajanje v politične igre in spletke. Soočen s tem in takim položajem je imel radikalen posameznik (študent) samo dve možnosti: da kanalizira svojo energijo v že obstoječe načine politične igre in se gre intelektualno gverilo – vendar le in samo v obstoječih okvirih in na (pretežno) ustaljen način. Takšno možnost je uporabljala študentska organizacija izpred nekaj let – „trno va pot skozi institucije!“ (By dr. B. Debenjak).

Druga pot pa je bila pot totalne negativitete tega načina in iz nje izhajajoče taktike – taktike, ki NI taktika; namreč – oblikovanje SVOJEGA pristopa k problemom, k življenju. To pa je pomenilo in pomeni izstop iz alienirane politike in življenja, na način spontanega združevanja, akcije in osebne iniciative. Zadnji dogodki kažejo na obstoj in (edino) možnost slednjega.

Politika se za nas le na tak način dezalienira in vrne k posamezniku: kot način njegovega življenja in bivanja. Tedaj preneha biti samo njegova služba, zaposlitev, interes. Postane človek sam.

Zato so naša „revolucija“ (radikalizem?) tudi naše nenavadne (?) obleke, dolgi lasje, naši drugačni človeški odnosi, naša „glasna“ glasba. Zato se danes geslo „trno va pot skozi institucije!“ zdi / je nevzdržno – poti SKOZI institucije za nas očitno ni. Je le pot ČEZ/MIMO institucij!

Tedaj je nemogoče spraševati po nekakšnih konkretnih zunanjih rezultatih in dosežkih naših akcij. Vsaka nova, drugačna misel, nova ideja v naših glavah je naš dosežek. Zasedba fakultete je uspela, če je le en študent, ki je živel z nami, pričel misliti drugače, novo.

Naš cilj je človek – misleč, (samo)kritičen, učlovečen človek. Naš cilj NI oblast, ampak samouničenje oblasti. Tedaj naša politika ni politika in naša taktika ni taktika. Naša politika in taktika smo mi sami. Zato o Mirko Čepič (and comp.) očitno izgublja čas in denar, ko se ukvarja z nami na NJEVOV način. Pustimo njemu (and comp.) njegovo politiko in taktiko, on vsaj ve, kaj z njo početi. Mi ne!

Boris Cizej